

GELDERSE OPEN CLUBS EN VITALE SPORTPARKEN

Opbrengsten en succes- en verbeterfactoren bij de
ontwikkeling van Open Clubs & Vitale Sportparken

Jelle Schoemaker, Marieke Reitsma, Janine van Kalmthout, Resie Hoeijmakers &
Rob van de Ven
September 2021

GELDERSE OPEN CLUBS EN VITALE SPORTPARKEN

Opbrengsten en succes- en verbeterfactoren bij de
ontwikkeling van Open Clubs & Vitale Sportparken

Opdrachtgever: Provincie Gelderland

Foto voorkant: Pixabay

**Auteurs: Jelle Schoemaker¹, Marieke Reitsma², Janine van Kalmthout², Resie
Hoeijmakers² & Rob van de Ven²**

¹ Sports & Economics Research Centre (SERC) HAN University of Applied Sciences
(HAN)

² Mulier Instituut (MI). Sportonderzoek voor beleid en samenleving

Met dank aan: Luc te Braake, Rens van Harskamp, Tom Smeets & Hans Spooren

SAMENVATTING

De provincie Gelderland wil met het subsidietraject Open Clubs & Vitale Sportparken verenigingen en sportparken ondersteunen en ruimte geven om te experimenteren met hun maatschappelijke rol. Deze sportclubs en sportparken kunnen (meer) bijdragen aan de leefbaarheid in dorpen en wijken in Gelderland. De Hogeschool van Arnhem en Nijmegen en het Mulier Instituut zijn gevraagd om het traject te monitoren en te evalueren. De onderzoeksvraag luidt: *Hoe hebben de samenwerking, toekomstbestendigheid, sportparticipatie en leefbaarheid zich ontwikkeld door de Open Club-/Vitaal Sportpark-projecten en wat zijn daarbij de belangrijkste succes- en verbeterfactoren?*

Om de onderzoeksvraag te beantwoorden zijn elf Gelderse projecten gedurende tweeënhalft jaar gevolgd via een startgesprek, tussengesprek, eindgesprek en kwantitatieve nameting. In de nameting zijn vragenlijsten verspreid onder de leden en bij elk project driehonderd buurtbewoners die het dichtst bij het sportpark wonen. Dit resulteerde in 447 leden (9%) en 444 buurtbewoners (16%) die deelnamen aan het onderzoek. In samenspraak met de provincie Gelderland is ervoor gekozen om in dit onderzoek uitvoerig stil te staan bij de thema's samenwerking en toekomstbestendigheid van de vereniging/het sportpark en de gevolgen voor de (sport)participatie en de leefbaarheid.

In alle onderzochte projecten tonen vrijwilligers, bestuurders en/of professionals grote inzet om nieuwe samenwerkingen aan te gaan en de blik buiten de eigen organisatie te richten. In het merendeel van de projecten is een grote toename zichtbaar van het onderlinge contact tussen de betrokken partijen. De leden hebben deze nieuwe samenwerkingen opgemerkt en zien deze terug in de activiteiten op het sportpark. De samenwerking tussen sportorganisaties en niet-sportorganisaties is op veel plekken tot stand gekomen. Toch blijkt dit vaak een lastig proces en lukt het aangaan van dit type samenwerkingen niet altijd. Met name samenwerkingen met zorg- en welzijnspartijen zijn moeizamer verlopen en hebben tot minder resultaat geleid. De kartrekkers merken dat een goede voorbereiding en het creëren van draagvlak belangrijk zijn en dat het zeker helpt om het project te borgen, maar dat het proces ook bij goede voorbereiding niet vanzelf gaat. Het blijft nodig om steeds weer opnieuw mensen te betrekken, alert te blijven en een trekkersrol te vervullen.

Veel projectleiders/uitvoerders hebben het gevoel dat door het project de activiteit op het sportpark is verhoogd en dat de club 'er beter voor staat dan voor aanvang van het project', bijvoorbeeld wat betreft aantal leden, financiële situatie, vrijwilligersbestand of ervaren sfeer. Het merendeel van de ondervraagde leden deelt dit gevoel. Dit vertrouwen in de toekomst van de vereniging lijkt voor de leden, naast nieuwe samenwerkingen, samen te hangen met beter luisteren naar de wensen van de leden of de buurt. Cruciaal daarbij is het realiseren van een fysieke aanpassing aan de accommodatie of sportvoorziening om het bereiken van de andere maatschappelijke doelstellingen makkelijker te maken.

Het is op veel plekken gelukt om door de projectactiviteiten nieuwe leden te werven voor de sport en/of het activiteitenaanbod op de club of het sportpark te vergroten of te verbreden. Hierdoor zijn in veel gevallen meer mensen gaan sporten of bewegen. Het bereiken van specifieke doelgroepen, vaak kwetsbare groepen die belemmeringen bij sport en bewegen ervaren, blijkt lastiger en is slechts in enkele gevallen gelukt. Het werken met pilots en experimenten waarin onderzoek gedaan wordt naar de behoeften in de omgeving werkt in veel situaties goed.

Leefbaarheid is bij veel projecten geen groot aandachtspunt en de uitwerkingen en opbrengsten blijven op dit gebied achter. Toch geeft ongeveer de helft van de leden en bijna één op de vijf buurtbewoners aan dat het project heeft bijgedragen aan de leefbaarheid, de sociale contacten en het verminderen van overlast. Enkele projecten die te maken hebben met overlast en hangeugd lijken de meeste resultaten op dit gebied te hebben geboekt. Een groot aantal buurtbewoners geeft aan dat de extra activiteiten zorgen voor meer overlast. Met name geluidsoverlast wordt vaak genoemd, doordat muziek hard staat of meer mensen zich op het sportpark bevinden. In veel gevallen voelen bewoners zich niet echt betrokken bij het project. Het zou goed zijn om deze belanghebbenden een stem te geven in de ontwikkeling van open clubs en vitale sportparken.

INHOUDSOPGAVE

1	INLEIDING	6
2	METHODE	8
2.1	Onderzoeksgroep.....	8
2.2	Onderzoeksonwerp	12
2.3	Onderzoeksopzet	13
3	PORTRETEN VAN DE PROJECTEN	17
3.1	Dukenburg Open (DBO)	17
3.2	De Open Club GVA (GVA).....	20
3.3	Open Sportpark de Parkweg (OSP).....	24
3.4	Buitensport Accommodatie Oldebroek (BAO)	28
3.5	Op de Fiets (ODF).....	32
3.6	S.V. Orderbos (SVO)	35
3.7	Clubhuis van de buurt Oost-Arnhem (COA)	38
3.8	CCW '16 Open Club Vitaal Sportpark (CCW).....	42
3.9	Vitaal Sportpark De Pas Overbetuwe (VSP)	46
3.10	Arnhem Urban & Streethockey (AUS)	50
3.11	Vitaal Sportpark de Liemers (VSL)	54
4	ERVARINGEN LEDEN EN BUURTBEWONERS	59
4.1	Algemeen	59
4.2	Samenwerken	61
4.3	Toekomstbestendigheid	61
4.4	(Sport)participatie	63
4.5	Leefbaarheid	66
5	CONCLUSIE	68
5.1	Samenwerking	68
5.2	Toekomstbestendigheid	70
5.3	(Sport)participatie	72
5.4	Leefbaarheid	73

1 INLEIDING

Van oudsher zijn verenigingen opgericht om met elkaar te sporten. Sinds het begin van dit decennium hebben sportverenigingen daar een nieuwe uitdaging bij gekregen. Onder druk van de samenleving, bonden en overheden wordt van hen verwacht dat ze een grotere maatschappelijke bijdrage leveren. Dat ze positie kiezen door samen te werken aan complexe sociale problemen zoals overgewicht, criminaliteit, eenzaamheid, discriminatie en schooluitval. Verenigingen gaan deze uitdaging aan omdat ze kansen zien om hun aandeel in het sociale domein te vergroten.

Dit neemt niet weg dat deze ontwikkeling een behoorlijke druk op de verenigingen legt. Hun interne focus moet worden gekanteld, poorten moeten open worden gezet voor buurtbewoners en andere organisaties en traditionele waarden en eigenaarschap komen ter discussie te staan. De provincie Gelderland wil met het subsidietraject Open Clubs & Vitale Sportparken de verenigingen en de sportparken ondersteunen en ruimte geven om te experimenteren. Sportclubs en sportparken kunnen (meer) bijdragen aan de leefbaarheid in dorpen en wijken in Gelderland. Bij de aanvraag voor een subsidie is het van belang dat het initiatief in eerste instantie vanuit een sportvereniging of sportparkorganisatie komt en tot doel heeft om sportverenigingen/sportparken toekomstbestendig te maken en/of de leefbaarheid van een omringend(e) dorp of wijk te versterken. Daarbij moet worden samengewerkt met één of meerdere partijen uit onderwijs, cultuur, recreatie, zorg, welzijn of het bedrijfsleven en één of meer sportverenigingen. Verenigingen of sportparken die een idee hebben voor een mogelijke samenwerking en zich zo willen ontwikkelen als open club of vitaal sportpark, kunnen ondersteuning krijgen voor het verkennen van dit idee of het realiseren van gezamenlijke ambities. De sportclubs kunnen daarbij gebruikmaken van professionele procesondersteuning, zodat ze zelf sturing kunnen geven aan de verandering. Het is mogelijk met de aangevraagde subsidie aanpassingen aan de accommodatie te doen die bijdragen aan de doelen van het initiatief.

De provincie Gelderland heeft in het uitvoeringsbeleid Gelderland Sport 2016-2019 2,5 miljoen euro beschikbaar gesteld aan verenigingen en sportparken. Deze ondersteuning kon in de vorm van een verkennend proces waarbij binnen een half jaar een haalbaarheidsplan wordt opgezet (verkenningstraject), een ontwikkelproject van maximaal tweeënhalf jaar waarin plannen worden gerealiseerd (ontwikkelproject) of een programma waarin meerdere ontwikkelprojecten worden uitgevoerd. De provincie Gelderland levert met haar subsidie een substantiële bijdrage aan de realisatie van de aangevraagde projecten. In sommige gevallen is de financiering 65 procent van het totaal. Veel projecten zouden zonder de bijdrage van de provincie geen of in een minder ambitieuze vorm doorgang hebben gevonden. Eind 2019 zijn vijftig aanvragen gehonoreerd. Daartoe behoren ook verkenningstrajecten die hebben geleid tot daadwerkelijke ontwikkelprojecten. Deze verkenningstrajecten zijn in de eerder verschenen [startrapportage](#) geëvalueerd.

De Hogeschool van Arnhem en Nijmegen en het Mulier Instituut zijn gevraagd om onderzoek te doen naar de succesfactoren in het proces en de maatschappelijke resultaten van de aangevraagde subsidies. De onderzoeksvraag daarvoor luidt: *Hoe heeft de samenwerking, toekomstbestendigheid, sportparticipatie en leefbaarheid zich ontwikkeld door de Open Club-/Vitaal Sportpark-projecten en wat zijn daarbij de belangrijkste succes- en verbeterfactoren?*

Om de onderzoeksvraag te beantwoorden zijn elf Gelderse projecten gedurende tweeënhalf jaar gevolgd via een startgesprek, tussengesprek, eindgesprek en kwantitatieve nameting. Deze eindrapportage bouwt voort op de startrapportage die in de zomer van 2019 en de tussenrapportage die in het voorjaar van 2020 zijn verschenen. Oorspronkelijk zouden de projecten eind 2020 zijn afgerond, maar de uitbraak van het coronavirus en de daaropvolgende maatregelen ter bestrijding ervan, zorgden ervoor dat een groot deel van de sport kwam stil te liggen (Van der Poel & Pulles, 2020). Vandaar dat veel activiteiten binnen het project zijn doorgeschoven naar 2021. Het werken aan een open club of vitaal sportpark is bovendien niet iets dat opeens klaar is. Het is een langdurig en doorlopend proces. Vandaar dat de eindmetingen vooral gezien moeten worden als een mijlpaal waarin teruggeblikt wordt op de activiteiten die tussen 2019 en 2021 zijn uitgevoerd. De opgehaalde opbrengsten slaan op de eerste tweeënhalf jaar en hebben waarschijnlijk nog een langere uitwerking in de toekomst.

In hoofdstuk 2 lichten we onze aanpak en methode van onderzoek toe. Ook de impact van corona en de aanpassingen aan het onderzoeksplan worden daar besproken. Vervolgens gaan we in hoofdstuk 3 de elf projecten langs en identificeren we de succes- en verbeterfactoren en opbrengsten op het gebied van samenwerking, toekomstbestendigheid, (sport)participatie en leefbaarheid. In hoofdstuk 4 wordt op basis van de kwantitatieve nameting gekeken wat de elf projecten tezamen hebben opgeleverd voor Gelderland en worden waar mogelijk verschillen tussen de projecten geduid. Tot slot worden in het laatste hoofdstuk de belangrijkste aandachtspunten samengevat en wordt een conclusie getrokken.

2 METHODE

In dit hoofdstuk wordt de aanpak van het onderzoek toegelicht. Allereerst wordt ingegaan op de projecten en daarna op de onderzoekthema's. In paragraaf 2.3 worden de meetmomenten aangegeven, om vervolgens in te gaan op de opzet van de interviews (2.3.1.) en de vragenlijst (2.3.2.).

2.1 Onderzoeksgroep

In deze evaluatie zijn tien ontwikkelprojecten en één programma¹ gemonitord (zie tabel 2.1). De onderzochte projecten zijn geselecteerd op volgorde van binnenkomst. Er is niet geselecteerd op verwachte resultaten of aantrekkelijkheid van de plannen. De onderzochte projecten hebben een grote diversiteit in opzet en uitvoering, waardoor de uitkomsten sterk afhangen van de lokale context en invulling.

In tabel 2.1 worden de elf projecten samengevat op basis van locatie, aanvrager, samenwerkingen, doelgroepen, ruimtelijke aanpassingen en activiteiten. Hieruit valt op te maken dat de projecten verschillende gebieden in Gelderland bestrijken. Alleen het project 'Op de Fiets' heeft meerdere locaties, al ligt het zwaartepunt in eerste instantie in Ede.

De aanvragers bestaan voor meer dan de helft uit verenigingen in diverse sporttakken. De andere aanvragers zijn drie gemeenten en één sportbond. Bij alle projecten zijn sportverenigingen betrokken en is de gemeente vrijwel altijd één van de partners. Het onderwijs is eveneens bijna altijd betrokken bij het project. In iets mindere mate geldt dit ook voor zorgaanbieders (veelal fysiotherapie) en andere maatschappelijke organisaties zoals buurt- en muziekverenigingen, kinderopvang en welzijnsorganisaties. Het bedrijfsleven is in twee projecten nadrukkelijk een partij waar samenwerking mee is gezocht.

Bijna alle projecten zijn gericht op de leden en de buurtbewoners in het algemeen. Daarbij is wel extra aandacht besteed aan een of meerdere doelgroepen. Het meest genoemd zijn ouderen, jongeren en mensen met een beperking. In ongeveer een kwart van de projecten gaat het tevens om mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt en/of statushouders. Het project 'Op de Fiets' en het 'Urban Streethockey Arnhem' hebben een hele specifieke doelgroep: jongeren. In het eerste project gaat het om jongeren met gedragsproblemen en in het tweede project om jongeren met een lage sociaaleconomische status (SES).

Deze twee projecten hebben geen infrastructurele aanpassingen gedaan. Zij maken gebruik van bestaande voorzieningen. Bij alle andere projecten is de subsidie gebruikt om het sportpark of de

¹ Het project Open Sportpark de Parkweg is onderdeel van het programma in Harderwijk, Nunspeet en Putten. Deze drie gemeenten hebben gezamenlijk een subsidieaanvraag bij de provincie ingediend. Deze aanvraag is als één programma goedgekeurd en bestaat uit drie projecten op drie sportparken in drie gemeenten. In dit onderzoek wordt alleen gekeken naar het project in Harderwijk.

vereniging fysiek te veranderen. Daarbij gaat het bijna altijd om de aanpassing van sportvelden of de aanleg van nieuwe (multifunctionele) velden. De activiteiten in de projecten zijn allemaal gericht op het aanbieden van sport- en beweegprogramma's. Meestal gaat het om speciale doelgroepen en nieuwe sportgroepen. Soms gaat het ook om niet-sportactiviteiten die gericht zijn op het betrekken van de buurt bij de vereniging.

Tabel 2.1 kenmerken onderzochte projecten

Projecten	Plaats	Aanvrager	Samenwerking	Doelgroepen	Ruimtelijke aanpassing	Activiteiten
Dukenburg Open (DBO)	Nijmegen	TPV Dukenburg Smash	Sportbond, sportverenigingen, gemeente, onderwijs	Buurtbewoners, kinderen, mindervalide, ouderen	Renovatie padelbanen, aanleg jeu-de-boulesbanen	Internationaal padeltoernooi, padeltrainingen voor studenten, mensen met een beperking, kinderen, uitbreiding aanbod ouderen
De Open Club GVA (GVA)	Doornenburg	Voetbalvereniging GVA	Sportverenigingen, gemeente, welzijn, zorg, onderwijs	Buurtbewoners, kinderen, mindervalide, ouderen	Aanpassing voetbalveld naar multifunctioneel sportveld en aanleg beweegspeeltuin	Behoeftte-onderzoek, pilots beweeggroep voor ouderen, structurele biljartavond, derde gym-uur voor basisschoolkinderen, opstellen sport- en beweegkalender, samenwerking met fysiotherapeut, opzetting samenwerking sportaanbieders.
Open Sportpark de Parkweg* (OSP)	Harderwijk	Gemeente Harderwijk	Sportverenigingen, gemeente, buurtsportcoach, onderwijs, bedrijven, welzijn	Mensen met afstand tot de arbeidsmarkt, statushouders, leden, buurtbewoners	Het project vitaal sportpark loopt parallel met een revitalisering van het park, waarin de accommodaties worden vernieuwd	Beweeggroep door ROC studenten, beweegactiviteiten voor statushouders, mensen met afstand tot de arbeidsmarkt en buurtkinderen, verkennen samenwerking met commerciële sector (gebruik accommodatie)
Buitsport Accommodatie Oldebroek (BAO)	Oldebroek	Skeelerclub Oldebroek	Sportverenigingen, cultuur, gemeente, onderwijs	Leden, buurtbewoners	Aanleg nieuwe 200-meterskeelerbaan, opknappen 400-meterskeelerbaan, tennisbanen en beweegtuin, aanleg beweegroute	Gebruik door onderwijs en cultuur, opzetten samenwerking tussen sportverenigingen en sport- en cultuuraanbieders, bootcamplessen, verkennen mogelijkheden wielrenroute, studie toekomstbestendigheid tennisvereniging
'Op de fiets' (ODF)	Regio Gelderland	NTFU	Sportverenigingen, zorg	Jongeren met gedragsstoornissen	N.v.t.	Professionele ondersteuning van cliënten en verenigingen bij het begeleiden van jongeren met gedragsstoornissen op wielerverenigingen
S.V. Orderbos (SVO)	Apeldoorn	S.V. Orderbos	Sportverenigingen, bedrijven, zorg, welzijn en onderwijs	Buurtbewoners, mindervalide en statushouders	Aanleg beachveld	Organiseren activiteiten op beachveld, oprichten beachafdeling binnen vereniging, samenwerking zoeken met andere partijen
Clubhuis van de buurt Oost-Arnhem (COA)	Arnhem	Korfbalvereniging Oost-Arnhem	Sportverenigingen, onderwijs, buurtorganisaties	Buurtbewoners, leden, scholieren	Renovatie clubhuis	Aangaan samenwerkingsverbanden, huiswerkbegeleiding, kinderopvang
CCW '16 Open Club Vitaal Sportpark (CCW)	Wilp	Voetbalvereniging CCW '16	Sportverenigingen, onderwijs, cultuur, zorg	Buurtbewoners, ouderen, mindervalide	Vernieuwing accommodatie, aanleg panna- en beachveld	Organiseren activiteiten op panna- en beachveld, dartsafdeling en beachafdeling opgericht

Vitaal Sportpark De Pas Overbetuwe (VSP)	Elst	Gemeente Overbetuwe	Sportverenigingen, onderwijs, welzijn, gemeente, kinderopvang, scouting	Mensen met afstand tot de arbeidsmarkt, statushouders, mindervalide, buurtbewoners	Aanleg kunstgrasveld, visvijver met bankjes, vlot, picknick, hardlooprouten, multicourt, hangplek, bootcamp en verwijderen hekken tussen verenigingen op het park	Opzetten werkpost voor participatie van specifieke doelgroepen, opzetten coöperatie voor coördinatie werkpost en verdere samenwerking tussen partijen op het park
Arnhem Urban & Streethockey (AUS)	Arnhem	Sportbedrijf Arnhem	Sportverenigingen, gemeente, onderwijs, buurtorganisaties en sportbond	Kinderen met lage SES, jongens	n.v.t.	Organiseren streethockey activiteiten op pleintjes in de wijk
Vitaal Sportpark de Liemers (VSL)	Zevenaar	Stichting de Liemers Breedtesport	Sportvereniging, gemeente, zorg, welzijnsorganisaties	Ouderen, mindervalide, mensen met afstand tot sociale ontmoeting en arbeidsmarkt, leden, buurtbewoners	Aanleg sprintbaan en kunstgrasveld	Zoeken partners in sectoren zorg, welzijn, bedrijfsleven en overheid, ontwikkelen beweegpilots voor speciale doelgroepen, borgen activiteiten bij sportverenigingen

* Dit project is onderdeel van een programma aanvraag.

2.2 Onderzoeksontwerp

Het onderzoek richt zich op Open Clubs en Vitale Sportparken. De openclub-gedachte is ontwikkeld door NOC*NSF om clubs te inspireren een maatschappelijke rol te vervullen. Daarbij bestaat geen ideale formule voor het zijn van een open club, maar is de ontwikkeling richting meer openheid sterk afhankelijk van de lokale context van een sportclub. Een open club kenmerkt zich met name door een uitnodigende houding waarbij vraaggericht wordt ingespeeld op de behoefte(n) in de omgeving. Daarbij is het belangrijk samen te werken met andere organisaties (binnen en buiten de sector) en te streven naar continuïteit van de vereniging (NOC*NSF, 2020).

Vitale Sportparken is een concept dat is ontwikkeld door de provincie Gelderland in samenwerking met het bureau Sport en Ruimte. Daarbij gaat het om functiemenging (vervlechting van sport met bijvoorbeeld wonen, onderwijs, zorg), ruimtelijke integratie met bijvoorbeeld openbare ruimtes, optimale benutting van ruimte, fysieke toegankelijkheid en bestuurlijke vitaliteit van de verenigingen die gebruik maken van het sportpark (Sport en Ruimte, 2017). De twee concepten hebben met elkaar gemeen dat het gaat om het beter benutten van de accommodatie, integratie met de omgeving (inclusief samenwerking andere organisaties) en de toekomstbestendigheid van de organisaties.

In samenspraak met de provincie Gelderland is ervoor gekozen om uitvoerig stil te staan bij de thema's samenwerking en toekomstbestendigheid van de vereniging/het sportpark en de gevolgen voor de (sport)participatie en de leefbaarheid (zie figuur 2.1). Het *samenwerken* met andere (maatschappelijke) organisaties is voor de provincie een expliciete eis voor het verkrijgen van de subsidie. In het onderzoek wordt beschreven hoe deze samenwerkingen verlopen en wat daaruit geleerd kan worden. Tevens wordt in kaart gebracht hoe het project heeft bijgedragen aan de *toekomstbestendigheid* van de vereniging en het sportpark. Uiteindelijk beoogt het subsidieprogramma bij te dragen aan de leefbaarheid in dorpen en wijken in Gelderland door middel van kwalitatief goede sportvoorzieningen. Vandaar dat dit onderzoek ingaat op de gevolgen van het project op de (sport)participatie en leefbaarheid. Een belangrijke component daarbij is of de projecten tot meer (sport)participatie hebben geleid door nieuw aanbod te ontwikkelen voor speciale groepen.

Figuur 2.1 Onderzoekontwerp

2.3 Onderzoeksopzet

De onderzochte projecten hebben een grote diversiteit in opzet en uitvoering, waardoor de uitkomsten sterk afhankelijk zijn van de lokale context en invulling. Daarom gaan we in de analyse voornamelijk op zoek naar de belangrijkste succes- en verbeterfactoren in relatie tot de genoemde thema's. De elf projecten zijn in hun proces gevolgd via interviews (voor, tijdens en aan het eind) met de betrokkenen en een kwantitatieve eindmeting onder leden en buurtbewoners.

In tabel 2.2 worden de momenten weergegeven waarop de interviews en vragenlijsten zijn afgenomen. Drie projecten waren al voor december 2020 afgerond en daarom zijn daar al eerder vragenlijsten verspreid onder de leden en buurtbewoners. Bij twee projecten is het niet mogelijk gebleken om een vragenlijstonderzoek uit te zetten. Het project 'Op de Fiets' werd voortijdig beëindigd vanwege de coronauitbraak in maart 2020, waardoor veel activiteiten onmogelijk werden. Verder is het vanwege privacywetgeving niet mogelijk om de cliënten van Pluyn rechtstreeks te benaderen voor het invullen van de vragenlijsten. Ditzelfde punt speelde bij het project 'Urban Streethockey' in Arnhem. Kinderen jonger dan 16 jaar kunnen alleen met toestemming van beide ouders deelnemen aan het onderzoek. Voor deze twee projecten zijn daarom extra interviews afgenomen met de sport- en spelleiders om te achterhalen welke veranderingen in (sport)participatie en leefbaarheid zijn gerealiseerd. De overige projecten zijn in juni 2021 geëvalueerd met behulp van vragenlijstonderzoek. Hoewel de kwalitatieve eindmetingen al eerder plaatsvonden (december 2020 en januari 2021), is bewust gewacht tot de coronamaatregelen versoepeld waren en sporten op het sportpark en bij de vereniging weer mogelijk was zonder al te veel restricties (juli 2021).

Tabel 2.2 Meetmomenten gedurende het onderzoek

Projecten	Interviews			Vragenlijst
	Voormeting	Tussenmeting	Eindmeting	Eindmeting
Dukenburg Open (DBO)	nov-18	mrt-20	jan-21	jun-21
De Open Club GVA (GVA)	nov-18	okt-19	dec-20	jun-21
Open Sportpark de Parkweg* (OSP)	nov-18	okt-19	dec-20	jun-21
Buitensport Accommodatie Oldebroek (BAO)	nov-18	okt-19**	jan-21	jan-20
'Op de fiets' (ODF)	nov-18	dec-19	dec-20	-
S.V. Orderbos (SVO)	nov-18	dec-19	dec-20	jun-21
Clubhuis van de buurt Oost-Arnhem (COA)	feb-19	nov-19**	jan-21	mei-20
CCW '16 Open Club Vitaal Sportpark (CCW)	nov-18	apr-20**	dec-20	mei-19
Vitaal Sportpark De Pas Overbetuwe (VSP)	feb-19	nov-19	dec-20	jun-21
Arnhem Urban & Streethockey (AUS)	nov-18	feb-20	jul-21	-
Vitaal Sportpark de Liemers (VSL)	mrt-19	nov-19	jul-21	jun-21

* Dit project is onderdeel van een programma-aanvraag.

** Deze projecten zijn eerder afgerond. De tussenmeting is gebruikt als een extra eindmeting.

2.3.1 Interviews

De interviews zijn gehouden met de projectleiders van de subsidieaanvraag en aangevuld met gesprekken met directe betrokkenen in de samenwerking. Daarbij is in elk interview ingegaan op de thema's *samenwerking, toekomstbestendigheid, (sport)participatie en leefbaarheid*. In de kwalitatieve voormeting zijn de uitgangspunten van het traject in beeld gebracht en opgenomen in de startrapportage. Het gaat daarbij om de doelstellingen, aanpak, organisatie, samenwerking, verwachte opbrengsten, betrokkenheid, borging en activiteiten.

In de kwalitatieve tussenmeting zijn het verloop en de kwaliteit van de uitvoering, organisatie, samenwerking en communicatie in beeld gebracht, evenals de haalbaarheid van de doelstellingen, borging, tussenstand registratiedata, relatie interne en externe omgeving en tussentijdse succes- en verbeterfactoren. De opbrengsten van de kwalitatieve tussenmeting zijn verwerkt in de tussenrapportage.

Aan het einde van het traject is de kwalitatieve eindmeting gedaan. Daarin is nagegaan wat de opbrengsten van het traject zijn, of de doelstellingen zijn behaald, hoe borging is gerealiseerd, hoe de uitvoering van het traject is verlopen voor wat betreft samenwerking, communicatie en organisatie, wat de succes- en verbeterfactoren zijn, wat de betrokkenheid van de verschillende partners is en hoe de relatie is met de interne en externe omgeving.

2.3.2 Vragenlijsten

Om beter zicht te krijgen op de opbrengsten van de projecten is na de afronding een kwantitatieve nameting uitgevoerd naar de ervaringen van de verschillende gebruikers met de veranderingen in de vereniging of op het sportpark (zie bijlage I). Aan de leden van de sportvereniging of gebruikers van het sportpark is gevraagd of en op welke manier zij vinden dat de vereniging of het sportpark is veranderd door het project. Daarnaast zijn vragen gesteld om te achterhalen of de leden en buurtbewoners hebben gemerkt dat de vereniging meer is gaan *samenwerken* en wat de leden vinden dat het project heeft bijgedragen aan de *toekomstbestendigheid* van de vereniging.

Voor het in kaart brengen van de opbrengsten op het gebied van (sport)participatie is gevraagd of het project heeft gezorgd voor veranderingen in (sport)participatie. Met behulp van aantal beweegminuten per week is gekeken welk deel toegewezen kan worden aan het project. Deze aanpak wordt beschreven door Schoemaker et al. (2020) en maakt het mogelijk om deze veranderingen in het beweeggedrag te vertalen naar een bijdrage aan het aantal jaren in goede gezondheid.²

² In de vakliteratuur worden dit Quality Adjusted Life Years (QALY's) genoemd en vormen dit een gevalideerde maat waartegen gezondheidsinterventies kunnen worden afgewogen (Beale et al., 2007; Bize et al., 2007).

Tot slot wordt gekeken of de projecten hebben bijgedragen aan de *leefbaarheid* van wijken en dorpen. Daarbij vragen we, naast enkele stellingen, of de leden en buurtbewoners bereid zijn tot een eenmalige financiële bijdrage om het project in stand te houden. Hieruit kunnen we afleiden welke waarde het project volgens de leden en omwonende heeft.³

Vanwege de coronamaatregelen is de vragenlijst aangepast voor de zeven projecten die in juli 2021 zijn bevestigd. Vragen over de tijd die op het sportpark wordt doorgebracht zonder te sporten zijn verwijderd, omdat de maatregelen dit gedrag veelal verboden of sterk ontmoedigen. Ook is bij elke vraag duidelijk aangegeven dat we de veranderingen vanwege de coronapandemie niet meenemen (zie vragenlijst in bijlage I). Tot slot is er een vraag toegevoegd voor de leden, die meet of de Open Club-/Vitaal Sportpark-subsidie de vereniging beter in staat stelt om met de coronacrisis om te gaan.

Verspreiding en respons

De vragenlijsten zijn verspreid met behulp van de verenigingen die betrokken zijn bij de projecten. Via hun eigen communicatiekanalen (website, nieuwsbrief, sociale media en whatsapp) zijn de leden uitgenodigd om te laten weten wat zij van de veranderingen hebben gemerkt. Daarnaast zijn er door junior-onderzoekers per project driehonderd uitnodigingen huis-aan-huis verspreid in de directe omgeving. In deze uitnodiging stonden een hyperlink en een QR-code waarmee digitaal de vragenlijst kon worden ingevuld. Na twee weken is een reminder langsgebracht met daarin nogmaals de uitnodiging om deel te nemen aan het onderzoek.

De respons verschilt sterk per project (zie tabel 2.3). Bij buurtbewoners varieert deze tussen de 8 en 33 procent, met een gemiddelde van 16 procent van de 2.700 uitgenodigde buurtbewoners. Bij leden ligt de respons tussen de 0 en 17 procent, met een gemiddelde van 9 procent van de 5.250 uitgenodigde leden. Bij S.V. Orderbos heeft, ondanks meerdere communicatie pogingen, slechts één lid de vragenlijst ingevuld. In de ledenanalyse op projectniveau wordt SVO daarom niet meegenomen en komt dit neer op 446 ledenobservaties in plaats van 447. In totaal zijn er 891 respondenten meegenomen in dit onderzoek.

Tabel 2.3 Respons vragenlijstonderzoek

Projecten	Buurt (respons)	Leden (respons)	Totaal
Dukenburg Open (DBO)	39 (13%)	48 (12%)	87
De Open Club GVA (GVA)	24 (8%)	30 (6%)	54
Open Sportpark de Parkweg (OSP)	34 (11%)	62 (8%)	96
Buitsport Accommodatie Oldebroek (BAO)	59 (20%)	29 (15%)	88

³ Deze Willingness to Pay (WTP) methode wordt in de vakliteratuur gebruikt om de waarde van goederen en diensten die niet op de traditionele markt worden aangeboden (zoals plezier, trots, sociale cohesie) te schatten (De Boer, 2019).

S.V. Orderbos (SVO)	25 (8%)	1 (0%)	26
Clubhuis van de buurt Oost-Arnhem (COA)	100 (33%)	35 (12%)	135
CCW '16 Open Club Vitaal Sportpark (CCW)	44 (15%)	91 (17%)	135
Vitaal Sportpark De Pas Overbetuwe (VSP)	45 (15%)	131 (7%)	176
Vitaal Sportpark de Liemers (VSL)	74 (25%)	20 (4%)	94
Totaal	444 (16%)	447 (9%)	891

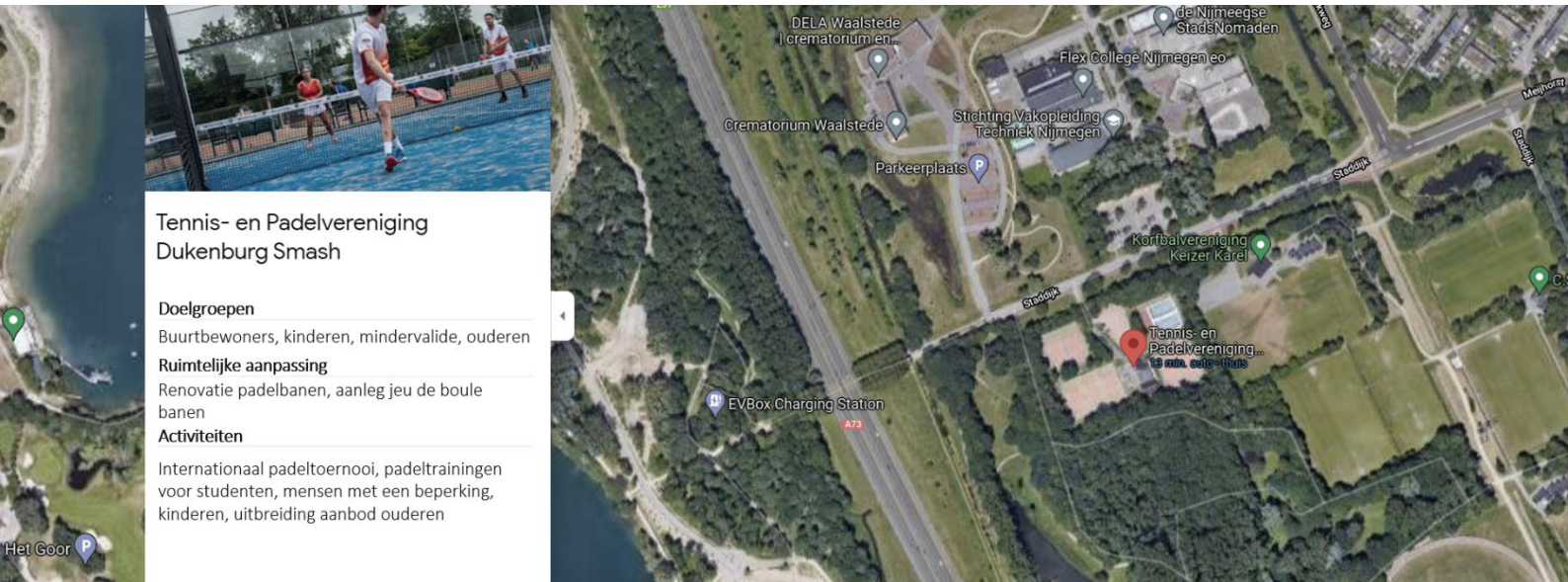
Op verschillende manieren is getracht om de respons onder de in totaal 2.700 genodigde buurtbewoners en 5.250 leden te vergroten. Hoewel het totaalaantal respondenten groot genoeg is (447 leden en 444 buurtbewoners) om betrouwbare uitspraken te doen over alle negen onderzochte projecten tezamen, zijn de aantallen per project niet altijd toereikend om harde conclusies te trekken. Vandaar dat in de analyse voorzichtig moet worden omgesprongen met de verschillen tussen projecten.

In de verdiepende analyse (hoofdstuk 4) worden met een aantal indicatoren vergelijkingen gemaakt en wordt het aantal respondenten benoemd in de assen om aan te geven op welke steekproefomvang dit gebaseerd is. In de kwantitatieve analyse wordt gevraagd hoe de eindgebruikers (buurtbewoners en leden) aankijken tegen het project en is met behulp van correlatieanalyse bekeken of er relaties zijn te leggen tussen mate waarin de club en sportpark meer open zijn geworden en de uitwerkingen daarvan op samenwerking, toekomstbestendigheid, (sport)participatie en leefbaarheid. Vanwege de leesbaarheid van de rapportage zullen alleen de gevonden significante verbanden worden aangegeven die noemenswaardig zijn ($r > 0,3$).

Wat betreft de opbrengsten gebruiken we de gevonden resultaten om uitspraken te doen voor een grotere groep mensen. Daarvoor is het nodig dat de onderzoeksgroep representatief is. Dit kunnen we helaas niet met zekerheid vaststellen. De verdeling naar leeftijd en geslacht geeft geen aanleiding tot zorgen hierover. Het is echter goed mogelijk dat de mensen die veel met het project te maken hebben gehad (positief én negatief) eerder mee hebben gedaan aan het onderzoek en dat hun antwoorden het beeld vertekenen. Daarnaast hebben niet alle buurtbewoners een uitnodiging gehad, maar alleen de driehonderd mensen die het dichtst bij de accommodatie wonen. Het is daarom mogelijk dat de omvang van de berekende resultaten op het gebied van *sportparticipatie en leefbaarheid* groter is dan deze steekproef van driehonderd buurtbewoners. Deze opbrengsten zijn daarom indicatief en schetsen de betekenis die het project heeft gehad.

3 PORTRETTE VAN DE PROJECTEN

In dit hoofdstuk wordt per project beschreven welke succesfactoren, knelpunten en opbrengsten opgehaald zijn. Deze zijn tot stand gekomen door de interviews met de projectbetrokkenen en vragenlijsten onder leden en buurtbewoners.

Tennis- en Padelvereniging Dukenburg Smash

Doelgroepen

Buurtbewoners, kinderen, mindervalide, ouderen

Ruimtelijke aanpassing

Renovatie padelbanen, aanleg jeu de boules banen

Activiteiten

Internationaal padeltoernooi, padeltrainingen voor studenten, mensen met een beperking, kinderen, uitbreiding aanbod ouderen

3.1 Dukenburg Open (DBO)

TPV Dukenburg Smash is een middelgrote omnivereniging (tennis en padel) met zeven kunstgrastennisbanen en twee kunstgraspadelbanen. De club is gelegen aan de rand van Nijmegen in het stadsdeel Dukenburg. Mede door de subsidie van provincie Gelderland heeft TPV Dukenburg Smash met het project Dukenburg Open de padelbanen gerenoveerd, waardoor een internationaal padeltoernooi op het park heeft kunnen plaatsvinden en het aanbod is vergroot. Het doel van TPV Dukenburg Smash is om zowel mensen binnen als buiten de vereniging naar de padelbanen te trekken. Daarnaast wil de vereniging het activiteitsaanbod voor diverse doelgroepen uitbreiden, door kinderen, ouderen en mensen met een beperking uit te nodigen voor clinics en trainingen. Het belangrijkste doel van het project is om meer mensen naar het park te trekken, waarvan een deel lid wordt van de club.

In de zomer van 2021 zijn buurtbewoners en leden gevraagd wat ze gemerkt hebben van het project. 39 buurtbewoners (13% respons) en 48 leden (12% respons) hebben de vragenlijst ingevuld. Daaruit blijkt dat al de leden de openclubactiviteiten op het sportpark (heel erg) hebben opgemerkt. Voor een derde van de buurtbewoners geldt dit ook. De buurt vindt vooral dat de sportvoorzieningen beter worden benut. De leden vinden dat de renovatie van de padelbanen de vereniging erg heeft veranderd in fysieke zin.

3.1.1 Samenwerking

Gedurende het project is de samenwerking met de partners wisselend succesvol gebleken. Met de KNLTB is afgesproken om in contact te blijven, zodat in de toekomst wederom een groot (internationaal) padeltoernooi georganiseerd kan worden. De samenwerking met het Radboud Universitair Sportcentrum (RSC) en de gemeente Nijmegen is spaak gelopen. Voor studenten van het RSC bleek de afstand naar het park van TPV Dukenburg Smash te groot voor een structurele samenwerking. Met de gemeente zijn enkele gesprekken geweest met buurtsportcoaches om meer zicht te krijgen op de doelgroepen, maar is uiteindelijk niet meer samengewerkt. Wel zijn nieuwe samenwerkingen met het beroeps- en hoger onderwijs gestart. Leerlingen van deze onderwijsinstellingen maken gebruik van de padelbanen. Enerzijds leidt dit tot extra inkomsten en anderzijds fungeren zij als ambassadeurs van de nieuwe sport padel. Een op de vijf van de leden geeft aan dat ze gemerkt hebben dat de vereniging meer is gaan samenwerken met andere maatschappelijke organisaties.

Aan de start van het project bleek binnen de vereniging het draagvlak voor het project groot te zijn. Via verschillende ALV's, die vanwege het onderwerp open club goed zijn bezocht, is de leden uitgelegd dat de vereniging haar aanbod moet vergroten om te kunnen overleven. De ernst van de situatie van de vereniging werd sterk benadrukt en volgens het bestuur gevoeld. Het draagvlak voor een nieuwe koers bleek in beginsel groot te zijn. Nadat het project ten einde liep, heeft in 2020 een bestuurswisseling plaatsgevonden. De meer openclub-gerichte activiteiten, zoals het betrekken van nieuwe doelgroepen, zijn grotendeels stil komen te liggen. Wel blijft zowel een deel van het oude bestuur als het nieuwe bestuur actief met de promotie van de padelbanen. Hoewel het in het begin zoeken was, is TPV Dukenburg Smash tevreden over de nieuwe samenwerkingen en zijn ze niet op zoek naar nieuwe samenwerkingspartners om de openclub-gedachte verder uit te rollen.

3.1.2 Toekomstbestendigheid

Vóór de aanleg van de padelbanen was de vereniging volgens het bestuur van de club niet vitaal. De vereniging was sterk vergrijsd en kampte met een afname van het ledenaantal. De hoop en verwachting van TPV Dukenburg Smash is om door het organiseren van allerlei activiteiten in het kader van het project nieuwe leden en extra inkomsten te genereren, zodat de club weer een vitale en toekomstbestendige vereniging wordt. De club ziet dat de toekomstbestendigheid van de vereniging door middel van het project is vergroot. Bijna drie kwart van de leden van de vereniging is het daar mee eens. Zij geven aan dat de vereniging door het project toekomstbestendiger is geworden. Ook geeft het merendeel van de leden aan dat de vereniging door de openclub-ontwikkeling beter in staat is om met de (negatieve) gevolgen van de coronacrisis om te gaan. Een lid in de vragenlijst benoemt dat de reuring op en rondom de tennisvelden zorgt voor een stimulerende omgeving.

3.1.3 (Sport)participatie

Mede door het internationale padeltoernooi, dat gezorgd heeft voor naamsbekendheid van de vereniging, en door de promotieacties en actielidmaatschappen hebben de padelbanen in 2019 voor een aanwas van vijftig nieuwe leden gezorgd. Het bestuur ziet een nieuwe 'boost' in de vereniging door deze nieuwe leden. Ook hebben de nieuwe jeu-de-boulesbanen en biljarttafels gezorgd voor blijvende betrokkenheid van oudere leden, die niet of minder tennissen. Daarnaast maken schoolklassen gebruik van de faciliteiten en hebben bedrijven interesse om de banen te huren, waardoor de vereniging extra inkomsten genereert.

Een jaar na afloop van het project (2021) blijkt dat het ledenaantal nog sterker is gegroeid en dat 95 procent van de nieuwe leden bij padel vandaan komt. De coronacrisis heeft ervoor gezorgd dat teamsporten niet meer toegestaan waren, waardoor veel teamsporters de overstap naar het padel hebben gemaakt. Het nieuwe bestuur zag ook dat van de nieuwe leden in 2019 een redelijk groot aantal het lidmaatschap binnen een jaar weer opzegde. In 2021 is via een enquête de vraag gesteld aan de 110 nieuwe leden uit 2020 of ze verwachtten dat ze bij de herstart van de teamsporten lid zouden blijven van Dukenburg. De meerderheid gaf hierbij aan lid te willen blijven. Dit zijn voornamelijk leden tussen de 35 en 45 jaar. Dit stemt het bestuur positief, maar het vergroten van de betrokkenheid van de leden is een belangrijk speerpunt voor de komende periode. Zodat ze zich meer gebonden voelen aan de vereniging, langer lid blijven en ook bereid zijn tot vrijwilligerswerk. Het merendeel van de leden geeft aan dat ze door de veranderingen op het sportpark van plan zijn langer lid te blijven. Een klein groepje geeft aan meer vrijwilligerswerk te doen voor de vereniging. Buurtbewoners, buiten de (nieuwe) leden, zijn door het project (nog) niet meer gaan bewegen.

Punten van aandacht zijn er ook. Het aantal jeugdleden loopt nog altijd terug. Om de groep jeugd binnen de vereniging te vergroten lopen er momenteel gesprekken met de gemeente Nijmegen. Daarnaast is er de ambitie om een jeugdbestuur op te richten met als taak het actief en gericht benaderen van de doelgroep jeugd. Het uitrollen van de verdere openclub-gedachte is gedurende het project moeizaam gebleken. De club heeft ambities om mensen met een beperking, mensen die kampen met eenzaamheid, ouderen en jeugd meer bij de club te betrekken. De uitvoering van met name de ambities met betrekking tot mensen met een beperking en eenzame ouderen is problematisch gebleken. De club geeft aan weinig zicht te hebben op deze doelgroepen en had gehoopt dat de samenwerkingspartners hierin een grotere rol hadden kunnen spelen. Zo beschrijft een bestuurslid:

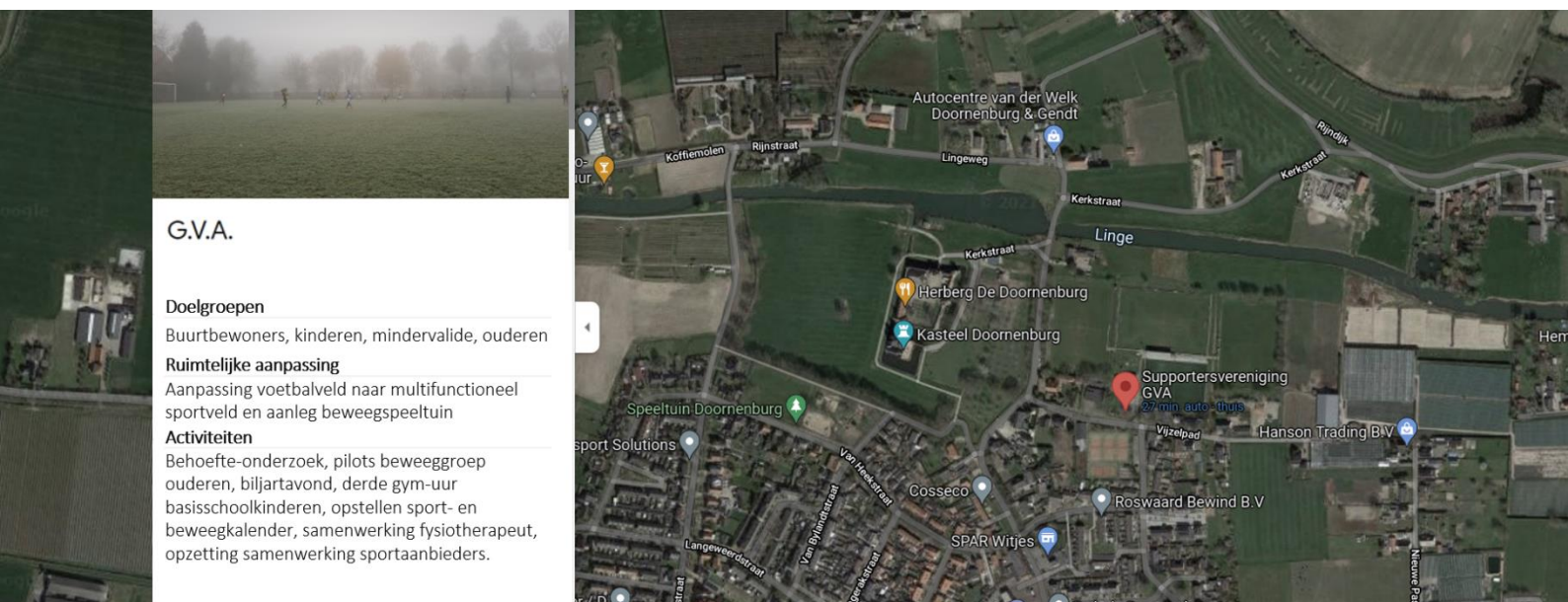
'We hadden veel ambities: gehandicapten, ouderen, eenzamen. Die doelgroepen hebben we slecht kunnen bereiken. We zijn een tennisclub, dus we hebben geen zicht op alle groeperingen die er zijn. Wij zijn sportaanbieder en we hebben tegen onze omgeving gezegd: kom maar met de mensen! Maar er kwam geen vraag, althans niet gestructureerd.'

3.1.4 Leefbaarheid

TPV Dukenburg Smash ligt op een sportpark met verschillende andere sportverenigingen. Aangegeven wordt dat de buurtbewoners nog weinig betrokken worden bij de vereniging. Een paar buurtbewoners geven in de vragenlijst aan dat ze heel erg open staan om meer bij de vereniging betrokken te raken:

‘Wij wandelen regelmatig om het sportpark heen. Wij hebben niets kunnen ontdekken omdat het afgesloten is. Graag hadden wij dit wel geweten d.m.v. een open dag of brochure.’

Het bestuur wil van de vereniging meer een ontmoetingsplek maken, bijvoorbeeld doordat verschillende wandelgroepen bij de vereniging starten. Er worden feesten met een tennis-/padelactiviteit georganiseerd en er ontstaat meer sportaanbod voor de buurt doordat niet alleen leden, maar ook niet-leden tegen betaling gebruik kunnen maken van de banen. Een groot deel van de nieuwe leden van de vereniging geeft in het onderzoek aan meer sociale contacten te hebben opgedaan. Een klein deel vindt dat de leefbaarheid in de buurt erop vooruit is gegaan. De saamhorigheid en overlast zijn door het project niet veel veranderd. Een aantal leden geeft aan dat de parkeerplaats tegenover de ingang van het sportpark veel hangjeugd heeft. Doordat daar op drukke momenten geparkeerd moet worden, geeft dit een onveilig gevoel en is dit mogelijk een barrière om naar de vereniging te gaan.

3.2 De Open Club GVA (GVA)

Gijsbrecht van Aemstel (GVA) is de grootste voetbalvereniging van het dorp Doornenburg in de gemeente Lingewaard. Het is van oudsher een traditionele, naar binnen gekeerde voetbalclub, waar vanaf de jaren negentig meer openheid ontstond door de intrede van vrouwenteams. GVA is een stabiele vereniging. Het blijven vinden van voldoende vrijwilligers is een aandachtspunt.

De vereniging heeft met het project als doel om samen met de andere sportaanbieders in het dorp beter invulling te geven aan de sportbehoeften van de inwoners. Het streven daarbij is om een gevarieerder sportaanbod op basis van de vraag te creëren. Voetbalvereniging GVA is de hoofdaanvrager, maar er zijn ook andere sportaanbieders en maatschappelijke organisaties vanaf het begin betrokken.

De kwantitatieve eindmeting is in de zomer van 2021 verspreid via de communicatiekanalen van de vereniging en door middel van driehonderd huis-aan-huis-uitnodigingen in de straten rondom het sportpark van GVA. Deze vragenlijst is ingevuld door 24 buurtbewoners (8% respons) en 30 verenigingsleden (+/- 6% respons). Alle leden hebben de openclub-ontwikkelingen op het sportpark opgemerkt. Dit gold ook voor ruim de helft van de buurtbewoners. Drie kwart van de leden geeft aan dat er meer activiteiten op het sportpark worden aangeboden en dat de accommodatie multifunctioneler is geworden. Een derde van de buurtbewoners heeft gemerkt dat er meer activiteiten worden aangeboden op de vereniging.

3.2.1 Samenwerking

GVA wil zich nadrukkelijk niet enkel richten op het aanbieden van voetbal. Mede daarom werd in samenwerking met T.C. Doornenburg (tennis), SV Olympia (gymnastiek/wandelen) en D.V. Mixed Moves (dans) het label 'Sportdorp Doornenburg' gestart. Voor de start van het project was het van belang vooraf een sterke basis met samenwerkingspartners te creëren, omdat in het dorp nog her en der oud zeer bestond tussen sportverenigingen. Maar al snel bleek dat alle neuzen dezelfde kant op stonden en werd samen gestart aan het openclub-project. Door de samenwerking is het project niet alleen in handen van GVA komen te liggen, maar ook bij de andere verenigingen. De voorzitter van GVA stelt: *'Als GVA zijn we trekker, maar we hoeven niet op de voorgrond, want het gaat niet om de voetbalclub, maar om de invulling van de sportbehoefte in het dorp.'*

De andere verenigingen zijn wel minder krachtig dan GVA, bijvoorbeeld op het gebied van vrijwilligers en bestuursleden. Onderling is de afspraak gemaakt dat GVA de andere verenigingen ondersteunt binnen het project, bijvoorbeeld bij de communicatie naar leden en het ontplooiën van activiteiten bij die verenigingen. Uiteindelijk is ook de samenwerking met de zorg en het onderwijs gevonden. Vanuit de zorg zijn de fysiotherapeuten uit Doornenburg de accommodatie van GVA gaan gebruiken voor revalidatietrainingen en mogelijk kan hier ook de nog te realiseren beweegspeeltuin voor worden ingezet. Ook werd de samenwerking met het onderwijs geïntensiveerd. Verpleegkundestudenten zijn ingezet om samen met ouderen te gaan wandelen en studenten van de HAN krijgen en geven sportlessen op de accommodatie van GVA.

Partijen in en rondom Doornenburg weten Sportdorp Doornenburg steeds beter te vinden. Een voorbeeld hiervan is de verhuizing van een aantal verenigingen. Door de sluiting van binnen(sport)accommodaties tijdens de coronacrisis is een aantal nieuwe gebruikers naar het sportpark getrokken: *'Sporten in de*

buitenlucht was mogelijk en binnensport niet meer. Daardoor is GVA veel benaderd door andere sportorganisaties om gebruik te maken van de velden. Vanaf april 2020 waren dansgroepen actief op het sportpark, yogagroepen waren actief. Er kwam zelfs een volksdansgroep uit een andere kern en zij zijn via de gemeente doorverwezen naar GVA. Dat was heel mooi om te zien.'

De projectleider is tevreden over de samenwerking, maar ziet ook dat er afhankelijkheid is van een beperkte groep mensen die veel doet. Een belangrijke factor in de samenwerking is volgens de projectleider dat een aantal trekkers nodig is om voortgang te blijven boeken. Hij doet dit bijvoorbeeld door regelmatig een update van het project rond te sturen en mensen te blijven aansporen. Bijna alle leden geven in het onderzoek aan dat ze hebben gemerkt dat de vereniging veel beter is gaan samenwerken met andere maatschappelijke organisaties. Wel wordt er gewaarschuwd dat er nog beter met elkaar gecommuniceerd moet worden. Er ontstaan ook irritaties doordat verschillende sportgroepen van dezelfde accommodatie gebruik maken.

3.2.2 Toekomstbestendigheid

In het begin waren wat kritische geluiden te horen onder leden van GVA. De leden waren bang dat zij niet meer konden voetballen, omdat het sportpark voor andere doeleinden ingezet zou worden. De accommodatie wordt alleen ingezet voor andere activiteiten in de daluren, wanneer er niet gevoetbald wordt. De cultuur binnen GVA is volgens de projectleider inmiddels aan het veranderen. De leden van GVA vinden het normaal dat er ook niet-voetbalgerelateerde activiteiten worden ontplooid. GVA merkt dat zij een socialer imago krijgt door de activiteiten die ze onderneemt en krijgt positieve reacties van zowel binnen als buiten de vereniging.

De grootste verandering sinds de start van het project is dat niet-leden gebruik maken van het park en de kantine. De belangrijkste succesfactor hiervoor is volgens de projectleider de koerswijziging die het bestuur in 2016 bewust heeft ingezet, met het uitvoeren van pilots (zie volgende paragraaf). Een ruime meerderheid van de leden geeft aan dat ze vinden dat het project de vereniging toekomstbestendiger maakt en beter in staat om met de (negatieve) gevolgen van de coronacrisis om te gaan.

3.2.3 (Sport)participatie

GVA heeft ervoor gekozen om het project te starten met een aantal pilots. De rest van de sportaanbieders was op dat moment nog niet zover om deel te nemen en GVA gebruikte de pilots mede om de andere sportaanbieders te overtuigen van de (mogelijke) opbrengsten. De beweegactiviteit voor ouderen is in 2017 gestart als pilot en inmiddels een vast onderdeel in het sportaanbod van Sportdorp Doornenburg. De fysiotherapeut en Stichting Welzijn Lingewaard ondersteunen de activiteit, die twee keer per week wordt gehouden in de kantine van GVA.

Ook de tweede pilot, Walking Football, is inmiddels structureel. Meerdere voetbalclubs in de gemeente Lingewaard werken samen met Stichting Welzijn Lingewaard en geven wekelijks op een andere locatie de activiteit aan inmiddels dertig deelnemers tussen de 60 en 85 jaar. De groep voetballers regelt zelf zaken als planning, financiën, tenues en locatie en wordt hierin ondersteund door buurtsportcoaches. De activiteit is geborgd onder de naam 'Oldstars Lingewaard' en de formule wordt zo positief ervaren dat de haalbaarheid van Walking Handbal en Walking Hockey wordt onderzocht.

Tot slot is de biljartavond op woensdagavond inmiddels een structurele activiteit. De projectleider geeft aan dat dit een succes is en dat er wordt gekeken naar de haalbaarheid van een tweede biljartgroep.

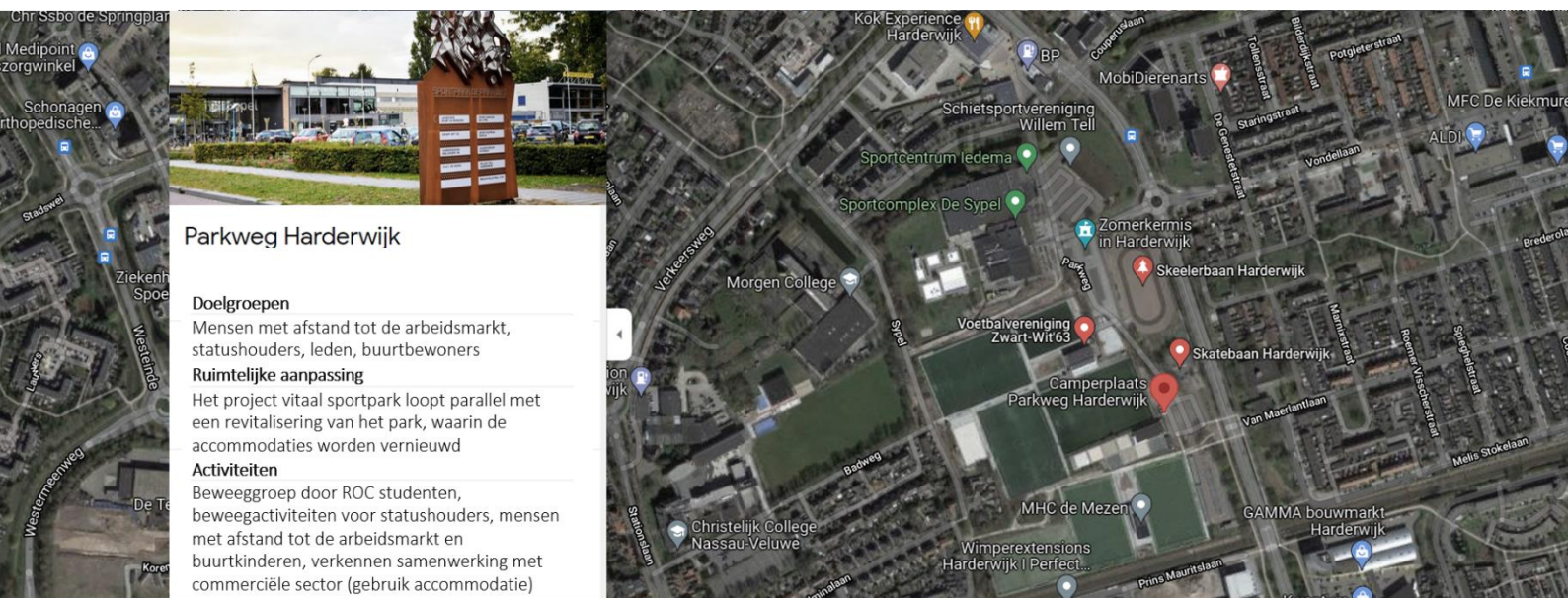
Naast de pilots zijn tussentijds andere activiteiten georganiseerd. Om de basisschoolkinderen in Doornenburg te bereiken is het 'derde gymmuurtje' geïntroduceerd. Deze activiteit is een kosteloze sportles voor basisschoolkinderen die na school plaatsvindt. De lessen worden verzorgd door een geschoolde trainer en vinden zowel binnen als buiten plaats. De activiteit worden door de gemeente en sponsors bekostigd. Daarnaast is een activiteit gestart voor senioren en mensen met een lichte beperking die ondersteuning nodig hebben. In samenwerking met verpleegkundestudenten uit Nijmegen en Ouderenorganisatie Doornenburg is een wandelgroep opgericht. Het derde gymmuurtje en de wandelgroep bevallen goed, maar zijn nog niet structureel geborgd.

Tot slot zijn in 2019 een hardloop- en een wielerevenement georganiseerd. De ambitie is om deze twee evenementen jaarlijks terug te laten komen. Hierbij is Sportdorp Doornenburg wel afhankelijk van voldoende vrijwilligers en financiële middelen. Uit de vragenlijst blijkt dat zowel onder eigen leden als onder buurtbewoners een groep mensen (17-20%) meer is gaan bewegen door de open club projecten. Het gaat om gemiddeld om 45 tot 60 minuten per week dat extra bewogen wordt op het sportpark. Er wordt ook aangegeven dat er nog behoefte is aan een padelbaan en een uitgebreidere (indoor) fitnessruimte.

3.2.4 Leefbaarheid

De helft van de leden geeft aan dat de saamhorigheid en leefbaarheid in het dorp zijn toegenomen vanwege de openclub-ontwikkeling. Een klein deel geeft aan meer sociale contacten te hebben opgedaan. Een van de doelen van het project is om te dienen als voorbeeld voor andere dorpen en sportparken in de omgeving. Volgens de voorzitter is GVA het verst gevorderd in het proces naar de Open Club en voelt de club zich ook verantwoordelijk om andere verenigingen in ditzelfde proces te adviseren en als concreet voorbeeld voor hen te dienen. In het coalitieakkoord van de gemeente Lingewaard en het recent opgestelde Lingewaardse sportakkoord staat de openclub-gedachte expliciet genoemd en het project wordt als voorbeeld gebruikt voor andere kernen en clubs.

Met de realisatie van het multifunctionele veld en de samenwerking met diverse partijen is zoals eerder benoemd veel bedrijvigheid ontstaan op het sportpark van GVA. Het hek om het sportpark blijft sinds de opening van het nieuwe veld in de zomer van 2019 open, waardoor alle inwoners van Doornenburg gebruik kunnen maken van het sportpark. Volgens de buurtbewoners heeft het project niet gezorgd voor minder overlast. Een buurtbewoner geeft aan: *'Zelf heb ik opgemerkt dat het dansprogramma wat er gegeven werd erg storend was voor omwonenden omdat de muziek te luid was.'*

3.3 Open Sportpark de Parkweg (OSP)

Op Sportpark de Parkweg in Harderwijk zijn vier verenigingen gevestigd: voetbal, hockey, jeu de boules en beachvolleybal. De vier verenigingen kampten met financiële uitdagingen. In een aantal sessies zijn ze tot de conclusie gekomen dat ze graag met elkaar wilden samenwerken en het sportpark beter wilden benutten. De accommodaties stonden op veel momenten leeg, voornamelijk overdag. De ambitie is om een betere invulling te realiseren, en zo maatschappelijke partijen te bedienen en tegelijkertijd extra inkomsten voor de verenigingen te genereren.

In de zomer van 2021 is een vragenlijst verspreid onder buurtbewoners en leden van de sportverenigingen op het sportpark. Uit de buurt kwamen 34 antwoorden (11% respons) en van de leden 62 (+/- 8% respons). Alle leden en een groot deel van de buurtbewoners geven aan dat ze de veranderingen op het sportpark hebben opgemerkt. De leden merken vooral dat de verenigingen meer samenwerken met andere maatschappelijke organisaties en dat er meer activiteiten worden aangeboden. Een derde van de buurtbewoners geeft aan dat het sportpark multifunctioneler is geworden en beter geïntegreerd is in de wijk.

3.3.1 Samenwerking

De belangrijkste opbrengst voor de verenigingen is dat ze elkaar en de nieuwe partners beter hebben leren kennen. Ze gaan nu actief op zoek naar wat ze voor elkaar kunnen betekenen en daar komen samenwerkingen uit. De sportparkmanager vormt samen met een afgevaardigde van iedere vereniging de kerngroep van het project. Bij de vergaderingen van de kerngroep sluit regelmatig iemand van de gemeente aan. Het doel is om in de loop van de tijd de samenwerking uit te breiden met andere partijen op het sportpark. Dit is gebeurd door het betrekken van het sportcentrum, de wijkvereniging, de schietvereniging, Landstede en de muziekvereniging. De kerngroep en partners hebben elkaar twee keer ontmoet en ze hebben een speeddate gedaan om elkaar te leren kennen.

De partners bepalen niet de koers van het traject, maar stappen in bij bepaalde projecten. Dit is al regelmatig gebeurd. Zo deed het sportcentrum mee met de Nationale Sportweek en doet Landstede aan bijna elk project mee. De muziekvereniging doet mee aan 'GA op weg' en de wijkvereniging wil gaan samenwerken met de jeu-de-boulesvereniging. Volgens de sportparkmanager zijn de nieuwe partners een verrijking voor de kerngroep, omdat ze elkaar inmiddels kennen, elkaar enthousiasmeren en ideeën uitwisselen.

De samenwerking in de kerngroep is door de sportparkmanager als heel soepel ervaren. De sportparkmanager ervoer in het begin dat verenigingen het spannend vonden om hun locatie zomaar aan anderen ter beschikking te stellen. Het vertrouwen moest gewonnen worden, maar dit gebeurde vrij vlot. Hierin is volgens haar een succesfactor dat zij duidelijke afspraken maakte met de clubs en liet zien dat zij deze ook nakomt. De sportparkmanager beschrijft hierover: *'Hoewel ik veel mensen ken was het toch een beetje eng voor iedereen. Als er nu mensen langskomen vragen ze gelijk of ik koffie wil en voel ik wel die warmte. Iedereen is zich ervan bewust dat het zonde is om alle velden alleen maar te 's avonds en in het weekend te gebruiken.'*

Een andere succesfactor is de oprichting van een beweegteam met studenten. Zij ondersteunen bij evenementen en activiteiten en kunnen vrijwilligerswerk van de verenigingen overnemen. Verenigingen vinden de samenwerking met het beweegteam prettig. Wat in de samenwerking minder goed ging, is dat de voetbalclub zich gedurende het project heeft teruggetrokken. Het terug laten keren van de voetbalvereniging in de kerngroep is een aandachtspunt voor de komende periode.

De communicatie naar buiten toe was in het begin van het project een punt van aandacht en is in 2020 verbeterd door het plaatsen van een informatiezuil op het sportpark. Daarnaast is nog een verbeterpunt om beter bereikbaar te zijn als sportpark, bijvoorbeeld via een website, sociale media of een registratiesysteem voor het reserveren van velden.

3.3.2 Toekomstbestendigheid

Een doel is dat de verenigingen door een betere bezetting van het sportpark meer inkomsten genereren en daardoor toekomstbestendiger worden. Het is deels gelukt om extra bezetting te realiseren. Het realiseren van een verdienmodel is, mede door de coronacrisis, naar de achtergrond verdwenen. Wel heeft de kerngroep activiteiten georganiseerd en daarmee inkomsten gegenereerd, bijvoorbeeld door verhuur aan scholen. Ruim 40 procent van de leden vindt dat het sportpark toekomstbestendiger is geworden.

De inzet van de sportparkmanager is erg belangrijk bij het ontplooiën van deze activiteiten. De aanstelling van de sportparkmanager is grotendeels mogelijk door de subsidieregeling. Het is de bedoeling dat de verenigingen op het sportpark met hulp van de sportparkmanager na verloop van tijd in staat zijn de functie zelf te bekostigen, en de functie daardoor kunnen continueren. De sportparkmanager verwacht niet dat het sportpark zelfstandig zal kunnen draaien zonder de coördinatie van een sportparkmanager of een andere coördinerende partij. De voortzetting van het project is nog niet zeker. De gegenereerde inkomsten door de activiteiten zijn deels bestemd voor het borgen van de coördinerende functie. De sportparkmanager geeft aan dat de clubs de meerwaarde van de sportparkmanager zien, maar dat de financiële invulling nog onzeker is:

‘Op moment zijn we aan het kijken met de verenigingen en de kerngroep hoe we verdergaan en hoe de cofinanciering geregeld moet worden en of er andere subsidies zijn. We zitten nu echt in de periode waarin we kijken wat het doel is van de sportparkmanager, zodat het financieel haalbaar is en er een structurele functie van te maken. Ze willen er heel graag mee door en er ook wat voor doen.’

Een mogelijke oplossing die wordt genoemd is om te kijken naar een smallere functie van de sportparkmanager, waarbij de verenigingen zelf een deel van de taken oppakken. Het verder ontwikkelen van de commerciële (verhuur)activiteiten is een aandachtspunt voor de komende periode, om extra inkomsten te genereren voor de borging van de activiteiten. De sportparkmanager zou graag de samenwerking met het onderwijs intensiveren en met hen meerjarige afspraken maken over het aanbieden van lesprogramma's op het sportpark.

3.3.3 Sportparticipatie

Er zijn veel sport- en beweegactiviteiten georganiseerd, zowel voor oudere als voor jongere buurtbewoners. Een beweegteam van studenten is een belangrijke schakel om daadwerkelijk invulling te geven aan de activiteiten. Bij de activiteiten is geen beroep gedaan op de vrijwilligers van de verenigingen.

Om de maatschappelijke betrokkenheid te vergroten is het pilotproject GA Op Weg ontwikkeld. Binnen het pilotproject GA Op Weg worden mensen met afstand tot de arbeidsmarkt en statushouders

verschillende handvatten aangereikt voor de toekomst. Het project GA Op Weg zorgt voor een zestienweekse voltijdse 'cursus'. De invulling is als volgt: de deelnemers krijgen les in gezondheid, taal, sport en werken. Middels informatie op maat en inventarisatie van de persoonlijke doelen wordt het programma toegespitst op de individuele deelnemer. Dit geldt voor alle facetten van de cursus. Daarnaast voeren de deelnemers onderhoudswerkzaamheden op het sportpark uit. De verenigingen ontvingen een vergoeding voor deelname aan het traject. Dit traject is een succes en is daarom in 2020 opnieuw uitgevoerd. Daaruit hebben vijf van de deelnemers de weg naar betaald werk of vrijwilligerswerk gevonden.

Voor het vergroten van het aantal sport- en beweegactiviteiten zijn onder andere sportdagen georganiseerd voor middelbare scholen het Christelijk College Nassau Veluwe en Mijn School. In de periode van de coronacrisis konden activiteiten en evenementen niet doorgedaan. Toch is er een aantal activiteiten georganiseerd, zoals de Nationale Sportweek, de Nacht van het Kind (sportactiviteiten voor buurtkinderen), de Koningsspelen op het sportpark en een seniorenbeweegmarkt in de nationale sportweek. Op deze beweegmarkt hebben verschillende senioren de sport gepresenteerd die zij beoefenen. Er zijn ook activiteiten georganiseerd als: fithockey, walking voetbal en bootcamp. Daarnaast maakt het Landstede college structureel gebruik van de beach- en hockeyvelden. Dankzij de sluiting van binnensportaccommodaties wegens corona, zijn middelbare scholen gebruik gaan maken van de sportvelden.

Tot slot is in 2020 met resterend budget een skeelerbaan op het terrein gerealiseerd. De kerngroep ziet dat de baan veel wordt gebruikt door kinderen uit de buurt. Uit de enquête blijkt dat een klein groepje buurtbewoners (6%) en leden (19%) meer is gaan bewegen. Gemiddeld gaat het om ongeveer 40 minuten per week extra. Bijna de helft van de leden geeft aan dat ze tevredener zijn geworden over het sportaanbod door het project en dat dit de verenigingen gaat helpen om met de gevolgen van de coronacrisis om te gaan. Wat nog niet is gelukt, is het aanbieden van meer sportaanbod voor mensen met een beperking. Dit is een punt van aandacht voor de toekomst.

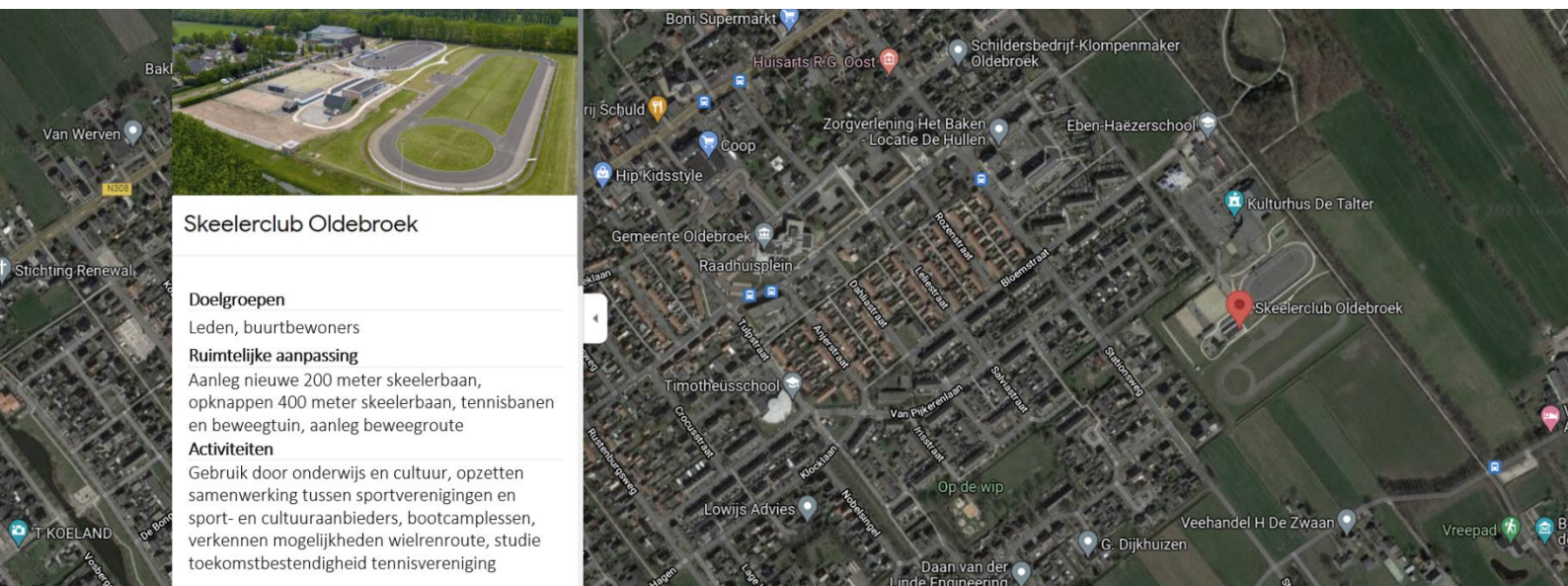
3.3.4 Leefbaarheid

Het sportpark is gelegen in een wijk die met sociale problematiek kampt. De gemeente wil het sportpark graag een maatschappelijke functie geven, om de leefbaarheid in de wijk te vergroten. De sportparkmanager geeft aan dat het daarom belangrijk is om binnen het project breed te blijven denken. Dit is ook een opdracht aan de studenten die nadenken over de ontwikkeling van nieuw aanbod: *'Het hoeft niet altijd te gaan om sportactiviteiten, maar kan ook een bridgeclub zijn of een kop koffiedrinken.'*

De revitalisering van sportpark De Parkweg heeft gevolgen voor de bereikbaarheid van de buurt; hierover zijn signalen van buurtbewoners ontvangen. Een buurtbewoner geeft in de vragenlijst aan: *'De fietsbereikbaarheid van het sportpark is zeer matig. Er zijn veel gevaarlijke situaties omdat er geen*

fietspaden richting de sportclubs zijn en altijd het parkeerterrein overgestoken moet worden. Verder is de fietsstalling te klein en vliegen veel ballen over het hekwerk heen die terecht komen op passanten en auto's.'

De buurt geeft ook aan dat er veel overlast is op het parkeerterrein door hangende jeugd, racewedstrijden met auto's en afval en rommel. Men voelt zich daar snel onveilig. Een doelstelling is op goede voet te blijven staan met de buurt. De in 2020 aangelegde skeelerbaan en het calisthenicspark zijn vrij toegankelijk voor iedereen. De rest van het sportpark is niet vrij toegankelijk. Dit was oorspronkelijk wel de ambitie binnen het project. Vanwege risico's op schade is besloten om het sportpark toch niet vrij toegankelijk te maken.

3.4 Buitensport Accommodatie Oldebroek (BAO)

Aan de Stouwdamsweg in Oldebroek ligt een sportpark met een skeelervereniging, tennisvereniging, volleybalvereniging, cultuurhuis en bootcampclub. Skeelervereniging Oldebroek is als grootste vereniging op het park de trekker van het project. Het doel van het project is de buitensportaccommodatie te verbeteren, overlast te voorkomen en samenwerkingen tussen de betrokken partijen te realiseren. Er werden een nieuwe 200-meterskeelerbaan, een bootcampplek, een beweegtuintuin en een beweegpad aangelegd. Daarnaast zijn de 400-meterskeelerbaan en de tennisbanen opgeknapt en zijn drie beachvolleybalvelden aangelegd.

De kwantitatieve eindmeting is in januari en februari van 2020 (net voor corona) verspreid via de communicatiekanalen van de vereniging en door middel van driehonderd huis-aan-huis-uitnodigingen in de straten rondom de skeelervereniging. Deze is ingevuld door 59 buurtbewoners (20% respons) en 29 verenigingsleden (15% respons). Alle leden hebben de veranderingen op het sportpark (heel erg)

opgemerkt. Dit gold ook voor het merendeel van de buurtbewoners. De buurtbewoners geven aan dat ze vinden dat het sportpark beter wordt benut. Bijna alle leden geven aan dat ze gemerkt hebben dat er meer activiteiten worden aangeboden en dat het sportpark fysiek erg is veranderd.

3.4.1 Samenwerking

De skeelervereniging had in de beginfase van het project het grootste belang vanwege de aanleg van de nieuwe baan als belangrijk onderdeel van de activiteiten, waardoor andere partijen eerst afwachtend waren. Er is in die fase vooral gesproken over de skeelerbaan. De voorzitter van de skeelervereniging besloot de insteek te veranderen en voortaan te spreken over buitensportaccommodatie Oldebroek, ook richting de eigen leden. Hij merkte dat dit ten goede kwam aan de betrokkenheid van de projectpartners.

Een aantal jaar geleden was samenwerking nog ondenkbaar en waren de verenigingen sterk intern gericht. De partijen hebben nu veel meer onderling contact. Een voorbeeld hiervan is een verbintenis tussen de skeelervereniging en de bootcampclub, waarbij de jeugdleden van de skeelerclub eens in de week bootcamptraining krijgen en de bootcampclub haar materialen mag opslaan in een ruimte van het skeelergebouw. Halverwege het project is de samenwerking met bootcampclub geïntensiveerd, omdat de bootcampclub zeer betrokken is en veel onderneemt. Ruim drie kwart van de leden geeft aan dat ze vinden dat de club meer is gaan samenwerken met andere organisaties.

De skeelerclub vervult nog steeds een trekkersrol, terwijl het eigenlijk wenselijk is dat het werk meer verdeeld wordt tussen de partijen. De ambitie van de projectgroep is om een orgaan op te zetten (bijvoorbeeld in de vorm van een beheerorganisatie), met daarin vertegenwoordiging van alle partijen op het park, dat de samenwerking en activiteiten op het sportpark aanstuurt. Dit blijkt lastig om op korte termijn te realiseren. De skeelervereniging heeft de trekkersrol wel wat meer losgelaten en de coronacrisis heeft de activiteit op het sportpark verminderd.

De wens van meer samenwerking is in het voorjaar van 2021 weer opgeleefd. Er zijn gebruikersovereenkomsten opgesteld tussen de stichting die eigenaar is van de grond en alle partijen op het sportpark. Daarnaast wordt gekeken of de beheerorganisatie opgericht kan worden. De projectgroep geeft aan dat er nog stappen gezet moeten worden voordat een dergelijk orgaan tot stand komt. Een van die stappen is dat de gemeente onderzoekt of een buurtsportcoach kan worden aangesteld om de beheerorganisatie op het sportpark op te richten en de samenwerking en ontplooiing van activiteiten te stimuleren.

3.4.2 Toekomstbestendigheid

Het project is gestart vanuit de behoefte van de skeelervereniging, maar is uiteindelijk veel groter geworden. Dit komt voornamelijk door de inbreng van de gemeente, die heeft gestimuleerd dat

verschillende partijen op en rond het sportpark met elkaar gingen samenwerken. Daarbij is de afspraak gemaakt dat de clubs niet met elkaar concurreren, bijvoorbeeld om nieuwe leden, maar het samen doen.

Het enthousiasme onder de projectpartners neemt toe. Dit is bijvoorbeeld te zien aan de toegenomen betrokkenheid van Kulturhus de Talter. Deze organisatie was eerst vooral gericht op binnensport, maar overweegt nu haar beheerders in te zetten om het sportpark overdag open te kunnen stellen, waardoor meer activiteiten kunnen plaatsvinden. Medegebruik van de kleedkamers, parkeerplekken en horeca van de Talter behoort nu tot de mogelijkheden. Het samen organiseren van activiteiten en gedeelde beheerconstructies zijn onderwerpen waar de projectgroep graag na de coronacrisis mee aan de slag wil.

De skeelervereniging geeft aan al positieve opbrengsten voor de vereniging te ervaren. De vereniging ziet groepjes jeugdleden, die eerder vertrokken waren, weer terugkomen. De samenwerking met andere partijen, zoals de bootcampclub en de Talter, is waardevol voor de skeelervereniging. Die samenwerking was volgens de projectgroep niet mogelijk geweest als de skeelervereniging haar nek niet had uitgestoken. Toen eenmaal concrete verbeteringen aan de accommodatie zichtbaar werden, waren steeds meer partijen bereid een bijdrage te leveren. Dit heeft geresulteerd in nieuwe activiteiten op het sportpark, waar partijen enthousiast over zijn, omdat het hen iets oplevert voor de toekomst. De skeelervereniging merkt dat de aanwas van jeugdleden licht groeit, al blijft dit altijd een aandachtspunt, omdat het lastig is om jeugdleden vast te houden. De skeelervereniging ziet dat de aanpassingen op het sportpark zoals de aanleg van de nieuwe skeelerbaan, van groot belang zijn geweest voor de toekomstbestendigheid van de vereniging.

De tennisvereniging op het sportpark bleek niet toekomstbestendig. Het opknappen van de tennisbanen is uitgevoerd binnen de activiteiten van de subsidie, maar toch is de tennisvereniging niet meer actief. De exploitatie van de tennisvelden is overgenomen door het cultuurhuis en de leden zijn ondergebracht bij de gymnastiekvereniging, die actief gebruik maken van de velden. De komende periode wordt gekeken of er nog wel genoeg vraag is naar tennis in het dorp. Het merendeel van de leden van de skeelervereniging geeft aan dat het project en aanpassingen aan de accommodatie ervoor hebben gezorgd dat de vereniging beter is voorbereid op de toekomst.

3.4.3 (Sport)participatie

De projectgroep geeft na de opening van de nieuwe accommodatie in 2019 aan dat het sportpark vooral 's avonds goed wordt gebruikt. De bootcampvoorziening wordt bijvoorbeeld zeer intensief gebruikt en levert veel sportende inwoners op het sportpark op. Iedere avond komen vijftig à zestig mensen bootcampen. Een voordeel van de nieuwe samenwerkingen en initiatieven op het sportpark is dat meerdere leden van één gezin tegelijkertijd kunnen sporten. Ouders die hun kind komen brengen, kunnen bijvoorbeeld zelf op het terrein bootcampen of hardlopen. Dit zag de projectgroep voor coronatijd al

sporadisch gebeuren. Ongeveer de helft van de leden geeft aan dat ze door de veranderingen meer zijn gaan bewegen. Gemiddeld gaat het om 70 minuten aan extra beweegactiviteiten per week. Een grote groep leden geeft aan dat ze tevredener zijn geworden over het sportaanbod op het sportpark. Bijna alle leden geven aan dat ze hierdoor waarschijnlijk langer lid blijven. Het project heeft er echter niet voor gezorgd dat meer mensen vrijwilligerswerk zijn gaan doen.

Vlak voor corona gaf een op de tien buurtbewoners aan dat ze door de aanpassingen aan het park meer zijn gaan bewegen. Gemiddeld gaat het bij hen om 30 minuten extra per week. Er wordt wel geklaagd dat het nieuwe complex delen van de openbare ruimte heeft ingenomen die achter hekwerk zijn beland. Zo geeft een buurtbewoner aan: *'Er is een stuk grasveld weggenomen waar eenieder van gebruik van kon maken. Daar werd bijvoorbeeld het volleybaltoernooi eens per jaar gehouden en konden kinderen spelen.'* Er wordt aangegeven dat er nog weinig mogelijkheden zijn voor mensen met een beperking om te gaan sporten.

Door de coronamaatregelen is het sportpark (voorjaar 2021) gesloten geweest voor niet-leden, waardoor de sport- en beweegfaciliteiten uitsluitend werden gebruikt door leden van de verenigingen. Het doel is dat de faciliteiten door inwoners van heel Oldebroek gebruikt gaan worden. Dit geldt vooral voor de beweegtuint en het beweegpad. Daarnaast zijn twee doorsteken gerealiseerd van het sportpark naar het naastgelegen Oldebroeker bos. Dit moet stimuleren dat mensen het bewegen op het sportpark combineren met activiteiten in het bos. Dat is al een keer gebeurd bij een georganiseerde hardloopwedstrijd, die vanuit het bos over het sportpark liep, en een wielrenwedstrijd. De projectgroep ziet dat de infrastructuur helemaal in orde is, en dat vooral nog moet worden ingezet op aanjagen van de samenwerkingen, zodat niet-leden van de vereniging meer van het park gebruik gaan maken.

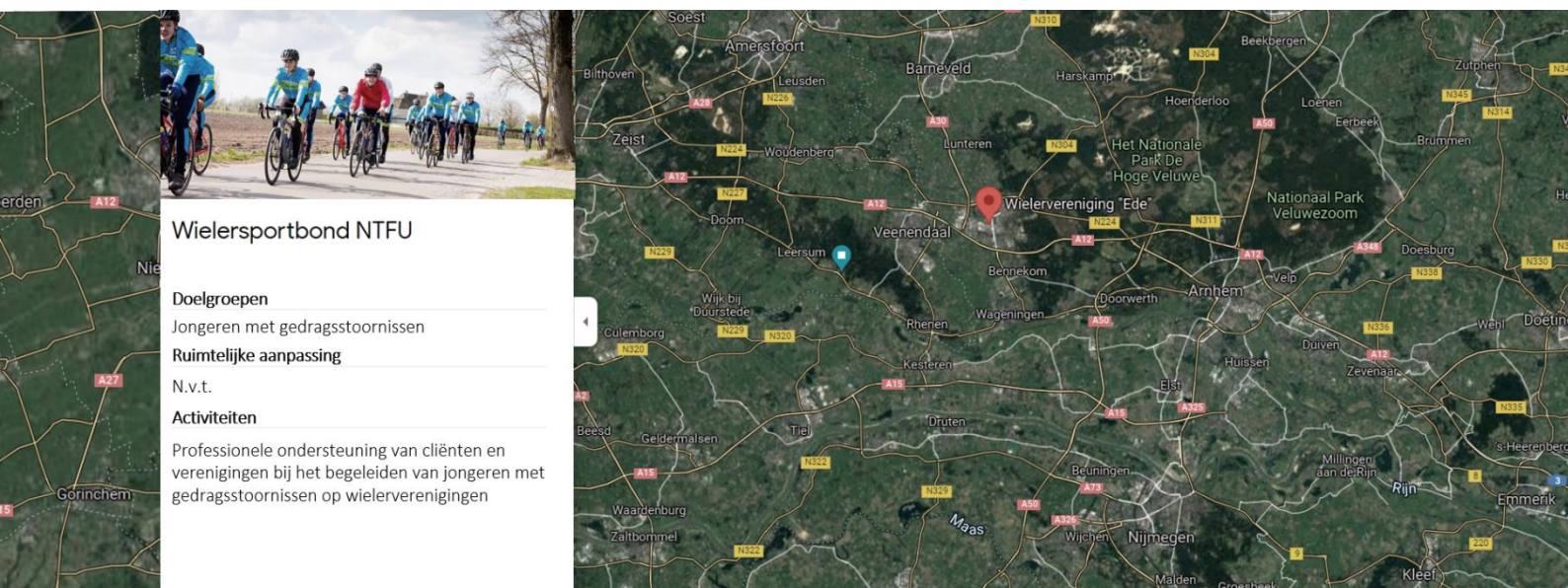
Overdag is er nog minder te doen. Om dat te verbeteren heeft de projectgroep het idee om het onderwijs te betrekken en om evenementen of activiteiten voor bedrijven te faciliteren. Mede doordat het afronden van de aanpassingen op het sportpark tijd heeft gekost en door de invloed van corona, zijn deze plannen voor nieuwe activiteiten begin 2021 nog niet verder ontwikkeld. De projectpartners geven aan dat er nog veel moet gebeuren, maar dat het verschil in activiteit op het sportpark tussen nu en drie jaar geleden enorm is, waardoor het vertrouwen voor de toekomst er is.

3.4.4 Leefbaarheid

De focus van het project is al in de beginfase verlegd van de aanleg van een nieuwe baan voor de skeelervereniging naar het realiseren van een buitensportaccommodatie in Oldebroek. Uitgangspunt hierbij is niet alleen het voortbestaan van de skeelervereniging, maar het vergroten van de leefbaarheid op en rondom het sportpark. Wat betreft de overlast van hangjongeren, één van de initiële aanleidingen voor het project, is al een aantal stappen gezet. Vooral de fysieke aanpassing om het terrein opener te maken en de verplaatsing van de parkeervakken hebben voor veel minder overlast gezorgd. De

projectgroep geeft aan dat van overlast op het terrein sinds de opening van de nieuwe accommodatie geen sprake is geweest.

Daarnaast heeft de activiteit van de bootcampclub ervoor gezorgd dat het sportpark door veel meer mensen wordt bezocht. Een kleine groep buurtbewoners en bijna de helft van de leden geven aan dat de overlast is verminderd, al wordt er wel geklaagd over harde muziek in de groene omgeving. De leden geven verder aan dat ze vooral de leefbaarheid in zijn algemeenheid verbeterd vinden en dat ze meer sociale contacten op het sportpark opdoen. De buurtbewoners vinden met name dat de bereikbaarheid van de accommodatie is verbeterd door het project.

3.5 Op de Fiets (ODF)

Mede door de subsidie van provincie Gelderland hebben zes Gelderse wielerverenigingen, de Nederlandse Toer Fiets Unie (NTFU), Pluryn en Whise een programma ontwikkeld om de verbinding te leggen tussen het verenigingsleven en de gespecialiseerde zorg. Het programma 'Op de fiets' borduurt voort op het project Equipe Mont Ventoux, waarbij jongeren met een (lichte) verstandelijke beperking jaarlijks de Mont Ventoux beklimmen. Doordat het project goed werd ontvangen door de jongeren, zag de NTFU het als een maatschappelijke kans om deze jongeren structureel te laten integreren in de verenigingsport.

Na het benaderen van acht verenigingen bleek al snel het enthousiasme en de behoefte van verenigingen om breder te kijken dan de vereniging alleen. Zorginstelling Pluryn bleek enthousiast en geïnteresseerd om jongeren met gedragsstoornissen die onder behandeling zijn, structureel in de wielerverenigingen te laten integreren en zo de overdracht van instelling naar samenleving te bevorderen. Begin 2020 is het

project 'Op de Fiets' voortijdig gestopt, in belangrijke mate vanwege de coronacrisis. Hierom, en vanwege de privacy van de cliënten, heeft er geen kwantitatieve eindmeting plaatsgevonden. Wel zijn er extra gesprekken gevoerd met de betrokken professionals bij Pluryn en wielervereniging Ede.

3.5.1 Samenwerking

In het verleden hebben de betrokken wielerverenigingen zich ingezet voor jongeren met gedragsproblemen, waardoor het eerste contact met zorginstellingen al was gelegd. Deze samenwerkingen waren veelal op projectbasis en niet structureel geborgd. Toen het project 'Op de Fiets' begin 2020 stopte, bevonden de activiteiten in het project zich nog vooral in de opstartfase. Tussen wielervereniging Ede en Pluryn was sprake van intensief contact. Daar is een aantal clinics georganiseerd. Tussen Pluryn en de andere verenigingen in het project was nog geen sprake van goede samenwerking.

Er zijn veel randvoorwaarden van belang bij het laten doorstromen van jongeren naar een vereniging. Het is een moeilijke doelgroep, waar zaken als begeleiding, veiligheid en vervoer een rol spelen. Uit een gesprek met Pluryn blijkt dat de samenwerking met verenigingen best moeilijk is. Het vraagt veel van een vereniging, van vrijwilligers, maar ook begeleiding na het project, als iemand echt bij een vereniging zit. Dat is voor veel (kleine) wielersclubs moeilijk. Het is lastig om iemand betrokken te houden bij het verenigingsleven, naast de een-op-een-begeleiding bij het fietsen zelf. Pluryn geeft aan de samenwerking met verenigingen wel heel wenselijk en belangrijk te vinden. Wel blijkt dat het voor Pluryn moeilijk is voldoende mankracht ter beschikking te hebben voor uitvoering van het project. Daarnaast is het organiseren van vervoer een struikelpunt. Tot slot wordt aangegeven dat het belangrijk is dat regelmatig met de betrokken partijen wordt afgestemd of iedereen aan dezelfde doelstellingen werkt en dat genoeg opstarttijd door verenigingen wordt genomen.

3.5.2 Toekomstbestendigheid

De zes wielerverenigingen deden mee aan het programma vanuit de wens en behoefte om hun maatschappelijke rol te vergroten. De verenigingen vinden het belangrijk om naast het organiseren van sportaanbod voor hun leden een maatschappelijke functie op zich te nemen. Zij zien het belang en de meerwaarde van het betrekken van andere doelgroepen bij hun vereniging. Tegelijkertijd bestaan bij verenigingen zorgen of zij voldoende vrijwilligers kunnen vinden om een nieuwe doelgroep structureel in de vereniging op te nemen. Het project is voortijdig afgebroken vanwege de uitbraak van corona.

In de voorbereidingsfase bleek dat verenigingen de professionele begeleiding en ondersteuning van Pluryn als voorwaardelijk zien om hun maatschappelijke functie mogelijk te maken. Daarnaast droeg het programma bij aan het enthousiasme en de bereidheid van de leden om zich voor de vereniging in te zetten. Tegelijkertijd blijkt dat het vinden van voldoende vrijwilligers voor het organiseren van het reguliere

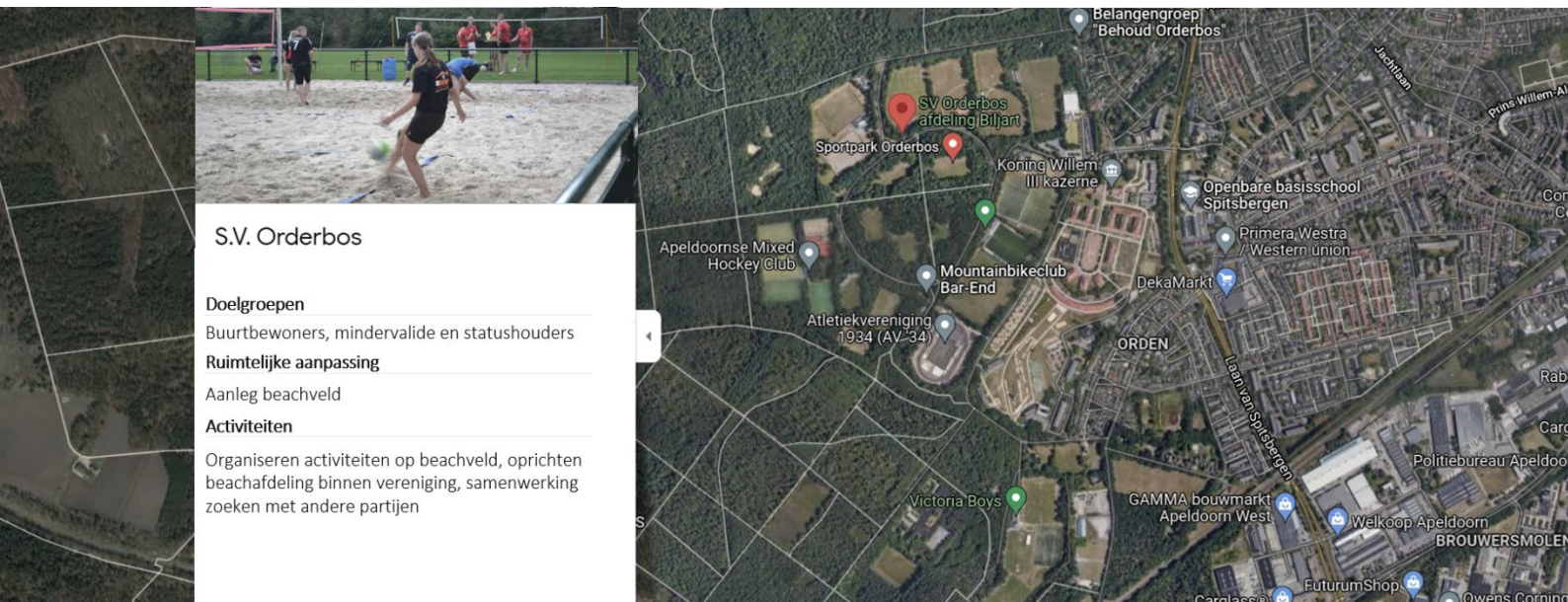
sportaanbod voor verschillende verenigingen al lastig is. De belangrijkste opbrengst voor de verenigingen is dat zij anders zijn gaan denken over hoe ze zichzelf kunnen openstellen en naar buiten kunnen treden. Dit levert in de toekomst wellicht nieuwe projecten op die bijdragen aan het in stand houden van de vereniging.

3.5.3 (Sport)participatie

Met het programma hadden de wielerverenigingen in samenwerking met de zorginstelling de intentie om activiteiten te ontwikkelen die passend zijn voor de cliënten in een zo regulier mogelijke setting. Hiermee zou een laagdrempelige toegang voor cliënten bij de wielervereniging worden nagestreefd. Doel van het programma was om jongeren met gedragsproblemen structureel onderdeel van de vereniging te laten uitmaken. Belangrijk onderdeel van de behandeling van cliënten is de integratie van deze jongeren in de maatschappij. De jongeren zouden daarom niet alleen begeleid worden in het sporten, maar ook in de bredere participatie in de vereniging. Zo zouden de jongeren worden opgenomen in de fietsgroepjes van de vereniging en zouden de jongeren vrijwilligerstaken uitvoeren in de vereniging.

Door de vroegtijdige beëindiging van het project heeft het project niet bijgedragen aan de sportparticipatie van deze jongeren. In plaats daarvan probeert Pluryn in 2021 zelf zaken op het eigen terrein te organiseren, zoals een mountainbike-tweedaagse, waaraan de jongeren deelnemen. Een belangrijk struikelblok is namelijk het vervoer van de jongeren naar de locaties. Uiteindelijk focust Pluryn daarom nu meer op activiteiten naar het eigen terrein brengen en in eigen beheer organiseren. Daarbij willen ze dan wel de samenwerking zoeken met wielerverenigingen, door bijvoorbeeld samen clinics te organiseren op het terrein van Pluryn.

Verder wordt aangegeven dat de jongeren een duidelijk einddoel nodig hebben waar ze naartoe werken, zoals bij de equipe Mont Ventoux het geval was, maar bij 'gewoon' fietsen minder. Lange toertochten passen minder goed bij de belevingswereld van de jongeren. Mountainbiken, zwemmen of klimmen zijn activiteiten die de jongeren meer aanspreken. Tot slot geeft een medewerker van Pluryn aan dat de jongeren die meedoen aan dit soort projecten voornamelijk diegenen zijn die al een sportieve aanleg hebben. De toegevoegde waarde zit vooral in de participatie in de samenleving en het in contact komen met anderen buiten hun reguliere omgeving.

S.V. Orderbos

Doelgroepen

Buurtbewoners, mindervalide en statushouders

Ruimtelijke aanpassing

Aanleg beachveld

Activiteiten

Organiseren activiteiten op beachveld, oprichten beachafdeling binnen vereniging, samenwerking zoeken met andere partijen

3.6 S.V. Orderbos (SVO)

Sportvereniging Orderbos is een voetbalvereniging met een darts-, biljart- en hondensportafdeling gelegen tussen verschillende andere sportverenigingen. De sportvelden bevinden zich ongeveer twee kilometer buiten de wijk Orden in Apeldoorn. Mede door de subsidie van provincie Gelderland heeft S.V. Orderbos een beachveld gerealiseerd. De aanleg van het beachveld is onderdeel van de cultuurverandering die de club nastreeft om meer open te worden en meer samen te werken met andere organisaties.

In mei 2021 zijn in de wijk Orden driehonderd huis-aan-huis-uitnodigingen rondgebracht. Deze hebben geresulteerd in 25 respondenten (8%). Daarnaast heeft de vereniging meerdere keren een uitnodiging verstuurd naar de leden om mee te doen aan het onderzoek. Hierop kwam maar één reactie binnen. Vandaar dat we in de onderstaande analyse de antwoorden van dit lid samennemen met de uitkomsten van het onderzoek onder de buurtbewoners. Een derde van de respondenten geeft aan dat ze de veranderingen op het sportpark hebben opgemerkt. Er is vooral gezien dat de vereniging meer activiteiten aanbiedt.

3.6.1 Samenwerking

S.V. Orderbos is de aanjager van het project. Het creëren van voldoende betrokkenheid bij andere organisaties is tijdens het project een uitdaging gebleken. Met name de betrokkenheid van zorg- en welzijnsorganisaties bleef achter. Verschillende zorg- en welzijnsorganisaties hebben vooraf hun intentie uitgesproken om met de vereniging samen te werken, maar blijken nauwelijks betrokken te zijn bij het project. Zorg- en welzijnsorganisaties lijken moeite te hebben om voldoende personeel op de been te

krijgen, omdat speciale doelgroepen begeleiding nodig hebben bij het sporten en het uitvoeren van vrijwilligerstaken. Hierdoor heeft Pluryn zich ook teruggetrokken uit het project.

Betere en intensievere samenwerkingsverbanden zijn tot stand gekomen met scholen en buurtorganisaties, maar ook hier komt de samenwerking niet vanzelf tot stand. Veel tijd en energie moest worden gestoken in acquisitie en het opbouwen van een netwerk door met mensen in gesprek te gaan. Voor S.V. Orderbos was dit mogelijk door een enthousiaste kartrekker met een relatief open agenda.

Het enthousiasmeren van vrijwilligers is moeizaam verlopen. Aangegeven wordt dat draagvlak onder leden langzaam moest groeien en dat in beginsel niet iedereen in de club welwillend tegenover het delen van de accommodatie stond. Het op een informele manier informeren van de leden is hierbij belangrijk gebleken. Door blijvend met mensen te praten, contact te zoeken en uit te leggen wat er gaat gebeuren, zijn leden gaan begrijpen waarom het openstellen van de accommodatie noodzakelijk is voor de toekomst van de vereniging. Na de start van de aanleg van het beachveld is het enthousiasme onder leden meer gegroeid. Dit werd met name zichtbaar doordat steeds meer leden bereid zijn om vrijwilligerstaken in de aanleg en het onderhoud van het beachveld op zich te nemen.

Tijdens de coronapandemie is een aantal nieuwe samenwerkingen ontstaan die volgens de vereniging anders mogelijk niet zouden zijn ontstaan. Doordat de binnensportaccommodaties werden gesloten, is een aantal volleybalverenigingen en een badmintonvereniging die normaliter in de zaal actief zijn, gebruik gaan maken van het beachveld. Zo vertelt de bestuurder van S.V. Orderbos: *'Iedere avond was er wel iets te doen en was er veel reuring op het terrein. Niemand ging op vakantie, dus iedereen bleef de hele zomer lang gebruik maken van het veld. We hebben eigenlijk geluk gehad dat corona er was!'*

3.6.2 Toekomstbestendigheid

De verwachtingen van het project waren vooraf hoog. Door het creëren van extra aanbod en de samenwerkingen die zijn aangegaan met diverse partners zou de accommodatie beter worden benut, waardoor uiteindelijk meer mensen lid van de vereniging kunnen worden en de pool van potentiële vrijwilligers groter kan worden. Door een betere bezetting en ledengroei werden meer inkomsten uit de kantine en contributie verwacht.

Na het eerste jaar van het project is het vooral de eigen vereniging die gebruik maak van het veld. Structureel gebruik van het veld door andere organisaties vindt nog beperkt plaats. Met name het vinden van organisaties die structureel willen volleyballen is lastig gebleken. Naast de eigen leden wordt op basis van 'uurtje factuurtje' al wel intensief gebruik gemaakt van de accommodatie. De middelbare school heeft met 24 keer het vaakst als andere organisatie van het veld gebruik gemaakt. Uiteindelijk is de aanleg van het beachveld een positieve ontwikkeling voor de toekomstbestendigheid van de vereniging geweest, zo stelt een bestuurder van S.V. Orderbos: *'We bieden meer scala aan producten aan dan dat we gedaan*

hebben. Wij kunnen gebruik maken van het veld en dat is alleen maar een toevoeging. We zien een langzame groei in de vereniging. Het is wel moeilijk, want we zitten aan de rand van Apeldoorn in de bossen. We moeten een surplus aan dingen bieden om leden te werven. Daar hebben we een hele goede zet in gedaan.'

Door het succes van het eerste beachveld, met name door het gebruik van de eigen leden en de incidentele huurders, en doordat er nog materialen over zijn gebleven, wordt er in de toekomst met een beperkt budget een tweede beachveld gerealiseerd.

3.6.3 (Sport)participatie

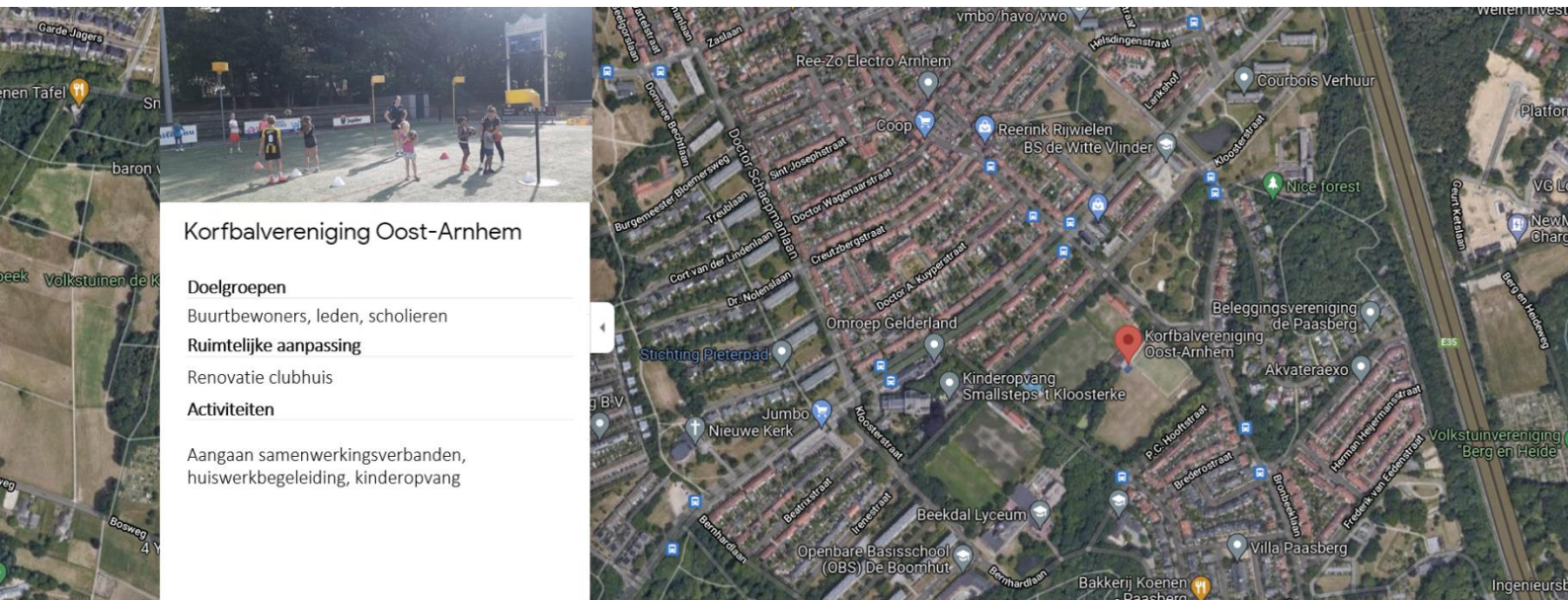
Door het beschikbaar stellen van het beachveld aan de samenwerkingspartners en andere partijen wilde de vereniging met het project bijdragen aan het verhogen van de sportparticipatie van specifieke doelgroepen en de Apeldoornse bevolking in het algemeen. Binnen de vereniging zelf wordt actief gebruik gemaakt van het beachveld. In de zomermaanden van 2020 hebben zowel de volwassenen als de jeugdleden van S.V. Orderbos veel gevoetvolleyd. Dit gebruik resulteerde ook in een voetvolleytoernooi waar zestig leden aan meededen.

S.V. Orderbos maakt gebruik van de buurtsportcoaches van het sportbedrijf in Apeldoorn. Zij hebben onder andere sportlessen gegeven aan statushouders uit Eritrea. Daarnaast wordt de accommodatie van S.V. Orderbos gebruikt voor de Nationale Sportweek. Een bestuurder van S.V. Orderbos heeft de ambitie om met behulp van buurtsportcoaches een 'Apeldoornse Sportweek' te organiseren. De haalbaarheid hiervan wordt nog onderzocht.

Een van de doelstellingen is het genereren van sportaanbod voor mensen met een beperking. Na de start van het project is het lastig gebleken om mensen met een beperking op het beachveld te laten sporten, omdat sporten in het losse zand veel fysieke kracht vergt. Na overleg met betrokkenen is ervoor gekozen om mensen met een beperking binnen de vereniging de mogelijkheid te bieden om te komen darten. Dit is een geschiktere sport gebleken voor mensen met een beperking. Uit de vragenlijst die werd afgenomen in de buurt komt naar voren dat buurtbewoners door het project niet meer zijn gaan bewegen.

3.6.4 Leefbaarheid

Doordat de vereniging in de bossen is gelegen, relatief ver van de wijk, is verbetering van de leefbaarheid niet het primaire doel van de vereniging. De leefbaarheid in de buurt vergroten is geen doelstelling. Eén op de tien buurtbewoners geeft aan dat ze wel vinden dat de leefbaarheid is toegenomen door het project.

3.7 Clubhuis van de buurt Oost-Arnhem (COA)

Korfbalvereniging Oost-Arnhem is een middelgrote korfbalvereniging met een eigen clubhuis en kunstgrasveld. Naast het kunstgrasveld is een grasveld van het Beekdal Lyceum gelegen. Het sportpark van korfbalvereniging Oost-Arnhem ligt tussen twee wijken in: Paasberg-Wellenstein en de Geitenkamp. Mede door de subsidie van provincie Gelderland heeft de club het clubhuis gerenoveerd, waardoor het clubhuis intensiever en multifunctioneel wordt ingezet.

De kwantitatieve eindmeting is in het voorjaar 2019 verspreid via de communicatiekanalen van de vereniging en via driehonderd huis-aan-huis-uitnodigingen in de straten rondom de korfbalvereniging. Deze is ingevuld door 100 buurtbewoners (33% respons) en 35 verenigingsleden (12% respons). Bijna alle leden hebben de veranderingen op het sportpark opgemerkt. Dit gold voor de helft van de buurtbewoners. De buurtbewoners geven aan dat ze het park vooral multifunctioneler zijn gaan vinden. Dit geldt ook voor de leden, die verder vooral aangeven dat ze merken dat er nieuwe activiteiten worden aangeboden.

3.7.1 Samenwerking

Voor de korfbalvereniging was het renoveren van de accommodatie de eerste stap, waardoor een multifunctioneel gebruik van de accommodatie mogelijk kon worden. Daarna volgde het verder uitkristalliseren van de afspraken en samenwerkingsverbanden met andere organisaties (frisbeevereniging, bootcampclub, middelbare school, sport-bso en wijkvereniging). Er zijn contracten opgesteld en financiële afspraken gemaakt met verschillende partners.

De locatie van de vereniging lijkt een belangrijke voorwaarde te zijn geweest voor het succesvol kunnen aangaan van samenwerkingsverbanden. De vereniging is tussen twee wijken gelegen en zowel het Beekdal Lyceum als de sport-bso liggen op loopafstand van de accommodatie. Er bevinden zich verschillende basisscholen en zzp'ers in de buurt, waardoor de club uitbreiding van de samenwerkingsverbanden positief tegemoetziet.

Een andere succesfactor is volgens de vereniging geweest dat vanuit de provinciale subsidie de voorwaarde werd gesteld om samenwerkingsverbanden aan te gaan in de beginfase van het project. Het Beekdal Lyceum en de frisbeevereniging maken al gebruik van de faciliteiten van de korfbalvereniging, terwijl de bootcampclub gebruik maakt van het kunstgrasveld in de wintermaanden. Dit heeft als vliegwiel gediend om verdere samenwerkingen aan te gaan. Meer dan drie kwart van de ondervraagde leden geeft aan dat ze hebben gemerkt dat de vereniging meer is gaan samenwerken met andere organisaties. De vereniging is enthousiast over de samenwerkingen die tot stand zijn gekomen. Daarom is de vereniging gestart met het opstellen van een haalbaarheidsplan voor een sporthal, waar verschillende partners bij zullen worden betrokken.

3.7.2 Toekomstbestendigheid

De korfbalvereniging was voor de renovatie van het clubgebouw groeiende. Het aantal vrijwilligers is voor het draaiende houden van de vereniging voldoende. Toch zag de club de renovatie van het clubgebouw als noodzakelijk voor het vitaal houden van de vereniging naar de toekomst toe.

De vereniging verwacht dat het aantrekkelijke clubgebouw leden en vrijwilligers stimuleert om vaker te komen en langer op de club te blijven, waardoor enerzijds een hogere baromzet wordt gerealiseerd en dus meer opbrengsten voor de club worden gegenereerd. Anderzijds verwachten ze dat het clubhuis bijdraagt aan extra vrijwilligers die bereid zijn om zich voor de club in te zetten. Een kleine groep respondenten geeft in het kwantitatieve onderzoek aan dat ze door het project meer vrijwilligerswerk zijn gaan doen.

Tot slot verwachten de initiatiefnemers dat een aantrekkelijke accommodatie helpt in de uitstraling van de club en daarmee extra nieuwe leden aan kan trekken. Kortom, door het renoveren van het clubhuis zijn de voorwaarden geschapen om als club vitaal en toekomstbestendig te worden. Inmiddels wordt de accommodatie door verschillende partners tegen betaling gebruikt, zoals drie dagen per week door de sport-bso. Dit heeft de club een stabiele inkomensstroom gegeven, zo stelt een lid van de projectgroep: *'Als korfbalvereniging maak je maar beperkt gebruik van de accommodatie. Van september tot oktober en van maart tot juni ongeveer. De rest van het jaar staat het leeg. Dat is zonde. Nu kun je veel beter gebruiken en heb je ook een betere financiële basis.'*

Wat goed werkt voor het multifunctionele gebruik van de accommodatie is dat de samenwerkingspartners met name gebruik maken van de accommodatie op de stille uren van de vereniging. Het Beekdal Lyceum en de sport-bso maken overdag gebruik van de accommodatie, waardoor de planning goed in elkaar past en de bezetting van de verschillende gebruikers elkaar nauwelijks bijt. Tot nu toe gaat dit goed, maar de planning van de bezetting is een aspect van het project dat de vereniging in de toekomst goed in de gaten wil gaan houden.

Het opknappen van het clubhuis is een andere belangrijke succesfactor voor het multifunctionele gebruik. De vereniging geeft aan dat dit zonder de renovatie nooit mogelijk was geweest, bijvoorbeeld omdat voor gebruik door de sport-bso aan allerlei voorwaarden moet worden voldaan waar het oude clubhuis niet aan voldeed. De renovatie is volgens de projectgroep een katalysator geweest voor de nieuw opgezette samenwerkingen. Een groot deel van de leden geeft in de vragenlijst aan dat ze vinden dat de sportvereniging beter voorbereid is op de toekomst door het project.

Het project heeft de vereniging nog geen duidelijke nieuwe aanwas in leden opgeleverd. De projectgroep denkt dat hier meer tijd voor nodig is. Door de coronacrisis zijn activiteiten in het clubhuis niet mogelijk. Voor de eerste geplande activiteit, een pubquiz voor zowel leden als niet-leden in maart 2020, was de inschrijflijst helemaal vol. De activiteit moest afgelast worden, maar de interesse geeft de projectgroep een positief gevoel over het enthousiasme van leden en buurtbewoners voor het nieuwe clubhuis.

Binnen de vereniging is het draagvlak voor het project van begin af aan groot. Na het opstellen van de plannen heeft de vereniging een enquête gehouden onder haar leden. Meer dan 90 procent van de leden wilde een nieuw clubhuis en had daar extra geld voor over. De helft van het bedrag voor renovatie heeft de club zelf betaald via een contributieverhoging en bijdragen van eigen leden. In de uitvoering van de renovatie blijkt de betrokkenheid van leden groot. Door klusavonden, expertise van leden en de inzet van het netwerk van leden kon de renovatie tegen een gunstig tarief tot stand komen. De vereniging geeft aan dat leden het geen enkel probleem vinden om de accommodatie met anderen te delen, mits goed met de partners is afgestemd wie wanneer waarvan gebruikmaakt.

3.7.3 (Sport)participatie

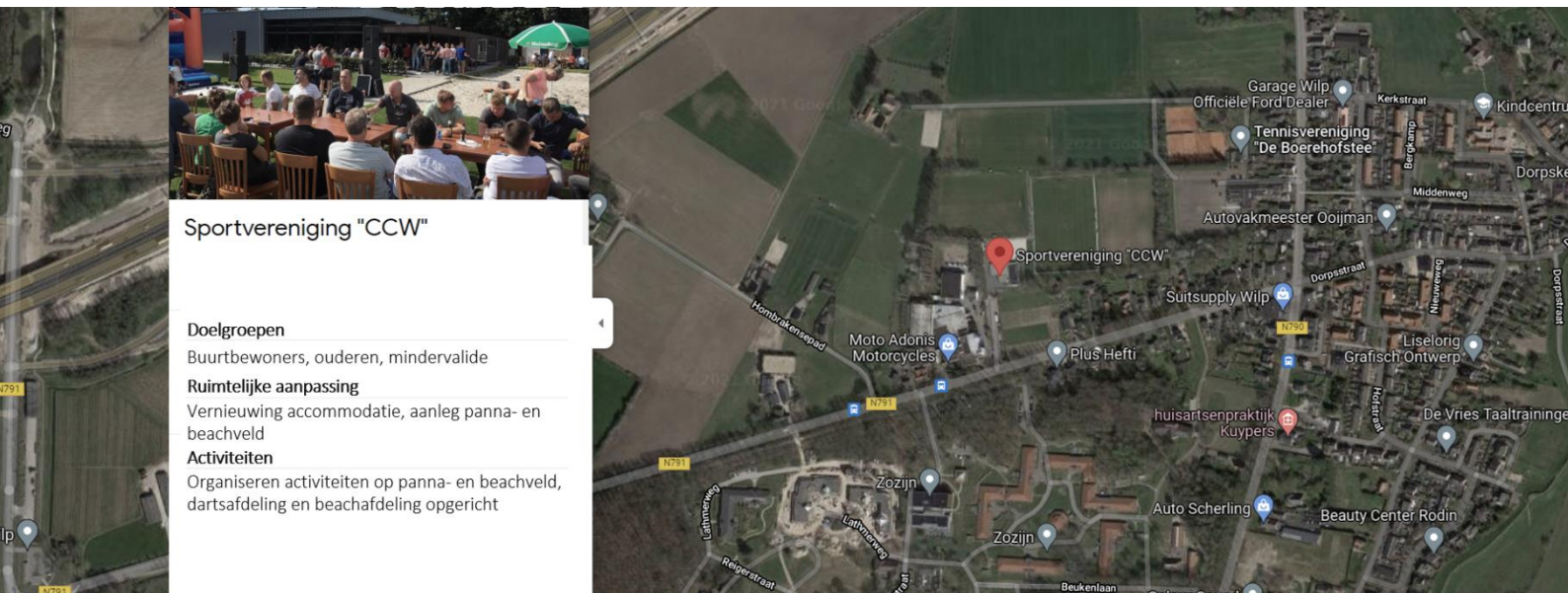
Het verbeteren van de sportparticipatie is voor de korfbalvereniging bij dit project in mindere mate een doel op zich. Wel wordt aangegeven dat een verhoogde sportparticipatie een verwacht langetermijneffect van het project is. Zo kunnen kinderen van Beekdal Lyceum en de sport-bso in aanraking komen met korfbal doordat ze gebruik maken van de faciliteiten van de korfbalvereniging. Op de lange termijn zou dit extra jeugdleden voor de club kunnen betekenen.

Uit het kwantitatieve onderzoek blijkt dat een kleine groep leden meer is gaan sporten vanwege het project. Het gaat dan om gemiddeld drie kwartier extra per week. Ook voor een groepje buurtbewoners geldt dit. Zij geven aan gemiddeld 30 minuten extra per week te zijn gaan bewegen.

3.7.4 Leefbaarheid

De opbrengsten voor de leefbaarheid in de wijk zijn nog niet zichtbaar, mede door de coronacrisis. De vereniging ziet in het clubhuis de potentie om als ontmoetingsplek van het sportpark en de wijk te fungeren. Hierbij speelt de locatie van de vereniging een rol. Doordat de vereniging tussen twee wijken is gelegen en er geen wijkgebouw in de buurt ligt, kunnen de inwoners van beide wijken van de accommodatie gebruikmaken. Het clubhuis kan fungeren als locatie voor buurtevenementen, plek voor huiswerkbegeleiding, startpunt voor activiteiten en netwerkplek voor zzp'ers in de buurt. De vereniging verwacht dat de wijk in de toekomst steeds meer gebruik gaat maken van de accommodatie en dit als huiskamer van de wijk gaat zien.

Uit de vragenlijst blijkt dat er veel klachten zijn over de muziekinstallatie en men hoopt dat in de toekomst beter rekening wordt gehouden met ongewenste geluidsoverlast. Eén op de drie leden in het onderzoek denkt dat de saamhorigheid, leefbaarheid en sociale contacten zijn verbeterd door de veranderingen. Een minderheid van de ondervraagde buurtbewoners constateert dit. De helft van de ondervraagden leden denkt door het project meer tijd op de club door te brengen, zonder te sporten. Opvallend is dat van de ondervraagden ook een klein groepje buurtbewoners dit aangeeft. Gemiddeld is dit, op basis van wat respondenten zelf aangeven, ongeveer 40 minuten per week extra.

3.8 CCW '16 Open Club Vitaal Sportpark (CCW)

Sportvereniging CCW '16 is een omnivereniging met een voetbal-, volleybal-, gymnastiek- en dartsafdeling in Wilp. Op het sportpark bevinden zich het clubhuis en de voetbalvelden. In het dorp bevindt zich de gymzaal waar het volleybal en de gymnastiek plaatsvinden. Mede door de subsidie van de provincie Gelderland heeft SV CCW '16 een beachveld en pannaveld op het sportpark en dartbanen in het clubhuis gerealiseerd.

De kwantitatieve eindmeting is in het voorjaar 2019 verspreid via de communicatiekanalen van de vereniging en via driehonderd huis-aan-huis-uitnodigingen in het dorp Wilp. Deze is ingevuld door 44 buurtbewoners (14% respons) en 91 verenigingsleden (17% respons). Bijna alle leden hebben de veranderingen op het sportpark opgemerkt. Dit gold ook voor ruim drie kwart van de buurtbewoners. Over het algemeen gaven zij aan dat ze merkten dat de vereniging meer activiteiten aanbood en dat het sportpark is veranderd.

3.8.1 Samenwerking

De vereniging geeft aan dat de samenwerking tussen de partners tijdens het project goed is verlopen. Wel werd aangegeven dat samenwerking niet vanzelf tot stand komt en dat de vereniging er hard voor moest werken. De tennisvereniging is niet meer betrokken, omdat de vereniging vanwege teruglopend ledenaantal niet kon overleven. De samenwerking met ZoZijn, een welzijnsorganisatie voor mensen met een beperking, is gedurende het project moeizaam geweest en is dat nog steeds. Het bestuur staat wel open voor meer samenwerking in de toekomst. Met De Zonnebloem is in 2020 een nieuwe samenwerking gestart; op de accommodatie van CCW'16 worden activiteiten voor mensen met een beperking georganiseerd.

Wat volgens het bestuur van CCW '16 helpt in de samenwerking, is dat Wilp een klein dorp is, waardoor lijntjes kort zijn. Het feit dat iedereen elkaar kent, leidt soms tot wrijving, maar uiteindelijk ziet het bestuur dit vooral als voordeel. De procesbegeleider, die een coördinerende rol had, heeft bijgedragen aan de samenwerkingen.

Tot slot werkt de club in het project samen met de gemeente en met de provincie. Deze samenwerkingen zijn goed bevallen. Ruim de helft van de respondenten uit het kwantitatieve onderzoek zegt te hebben gemerkt dat de vereniging het afgelopen jaar meer is gaan samenwerken met andere organisaties. De plannen om samenwerkingen te continueren en op zoek te gaan naar nieuwe organisaties, zijn grotendeels gelukt. Enkele samenwerkingen zijn gestopt of niet geslaagd, andere nieuwe zijn opgestart of geïntensiveerd.

3.8.2 Toekomstbestendigheid

CCW '16 ontstond uit een recente fusie, omdat de voorgaande twee verenigingen niet vitaal meer waren. Ze hadden te weinig middelen en zouden naar verwachting verdwijnen. Door het project verwacht SV CCW'16 nieuwe leden en als gevolg extra inkomsten, zodat zij als vereniging vitaler worden. Na afronding van het project (april 2020) is CCW Wilp volgens het bestuur een gezonde en dynamische vereniging, met meerdere sportdisciplines, een beach- en een dartsafdeling. Het ledenaantal van de club blijft ongeveer gelijk, maar het aanbod van de vereniging is gegroeid sinds het project (zie ook sportparticipatie). De inkomsten van de vereniging zijn gestegen, voornamelijk als gevolg van een hogere kantineomzet, die weer verband houdt met het grotere aanbod, zoals het darten. Naast samenwerking met partners in activiteiten en gebruik van het sportpark heeft de club sinds het project flink meer sponsoren aan zich weten te binden, waardoor de inkomsten zijn gestegen.

Uit het kwantitatieve onderzoek komt naar voren dat het merendeel van de ondervraagde verenigingsleden vindt dat de vereniging door het project beter voorbereid is op de toekomst. Een kwart van de ondervraagde leden geeft in het onderzoek aan dat ze door het project meer vrijwilligerswerk zijn gaan doen. Bij de realisatie van de nieuwe voorzieningen is veel werk verzet door vrijwilligers. Deze vrijwilligers zijn volgens het bestuur een bepalende factor in het project: *'Je hebt mensen nodig die er tegenaan willen gaan, die betrouwbaar zijn en die er tijd in stoppen'*.

Daarvoor is het van belang geweest dat het bestuur goed weet wie de leden zijn en welke kennis bij de leden aanwezig is. Zo is een sponsorcommissie samengesteld met leden die ervaring met dat type werk hebben. Inmiddels is het doen van vrijwilligerswerk verplicht gemaakt bij de vereniging. Dit levert de vereniging veel op volgens de voorzitter: *'Veel meer jeugdleden doen nu ook vrijwilligerswerk. Daar investeren wij weer in door hen door een professional te laten opleiden'*.

De grootste verandering volgens het bestuur is dat binnen de vereniging professioneler wordt gewerkt. Dit is een belangrijk aandachtspunt om een groot project te kunnen uitvoeren: *'Je moet van tevoren goed nadenken over wat de structuur wordt, om het allemaal te laten draaien'*. Tegelijkertijd wordt benadrukt dat de vereniging wel het 'Wilpse' gevoel wil behouden: dat van een gezellige dorpsvereniging.

3.8.3 (Sport)participatie

De vereniging ziet het als een belangrijke taak om mensen aan het sporten te houden en/of te krijgen. Met name bij de jeugd gaat dat al goed. Een groot deel van de jeugd in Wilp en omstreken is lid van de vereniging. Het aantrekken van speciale doelgroepen, zoals ouderen of mensen met een beperking, gebeurde nog weinig. Door het openclub-project is het sportaanbod van CCW Wilp vergroot en diverser geworden. Met het toevoegen van een dartsafdeling is een groep aangetrokken die eerder nog niet betrokken was. Het bestuur geeft aan dat de dartsafdeling goed loopt. De afdeling begon met een recreatieve groep en is gegroeid tot twee competitieteams. Onlangs heeft de club een extra dartbaan aangelegd. Het bestuur geeft aan dat dit tot extra participatie leidt en tot meer kantineomzet.

In het project is een beachveld gerealiseerd, waarop beachvolleybal en beachtennis wordt gespeeld. Het beachtennis is populair. In seizoen 2019/2020 is dat gratis aangeboden, in de toekomst wil de vereniging daar kosten voor gaan rekenen. De participatie bij beachvolleybal is lager, volgens het bestuur wellicht omdat daar een groter team voor nodig is.

De basisschool in Wilp maakt gebruik van het sportpark voor sportactiviteiten, en de Koningsspelen worden op het terrein gehouden. De andere genoemde maatschappelijke partners gebruiken van het sportpark voor sportactiviteiten.

Uit het kwantitatieve onderzoek komt naar voren dat twee derde van de bevroegde leden tevredener is geworden over het verenigingsaanbod. Ongeveer de helft denkt daardoor langer lid te blijven. Eén op de vijf leden geeft aan dat ze meer zijn gaan bewegen door het project. Zij schatten in dat de veranderingen bij de club ervoor zorgen dat ze gemiddeld ongeveer twee uur per week extra bewegen. Buurtbewoners zijn door het project niet meer gaan bewegen.

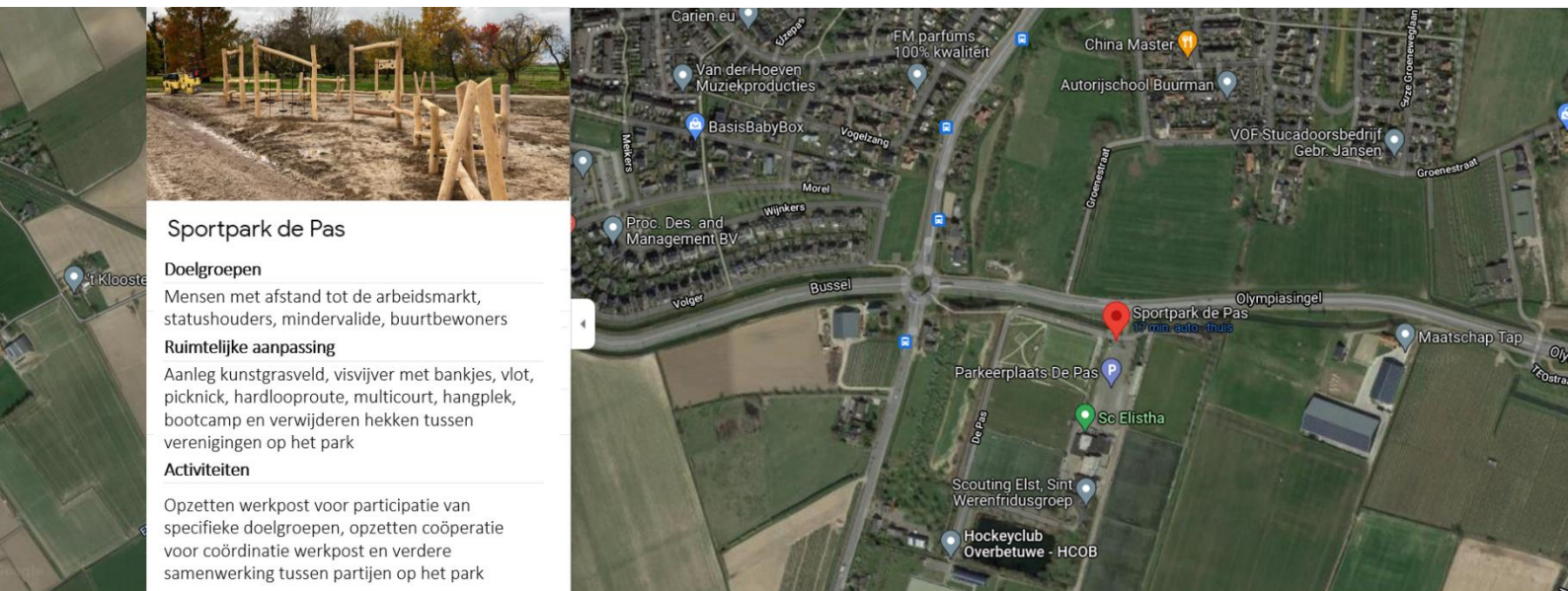
De vereniging ziet nog mogelijkheden voor nieuwe samenwerkingen die leiden tot extra sportparticipatie op het park. Zo denken ze aan fitnessmogelijkheden of een verzamelpunt voor wielengroepen. Het idee voor het beachveld kwam voort uit een interessepeiling in het dorp. Momenteel wil de vereniging in samenwerking met de belangenvereniging Wilp door middel van een enquête opnieuw de behoeften aan (sport) activiteiten onder alle leeftijdsgroepen in Wilp in kaart brengen. De bezetting van het sportpark is goed in de avonden en de weekenden. Op doordeweekse dagen is de bezetting overdag nog niet hoog. Met de nieuwe samenwerking met De Zonnebloem verwacht de club dat deze iets hoger wordt.

3.8.4 Leefbaarheid

SV CCW'16 ligt in een klein dorp waar de algemene voorzieningen langzaam verdwijnen. Het doel is om door het project de maatschappelijke organisaties te versterken door de mogelijkheid om van de voorzieningen van de vereniging gebruik te maken. Dit multifunctionele gebruik van het sportpark vindt tot op zekere hoogte plaats, bijvoorbeeld het gebruik van vergaderruimtes door maatschappelijke organisaties in Wilp, de sportactiviteiten van de school en de aanstaande samenwerking met de Zonnebloem. Verder is door het project vooral het sportaanbod van de vereniging uitgebreid, met positieve gevolgen voor de toekomstbestendigheid van de club.

Een ander belangrijk doel van het project is om van de vereniging een sociale ontmoetingsplek voor buurtbewoners te maken. Dit is volgens het bestuur het geval: *'Het is veel meer dan vroeger een ontmoetingsplek, toen was het eerder een voetbalkantine, wel gezellig, maar verouderd. (...) Op zaterdagmiddag komen veel mensen uit het dorp gewoon even langs op de vereniging.'* Ook hier lijkt het gegeven dat Wilp een klein dorp is waar veel mensen elkaar kennen van invloed.

Het bestuur beschouwt het openclub-project als geslaagd: *'De vereniging is een centrale plek in het dorp geworden, en dat uit een fusie van twee verschillende clubs, dat is nu echt één'*. Iets minder dan de helft van de leden in het onderzoek denkt dat de saamhorigheid, leefbaarheid en sociale contacten zijn verbeterd door de veranderingen. Een minderheid van de ondervraagde buurtbewoners ziet dit zo. Meer dan de helft van de ondervraagden denkt door het project meer tijd op de club door te brengen, zonder te sporten. Gemiddeld is dit naar schatting, op basis van wat respondenten zelf aangeven, ongeveer 50 minuten per week extra.

3.9 Vitaal Sportpark De Pas Overbetuwe (VSP)

Sportpark De Pas ligt in Elst, de grootste van de elf dorpskernen in de gemeente Overbetuwe. De Pas is een buitensportlocatie waar meerdere verenigingen zijn gevestigd, waaronder voetbalvereniging Spero, voetbalvereniging Elistha, hockeyvereniging HCOB, Scouting Elst en postduivenvereniging de Toekomst. Daarnaast is Hengelsportvereniging de Rietvoorn betrokken als gebruiker van de aangelegde visvijver. Andere partijen die zijn betrokken, zijn loopgroep Running Elst, stichting De Driestroom, sportplatform Overbetuwe beweegt, kinderdagverblijf de Kikkerkoning, basisschool Stap voor Stap en het ROC Nijmegen. Het park omvat een groot terrein en ligt redelijk afgezonderd van woonwijken. Het centrum van Elst en een aantal nieuwbouwwijken liggen op fietsafstand.

De doelstellingen van het project zijn: functiemenging, ruimtelijke integratie, een goede sportieve en maatschappelijke benutting, een open sportpark en bestuurlijke vitaliteit. Eerst werd een kunstgrasveld voor voetbalvereniging Spero, een Multicourt en een calisthenicspark voor algemeen gebruik aangelegd. Vervolgens zijn de hekken tussen de voetbal- en hockeyvereniging weggehaald, is beplanting aangepast, is een visvijver gegraven en zijn routes over het terrein aangebracht. Eind 2020 is na enige vertraging door de coronacrisis op een aantal dingen na alles gerealiseerd.

In de zomer van 2021 is een vragenlijst verspreid onder omwonenden en leden van de verenigingen die op het sportpark gehuisvest zijn. Uit de buurt kwamen 45 ingevulde vragenlijsten retour (15% respons) en van de leden 131 vragenlijsten (+/-7% respons). Hieruit blijkt dat alle leden en bijna alle buurtbewoners de veranderingen op het sportpark hebben opgemerkt. Twee op de vijf buurtbewoners geven aan dat het sportpark beter wordt benut en beter fysiek toegankelijk is geworden. De helft van de leden geeft aan dat ze merken dat het sportpark door het project voor meer dan alleen de verenigingen wordt benut.

3.9.1 Samenwerking

Een van de pijlers van het project richt zich op het stimuleren van onderlinge samenwerking tussen de organisaties. Hierbij gaat het vooral op de samenwerking met niet-sportverenigingen, zoals welzijnsorganisatie De Driestroom of het onderwijs, om gebruik te maken van de accommodatie. Deze samenwerkingen worden als goed ervaren.

Een voorbeeld hiervan is de samenwerking tussen voetbalvereniging Spero en het ROC Nijmegen, zo vertelt de bestuurder van Spero: *'Hierbij krijgen de studenten onderwijs van haar docenten en vervolgens geven de studenten training aan enkele jeugdteams van Spero. Die maatschappelijke kant probeert Spero wel in te vullen.'* De samenwerking met de gemeente wordt vanuit Spero als zeer positief ervaren: *'Ik vind dat vanuit de gemeente er veel aandacht en kunde in is gestopt. Je kunt aan alles merken dat de gemeente hier ook een succes van wil maken. De manier waarop de verenigingen betrokken zijn bij het plan, vind ik wel een pluim waard! Het is in goed overleg met alle betrokkenen gedaan.'*

Bijna de helft de leden geeft aan dat ze hebben gemerkt dat de verenigingen meer zijn gaan samenwerken met andere maatschappelijke organisaties. De verenigingen onderling trekken al meer naar elkaar toe op het gebied van praktische zaken, bijvoorbeeld in het delen van onderhoudsmateriaal en het delen van elkaars corona-aanpak. Toch blijft de samenwerking tussen de verschillende verenigingen, mede dankzij corona, nog beperkt. Hierbij wordt wel verwacht dat dit na de coronacrisis verbeterd wordt, mede door de ambitie van Spero om haar clubhuis met een nieuwe clubhuisbeheerder meer te gaan benutten.

3.9.2 Toekomstbestendigheid

De sportverenigingen op het sportpark zijn stabiele verenigingen, die met de beschikbare financiële middelen en vrijwilligers voldoende aanbod voor hun leden weten te creëren. Ze zien echter mogelijkheden om zich via samenwerking nog verder te versterken. Tot nu toe kan niet aangegeven worden of de toekomstbestendigheid van de verenigingen door het project is vergroot. Dit komt volgens de betrokkenen van Spero doordat de effecten van een betere bezetting van de accommodatie, meer samenwerking en meer sportmogelijkheden, mede wegens corona, pas op de langere termijn zichtbaar zullen zijn. Een derde van de leden geeft al wel aan dat ze al merken dat de vereniging door het project beter is voorbereid op de toekomst.

De voorzitter van voetbalvereniging Spero geeft aan dat de aanleg van een extra kunstgrasveld en een multicourt een positieve invloed zal hebben op de toekomstbestendigheid van de vereniging, doordat de velden beschikbaar kunnen worden gesteld aan andere partijen en daarmee een nieuwe inkomstenbron ontstaat. Een ander voorbeeld van de maatschappelijke invulling voor andere niet-sportgerelateerde activiteiten is de inzet van de kantine voor de Tweede Kamerverkiezingen in 2021.

3.9.3 (Sport)participatie

Het verhogen van de sportparticipatie is, op het bereiken van specifieke doelgroepen na, geen primaire doelstelling van het project. Wel geeft bijna de helft van de leden en een derde van de buurtbewoners aan dat ze door de veranderingen tevredener zijn geworden over het sportaanbod. Ruim 10 procent van de leden en buurtbewoners geeft aan ook meer te zijn gaan bewegen. Gemiddeld gaat het wel om een klein beetje extra beweging: 20 minuten per week bij buurtbewoners en 38 minuten per week bij verenigingsleden.

Een op de zes leden geeft aan dat ze waarschijnlijk wel langer lid blijven en een handvol leden geeft aan dat ze meer vrijwilligerswerk zijn gaan doen. De voorzitter van voetbalvereniging Spero geeft aan dat ledengroei door dit project niet waarschijnlijk is. Wel geeft hij aan dat er al enige bedrijvigheid op het sportpark te vinden is, mede door de komst van het multicourt: *'Er is al wel bedrijvigheid op het sportpark. Er wordt druk gebruik gemaakt van het multicourt dat is aangelegd en je ziet regelmatig fitnessinstructeurs bezig. Ook zie je dat er al veel kinderen aan het spelen zijn op het park.'*

Een doel van het project is wel om het sportaanbod voor nieuwe doelgroepen te vergroten, onder andere met de werkpost, waarvoor een werkgroep werd opgericht in 2018. De werkpost bood de mogelijkheid om op het sportpark werkervaring en sociale en sportieve contacten op te doen voor mensen met een beperking, mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt en statushouders. In februari 2019 hebben alle verenigingen aangegeven welke taken beschikbaar waren en hebben zich vrijwilligers aangemeld die 'maatje' wilden zijn. Hierbij is het de bedoeling dat mensen aan een vereniging en een maatje worden gekoppeld en dan verschillende taken gaan uitvoeren, zoals onderhoud, schoonmaak, bardienst of materiaalbeheer. Deze mensen kunnen vervolgens doorstromen naar lidmaatschap bij één van deze verenigingen of naar sportbeoefening bij een vereniging in de buurt, aangezien niet alle sportverenigingen op sportpark De Elst sportaanbod hebben voor mensen met een beperking.

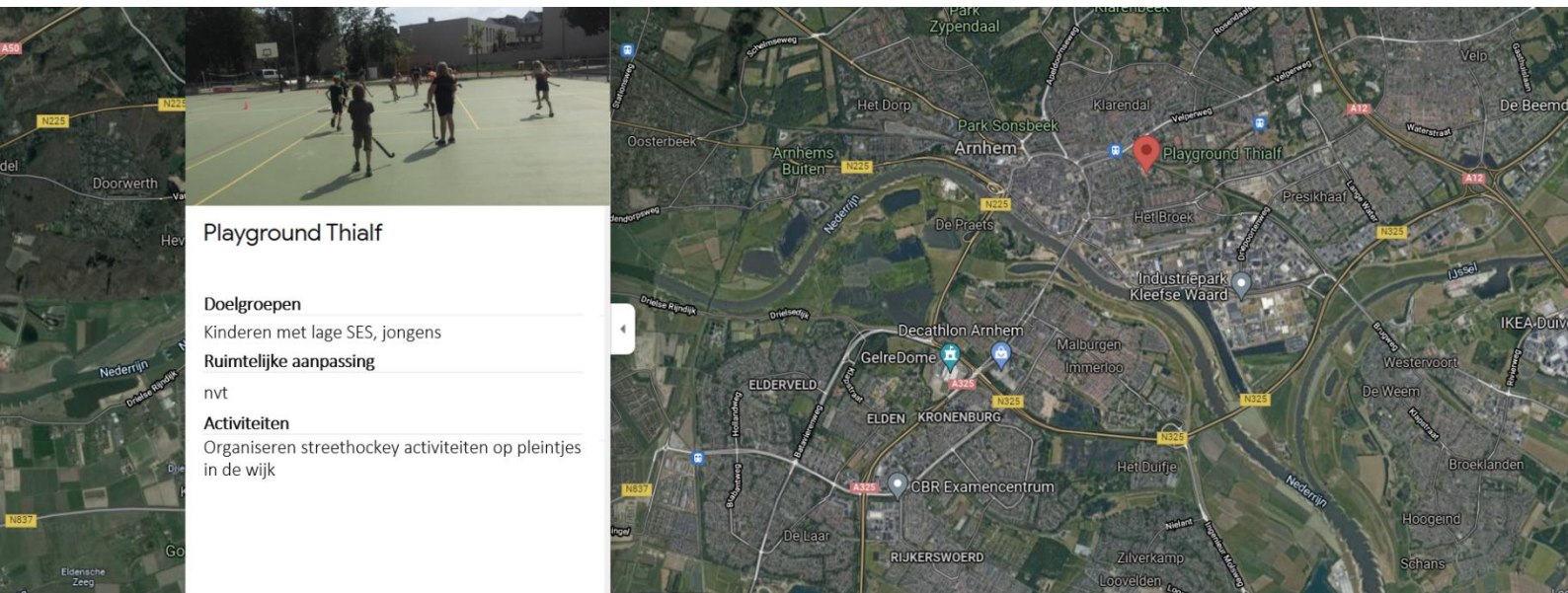
Het aanbieden van dit sportaanbod voor mensen met een beperking, statushouders en mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt is door het gebrek aan aanmeldingen (nog) niet goed van de grond gekomen. Aangegeven wordt dat de samenwerking rondom de werkpost stroef verliep. Struikelpunt hierbij is dat het vinden van geschikte kandidaten voor het uitvoeren van de werkzaamheden lastiger is dan verwacht. Een bestuurslid van voetbalvereniging Spero geeft aan dat hierbij de gemeente kartrekker is en verantwoordelijk is voor de aanvoer van krachten. Ondanks het stroef lopen van de coöperatie wordt al wel gedacht aan een volgende stap hierin. De verenigingen denken eraan om de energie-inkoop, zonnepanelen, beveiliging en opslag en materiaal via de coöperatie te bundelen.

3.9.4 Leefbaarheid

Ondanks dat sportpark De Pas redelijk afgezonderd ligt, zien de verenigingen dat de ontwikkeling van het park toch voor meer leefbaarheid in Elst zorgt. De fysieke hekken tussen de verenigingen zijn verwijderd en het park is opengesteld voor niet-leden. De helft van de buurtbewoners geeft aan dat ze vinden dat de leefbaarheid in de buurt is toegenomen door het project. De helft van de leden is het daarmee eens.

Op sociaal vlak heeft het project bij veel leden en buurtbewoners niet gezorgd voor meer saamhorigheid en contact. Maar een lid geeft aan dat ze het sportpark nog niet als zodanig hebben kunnen gebruiken vanwege corona. De voorzitter van voetbalvereniging Spero heeft er wel vertrouwen in dat die opbrengsten komen: *‘Wat je kunt vaststellen is dat het hebben van een vitaal sportpark in Elst en het openstellen van dit park meer mensen bij elkaar gaat brengen.’*

Een negatief aspect van het sportpark is de overlast. In de accommodaties is een aantal keer ingebroken, waardoor voetbalvereniging Spero inmiddels gebruikmaakt van beveiliging. Met het weghalen van de fysieke barrières op het park en het verwachte openstellen van de toegang wordt ook het risico op vandalisme groter. De projectgroep heeft voorlopig afgesproken het park wel open te stellen en na een bepaalde periode te evalueren hoe het gaat. Uit de vragenlijst blijkt dat er nog zorgen zijn over het gevaarlijke kruispunt waar kinderen moeten oversteken en dat de nieuwe voorzieningen soms hebben geleid tot geluidsoverlast bij omwonenden.

3.10 Arnhem Urban & Streethockey (AUS)

Arnhem Urban & Streethockey is een project gericht op het vormgeven van Urban Streethockey in Arnhemse wijken. Mede door de subsidie van provincie Gelderland hebben de hockeyverenigingen HCM en Upward, Sportbedrijf Arnhem en de Koninklijke Nederlandse Hockey Bond (KNHB) kinderen binnen Arnhemse wijken met een lage sociaaleconomische status (SES) kennis laten maken met Urban Streethockey, een nieuwe vorm van hockey waarin het doen van tricks en challenges op straat centraal staat.

Voor onderzoek met kinderen onder de 16 jaar is toestemming van beide ouders nodig. Omdat dit organisatorisch lastig is doordat er geen formele registratie van de kinderen plaatsvindt bij dit project, is het niet mogelijk geweest om de gebruikers te interviewen. Wel zijn extra gesprekken gevoerd met drie buurtsportcoaches die werkzaam zijn op de courts om te horen welke opbrengsten zij toeschrijven aan het project.

3.10.1 Samenwerking

Over het algemeen verloopt de samenwerking binnen het project goed, behalve met de betrokken foundations. De samenwerking met de Krajicek Foundation verliep moeizaam, omdat de scholarshippers weinig begeleiding kregen, hun eigen uren moesten bijhouden en niet altijd aanwezig waren. Met de Cruyff Foundation heeft, door wisselingen in de organisatie, nauwelijks samenwerking plaatsgevonden.

Daarom is het project eind 2020 gestart met volwassen trainers van de hockeyclubs. De projectpartners zijn tevreden over deze nieuwe werkwijze; het enige nadeel is dat het kostenplaatje nu groter is: *‘De buurtsportcoach was overuren aan het draaien om de scholarshippers te begeleiden. Het lukte de*

scholarshippers ook moeilijk om kinderen uit de buurt te werven. De buurtsportcoach is nu degene die daar meer aandacht aan besteed, die altijd aanwezig is, en de kinderen in de wijken ook kent. Daarnaast hebben de volwassen trainers minder begeleiding nodig, kunnen de groep goed aan.'

Met de andere organisaties verloopt de samenwerking erg goed en de partijen weten elkaar goed te vinden. De projectleider geeft aan dat de lange looptijd van het project een succesfactor is, omdat het ontwikkelen van goede samenwerking tijd nodig heeft. Dat is bijvoorbeeld zichtbaar bij een court waar de opzet eerst niet lukte: *'Dit is een wijk waar we in het eerste jaar hebben geprobeerd op te starten, maar daar was geen buurtsportcoach dus het werkte niet. Het is een wijk met een sterke cultuur, daar liepen we tegen veel zaken aan. Er was eerst meer samenwerking met gemeente, politie, maatschappelijk werk nodig.'* Inmiddels investeert de gemeente in de wijk, en is de vraag gekomen om er in de vakantietijd urban streethockey aan te bieden.

Een andere succesfactor is volgens de projectleider de geboden continuïteit. Het project werkt in blokken, waardoor de kinderen weten wat er wanneer te doen is, in combinatie met dat ze vooraf een clinic op school krijgen. Dit is een proces van proberen en aanpassen: *'Er is dus veel uitgeteerd binnen het project met de blokken, en uiteindelijk tot dit schema gekomen dat werkt.'*

De projectleider geeft tot slot aan dat oog voor de verschillen tussen de wijken belangrijk is. In iedere wijk spelen andere problematieken, heersen andere culturen: *'Het project zet het kader neer, maar op elk court spelen andere dingen. De buurtsportcoach is daarin een belangrijke spil. (...) Bij één court heeft de buurt een andere samenstelling (een echte volksbuurt), daar werkt wekelijks niet, zij zien hockey als elitaire sport, maar één keer per maand, meer neergezet als evenement, dat werkt wel. Dat is naar aanleiding van evaluatie met de buurtsportcoach.'*

De projectleider merkt dat een aanspreekpunt binnen de verenigingen, iemand die eigenaarschap voor het project en het werven van voldoende streethockeytrainers voelt, cruciaal is. Bij één vereniging loopt dit goed en de samenwerking met trainers van volwassen leeftijd maakt het maken van afspraken makkelijker.

3.10.2 Toekomstbestendigheid

De hockeyverenigingen gaven aan dat ledengroei voor hen geen primair doel van het project is, maar dat ze vooral de maatschappelijke betrokkenheid en het in contact brengen met hockey van kinderen uit andere wijken belangrijk vinden.

Met één vereniging verloopt het contact en de samenwerking goed. De trainerscoördinator en de trainers zijn afkomstig van deze club en zijn actief op de courts. Deze club ziet meerwaarde van het project en wil de deelname continueren. De tweede vereniging heeft meerdere bestuurswisselingen ondergaan en

de prioriteiten voor de vereniging elders gelegd, waarbij ze ook zullen worden ondersteund door sportbedrijf Arnhem.

Doorstroom van de courts naar de verenigingen gebeurt niet veel, omdat de clubs niet in de directe omgeving van de courts liggen en een lidmaatschap bij een club voor inwoners van de lage SES-wijken drempels met zich meebrengt (kosten, afstand). Toch zijn er circa tien tot vijftien kinderen doorgestroomd naar een vereniging. Het feit dat de trainerscoördinator op de courts bij deze club zelf actief is, ziet de projectleider als voordeel: *'Hij ziet de kinderen dan weer op de club. De positie moet je waarborgen, dat is wel moeilijk, want het zijn jeugdige mensen'*.

Vanaf 2019 is door het opzetten van een opleiding en het creëren van eigenaarschap over het project meer ingezet op borging van het project binnen de verenigingen. Het opzetten van een trainersmodule is in 2019 gerealiseerd. In de eindfase van het project is de verbinding gelegd met het lokaal sportakkoord in Arnhem. Een van de pijlers uit het akkoord is het project 2-1-2, een programma gericht op bewegen op school (2 uur bewegingsonderwijs, 1 uur bewegen op school) en buiten school (2 uur), sluit goed aan bij de activiteiten op de courts. De projectleider hoopt dat hiermee het project voor de komende jaren geborgd kan worden.

3.10.3 (Sport)participatie

De partijen willen met dit project bijdragen aan het verhogen van de sportparticipatie bij kinderen tussen 8 en 16 jaar uit lage SES-wijken, en daarnaast specifiek jongens enthousiasmeren voor hockey. Op de vier courts worden respectievelijk twee keer in de week, één keer in de week, één keer in de maand en via een pilot activiteiten aangeboden.

Het bereiken van kinderen uit de betreffende wijken in de basisschoolleeftijd gaat goed. De activiteiten worden goed bezocht. Het aantal kinderen dat meedoet verschilt sterk (tussen de 0 en 25) maar gemiddeld zijn er ongeveer twintig kinderen per keer. Het merendeel van de kinderen doet wekelijks mee, maar er is wel een doorstroom. Geschat wordt dat op jaarbasis ongeveer vijfhonderd verschillende kinderen minimaal één keer hebben meegedaan. Een sessie duurt in totaal 60 minuten, en de geïnterviewden geven aan dat er fanatiek bewogen wordt.

Zonder de Urban Streethockey zouden de kinderen hoogstwaarschijnlijk ook aanwezig zijn op de courts. Ze komen niet speciaal voor het hockey, maar wel voor de activiteiten op het veld in het algemeen. Door de Urban Streethockey zijn ze wel fanatieker en meer samen aan het spelen. Vooral de aanwezigheid van een spelleider heeft een positief effect op het beweeggedrag, doordat deze persoon structuur en aandacht geeft.

Het spelen op de courts is erg belangrijk voor de kinderen, omdat het merendeel geen lid is van een sportvereniging. Het lukt goed om hiermee ook jongens te bereiken. Een succesfactor daarbij is om veel mannelijke trainers in te zetten en de trucs hierop aan te passen. Het bereiken van jeugd in de middelbareschooltijd is niet gelukt, licht de projectleider toe: *'Dan moet je eigenlijk activiteit in de avond doen. Buurtsportcoaches werken dan meestal niet'*. Vanuit het project zijn wel activiteiten voor kleuters georganiseerd door de KNHB.

Tot slot zijn via de samenwerking met Uniek Sporten leerlingen in het speciaal onderwijs in aanraking gekomen met urban streethockey. Dit wordt na de zomer van 2021 gecontinueerd. Een bijvangst van het project is de oprichting van een eigen urban streethockey-bedrijfje door twee stagiaires die bij het project meeliepen. De doorstroom naar de sportvereniging blijft onder meer vanwege financiële belemmeringen moeilijk. Als vervolgstap van het project wordt samen met de gemeente en de KNHB Foundation, die als doel het opzetten van eigen verenigingen in lage-SES-wijken heeft, gekeken naar de mogelijkheden voor Arnhem.

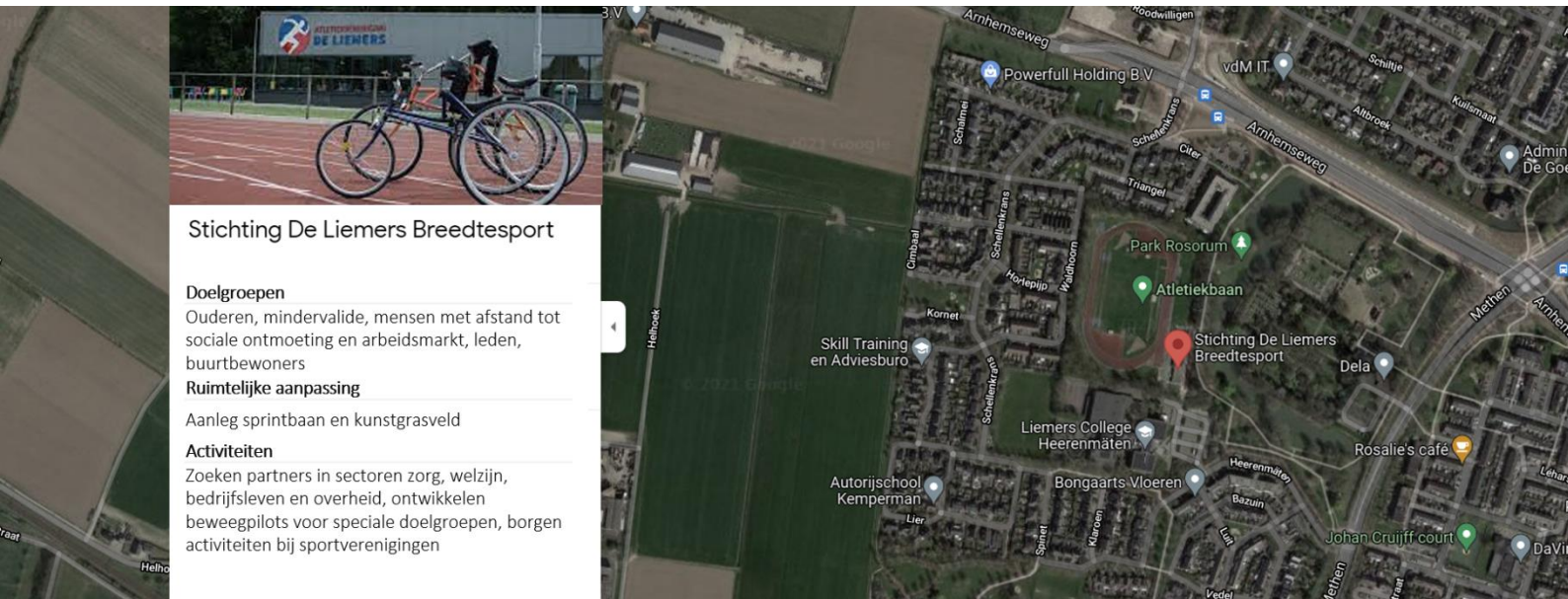
3.10.4 Leefbaarheid

Het project is onder meer gericht op het verbeteren van de leefbaarheid van de wijken in Arnhem met een lage SES waar de courts zijn gelegen. Effecten in de wijk op het gebied van leefbaarheid en overlast zijn moeilijk te zien. Daarvoor worden te veel andere activiteiten aangeboden die dezelfde doelstelling hebben, waardoor het effect niet goed vast te stellen is. De projectleider geeft aan dat je van deze activiteiten op de courts geen wonderen kunt verwachten wat betreft de leefbaarheid, maar ziet wel de volgende meerwaarde: *'Vooral in de betrokkenheid voor kinderen, dat er een luisterend oor voor ze is, dat buurtsportcoaches zien wat er speelt. Op het court zijn de kinderen zichtbaar, ze zijn er wekelijks. Buurtsportcoaches horen en zien daar dingen, en ze kunnen organiseren en structuur bieden. Die werken weer samen met de wijkteams.'*

Er wordt meerwaarde van streethockey boven andere activiteiten op de courts gezien, omdat in het aanbod nadrukkelijk aandacht voor de pedagogische kant is: *'Er is nagedacht over de onderdelen in trainingen, het is meer dan een balletje slaan of hooghouden. Het is een pakket, met een pedagogisch geschoolde trainer.'*

De buurtsportcoaches geven aan dat met name de jonge kinderen elkaar beter leren kennen en dat dit positief doorwerkt in de leefomgeving. Verder zouden kinderen zich zonder de hockeyactiviteiten mogelijk meer vervelen en rondrijden op elektrische fietsen of overlast veroorzaken. Om meer effect te realiseren zouden in de avond na 7 uur dit soort activiteiten moeten worden aangeboden. Dan komt de doelgroep 14-16 jaar pas naar buiten.

De betrokkenheid van ouders uit de wijken verschilt sterk per court. Het actiever betrekken van ouders zou volgens de projectleider zeker meerwaarde hebben, maar dat is nog een brug te ver voor dit project, omdat het veel energie, inzet en extra budget zou vragen.

3.11 Vitaal Sportpark de Liemers (VSL)

Vereniging Atletiekvereniging de Liemers had al een aantal jaar plannen voor nieuwbouw van de kantine. In 2015 besloot het bestuur van AV de Liemers dat met het oog op de toekomst een meer open houding van de vereniging en nieuwbouw van de kantine nodig was. Daarvoor is in 2016 een beheerstichting opgericht: Stichting de Liemers Breedtesport. Een bestuurslid vertelt: *'de stichting wil de sportaccommodatie exploiteren ter bevordering van de sportbeoefening (...) door alle lagen van de samenleving'*.

Als vervolg op een in 2018 uitgevoerd verkenningstraject startte de stichting in 2019 met het project Vitaal Sportpark. De provinciale subsidie is grotendeels aangewend om een sprintbaan en kunstgrasveld aan te leggen naast de kantine en atletiekbaan. Het doel van de aanpassingen is om het verder ontwikkelen van de open club mogelijk maken. Verschillende organisaties, voornamelijk uit welzijn en zorg, zijn betrokken bij de pilots en breedtesportprogramma's voor speciale doelgroepen. Ook zijn de gemeenten Zevenaar en Duiven betrokken.

In het voorjaar van 2021 zijn uitnodigingen voor de vragenlijst verspreid onder driehonderd buurtbewoners van het sportpark en onder de leden van AV de Liemers. Daar gingen 74 buurtbewoners (25%) en 20 leden (4%) op in. Ruim 80 procent van de buurtbewoners en alle leden heeft het project

Vitaal Sportpark opgemerkt. De buurtbewoners (31%) en de leden (80%) hebben vooral gemerkt dat de sportaccommodatie door het project voor meer dan alleen de verenigingssport wordt gebruikt.

3.11.1 Samenwerking

Stichting De Liemers is als aanjager steeds op zoek naar partners voor het opzetten van beweegprogramma's. In 2018 heeft de stichting het congres 'Meeting Point Sport' georganiseerd, waar partijen uit zorg, welzijn, sport, overheid en bedrijfsleven elkaar hebben ontmoet. Gedurende het project zijn meerdere samenwerkingen tot stand gekomen die hebben geleid tot een uitgevoerde pilot of een projectidee voor de toekomst.

De rol van de projectleider hierbij als verbinder werkt goed en is nog steeds belangrijk. Op die manier zijn veel nieuwe connecties gelegd en is een netwerk opgebouwd en onderhouden. In 2020 is fysiotherapeut De Romei gestart met een spreekuur in het kantinecomplex. Dit bevalt goed en is in 2021 uitgebreid naar twee spreekkamers en een fulltime bezetting. De stichting heeft geïnvesteerd in deze mogelijkheid door de spreekkamers professioneler uit te rusten. Deze samenwerking genereert voor de stichting een stabiele inkomstenstroom. Daarnaast past het gebruik bij de doelstelling van de stichting; het nieuwe kunstgrasveld, het buitenterrein en het krachthonk worden gebruikt voor het doen van oefeningen.

Ditzelfde geldt voor de in coronatijd ontstane samenwerkingen met Vitality Sports, een sportaanbieder gericht op kracht en vitale fitheid, en met de Regionaal Sociale Dienst (RSD), die een programma voor statushouders met een verblijfsvergunning aanbiedt. De projectleider licht toe dat de ruimtelijke aanpassingen die vanuit de subsidie zijn gedaan, hebben bijgedragen aan het ontstaan van dit type samenwerkingen. Net als de instelling van de stichting om te experimenteren met het gebruik en bij wederzijdse tevredenheid uit te breiden.

De samenwerking tussen sport en zorg bevalt goed en de stichting ziet hierin mogelijkheden voor de toekomst: *'Juist voor gezond ouder worden is veel interesse, die mensen zijn gebaat bij het in beweging komen. De huisarts heeft mensen met obesitas in beeld. Als je met hen oefeningen gaat doen bij de sportvereniging: daar ben je even niet ziek, ben je even geen patiënt'*. Een uitdaging daarbij is, zo geeft de projectleider aan, dat het voor verenigingen overzichtelijk moet worden aangeboden: *'De bereidheid is er wel, maar besturen van sportverenigingen zijn vaak al erg druk met hun reguliere activiteiten om de club draaiende te houden'*.

De verhoogde bezetting op het sportpark zorgt ervoor dat er soms logistieke uitdagingen ontstaan wat betreft gebruik van ruimtes: *'Dat zijn begindingetjes, loop je nu toevallig tegenaan en moeten we een oplossing voor bedenken.'*

De projectgroep heeft goede samenwerking met de gemeente Duiven ervaren, omdat zij budget beschikbaar stelt op basis van maatschappelijke betrokkenheid. De samenwerking met de gemeente Zevenaar is binnen het project minder goed ervaren. Tot slot is de stichting sinds 2020 betrokken bij de lokale sportakkoorden van de gemeenten Zevenaar en Duiven en van de provincie Gelderland, met name bij initiatieven rond inclusief sporten en bewegen.

Bijna drie kwart van de leden ziet dat de vereniging meer is gaan samenwerken met andere maatschappelijke organisaties. Het betrekken van de atletiekvereniging bij de vitaalsportpark-activiteiten blijft echter lastig, met name het enthousiasmeren van vrijwilligers om echt aan de slag te gaan met activiteiten. Wel zijn de meeste vrijwilligers die werken aan de accommodatie en het onderhoud van het terrein ook actief bij de vereniging. Zij worden aangestuurd door een vrijwilliger van Toerclub de Liemers (een fietsclub vlak bij het sportpark huist). Die samenwerking loopt goed. De vrijwilligersgroep is goed voor de betrokkenheid van de leden, zo stelt de projectleider: *'zij hebben het vooral ook gezellig met elkaar, drinken koffie in de kantine en gaan dan aan de slag'*, maar is ook heel belangrijk voor de vorderingen in het project: *'anders is er een financieel probleem, want die vrijwilliger die het leuk vindt, doet het voor niks.'*

3.11.2 Toekomstbestendigheid

De nieuw ontstane overeenkomsten met de fysiotherapie en de Regionale Sociale Dienst leveren een belangrijke financiële bijdrage om de gebouwexploitatie te kunnen voeren. Die exploitatie was in eerdere jaren moeilijk, maar in 2020 is voor het eerst een positief resultaat gedraaid. Die nieuwe samenwerkingen zijn mogelijk vanwege de nieuwe sprintbaan en het nieuwe sportveld die vanuit de provinciale subsidie zijn aangelegd. Als deze vaste gebruikers behouden blijven, heeft de projectleider er vertrouwen in dat het een gezond en vitaal sportpark is en wordt: *'Het doel om een betere bezetting van de accommodatie te hebben is goed gerealiseerd, soms kraakt het nu al qua drukte.'*

De toekomstbestendigheid van de atletiekvereniging is, net zoals bij de start van het project, nog steeds een belangrijk aandachtspunt. Het ledenaantal van de vereniging was ten tijde van de start van het traject dalende. Om dit tij te keren beseft de vereniging dat ze op een andere manier naar haar sportaanbod moet gaan kijken, in de vorm van een vitaal sportpark en maatschappelijke activiteiten.

De oprichting van de stichting en het participeren van de vereniging in de pilots hebben bijgedragen aan het vergroten van de maatschappelijke betrokkenheid van de vereniging. Het sportprogramma Racerunners (zie (sport)participatie) is volledig bij de vereniging geborgd. Voor de andere activiteiten geldt dat dit niet is gelukt. De vereniging heeft veel leden die gewoon aan atletiek willen doen. Het is volgens de projectleider geen onwil van de leden, maar ze zijn er gewoon niet mee bezig: *'Voor de vereniging is er nog steeds dezelfde uitdaging als voor het project. Het is al moeilijk genoeg om de vereniging overeind te houden, laat staan om uit te breiden.'*

60 procent van de leden geeft aan dat ze vinden dat de vereniging door het project beter is voorbereid op de toekomst. Dat de leden minder betrokken zijn bij de maatschappelijke programma's, is volgens de projectgroep niet per se erg, maar betekent wel dat de vereniging zelf minder mogelijkheden heeft om bij te dragen aan het realiseren van een vitaal sportpark. Dit betekent dat het binnenhalen van subsidies (en het werk van de stichting) nog belangrijker wordt om de activiteiten te kunnen voortzetten. De vereniging zelf draait nu wel goed, maar er zit nog potentie voor groei en vernieuwing in. Wel ondervindt de vereniging concurrentie van de anders georganiseerde populaire loopgroepen.

3.11.3 (Sport)participatie

De aanleg van de sprintbaan en het kunstgrasveld hebben ervoor gezorgd dat meer dan de helft van de leden tevredener is geworden over het huidige sportaanbod, en 40 procent zegt hierdoor langer lid te blijven van de vereniging. De helft van de (nieuwe) leden van de atletiekvereniging geeft aan meer te zijn gaan bewegen. Gemiddeld is dit een half uurtje per week extra. Van de buurtbewoners geeft niemand dit aan.

Verder is gedurende het project ook een aantal pilots en beweegprogramma's ontwikkeld die zorgen voor extra activiteiten op nieuwe tijdstippen waarop het sportpark normaal grotendeels leegstaat. Een deel van deze activiteiten houdt verband met de ontstane samenwerkingen met zorgorganisaties (zie kopje samenwerking), maar twee activiteiten zijn echt vanuit het project opgezet en uitgevoerd met als doel de sportbeleving van specifieke doelgroepen te vergroten.

In samenwerking met Uniek Sporten is in 2018 een pilot Racerunning opgezet; inmiddels is de naam Framerunners. Een racerunner is een speciale fiets waarmee kinderen en volwassenen met een motorische beperking kunnen sporten. De activiteit is inmiddels overgenomen door de vereniging en geïntegreerd in het aanbod als atletiekonderdeel. Het blijkt wel dat het in stand houden van de activiteit lastig is, vanwege de kleine doelgroep en de vereiste begeleiding. Ook worden vervoersproblemen voor deze doelgroep als een belemmering gezien. Er is een kleine groep van zes deelnemers. Promoten blijkt lastig, maar daar is wel veel op ingezet via clinics, flyers en een promotiefilmpje. De racerunners-fietsen kunnen in bruikleen worden gegeven; daarvoor is inmiddels een aantal keer contact met scholen voor speciaal onderwijs geweest.

Met welzijnsorganisatie Caleidoz en zorgpartijen ZoZijn en RIBW heeft de stichting in 2018 de activiteit Samen Sportief opgezet, waarbij mensen die in een achterstandsituatie verkeren een middag samenkomen, een sportieve activiteit doen en daarna gezamenlijk eten. Deze middagen worden begeleid door vrijwilligers uit de buurt. Deze activiteit is in 2019 doorgegaan en wordt vanaf september 2021 weer voortgezet. Het is voor de stichting steeds moeilijker geworden om hiervoor subsidie te krijgen. Het gaat om beperkte kosten voor accommodatiegebruik en trainerskosten, want het grootste deel van de activiteit

draait op vrijwilligers. Dat het elke keer weer veel moeite kost de kosten gedekt te krijgen, ervaart de projectleider als belemmerend, omdat het succes van de activiteit de afgelopen jaren is aangetoond. De inschrijflijst zit altijd direct vol.

De samenwerking rond Samen Sportief met de betrokken welzijns- en zorgpartijen gaat goed, maar is niet heel intensief omdat zij druk zijn met de eigen kerntaken. De projectleider ziet nog kansen in dit type activiteiten: *'De systemen zijn er niet op ingericht dat sportclubs als preventieve zorginterventie worden gezien. Daar liggen kansen, maar dat moet voor een vereniging wel laagdrempelig worden gemaakt en passen in de werkschema's van vrijwilligers.'*

3.11.4 Leefbaarheid

Een op de zes buurtbewoners geeft aan dat het project heeft bijgedragen aan de leefbaarheid van de wijk, maar niet heeft geleid tot meer sociale contacten en minder overlast. Buurtbewoners geven in de vragenlijst aan dat ze heel erg moeten omlopen om toegang te krijgen tot het sportpark, omdat er maar één ingang is: *'Voor de directe omgeving en de bewoners is de Atletiekbaan absoluut niet bereikbaar. Ik woon direct aan de baan. Maar om daar te komen moet ik te voet bijna 1.000 meter afleggen, en met de fiets 1.200 meter.'*

Verder is het vernieuwde sportpark gesloten wanneer er geen bezetting is. Hierdoor is ontsluiting met het park voor bijvoorbeeld wandelaars niet altijd mogelijk. De projectleider geeft aan dat het in de zomers op drukke dagen wel goed wordt gebruikt als uitbreiding van het naastgelegen park. Er zijn ideeën voor het realiseren van meer sportmogelijkheden in het park, zoals natuurlijke hindernissen. Hierbij speelt wet- en regelgeving een rol. Daarom lag de focus van de projectgroep eerst op activiteiten binnen de accommodatie.

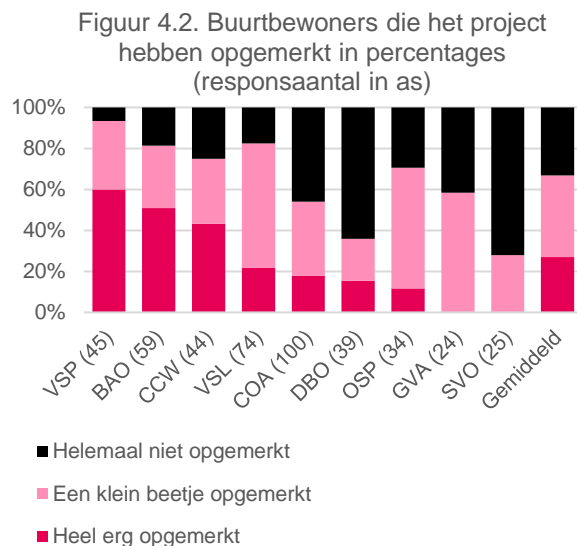
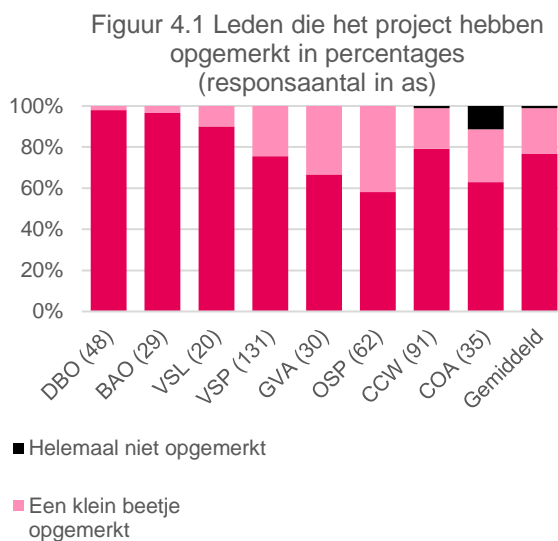
Binnen de accommodatie ziet de projectleider veel activiteit en levendigheid ontstaan. Een op de zes leden geeft aan dat het project heeft bijgedragen aan meer sociale contacten. De nieuwe samenwerkingen zorgen voor veel activiteit op de aangelegde sprintbaan, het kunstgrasveld en de rest van het terrein. Dit wordt door de buurt soms als hinderlijk ervaren: *'De buurt heeft bij de aanleg extreem lang in 't lawaai, stank en stof gezeten. Als dank hebben we nu een overbelichte atletiekbaan gekregen waar vaak harde muziek is te horen.'*

4 ERVARINGEN LEDEN EN BUURTBEWONERS

De leden en buurtbewoners zijn eindgebruikers binnen de diverse projecten. Om hun ervaringen en observaties mee te nemen is een kwantitatieve vragenlijst verstuurd onder de leden en huis-aan-huis verspreid in de buurt. Zie hoofdstuk 2 voor een verdere toelichting op de methode.

4.1 Algemeen

Uit figuur 4.1 blijkt dat vrijwel alle onderzochte leden het Open Club & Vitaal Sportpark-project hebben opgemerkt. Bij de buurtbewoners verschilt dat sterk per project. Het project Vitaal Sportpark de Pas Overbetuwe (VSP) hield onder andere een grondige renovatie van het hele sportpark in, waarbij de hekken zijn weggehaald en ook het groen is aangepakt. Dat hebben bijna alle deelnemende buurtbewoners opgemerkt. Ook andere parken zijn fysiek aangepakt, maar soms gaat het alleen om de aanleg van een extra veld binnen het sportpark (SVO & GVA). In sommigen gevallen liggen de wijken op grote afstand van het sportpark, waardoor maar een klein deel van de buurt dit heeft opgemerkt (SVO & DBO). Gemiddeld over alle negen projecten heeft twee derde van de buurt het project opgemerkt en een derde helemaal niet (zie figuur 4.2).

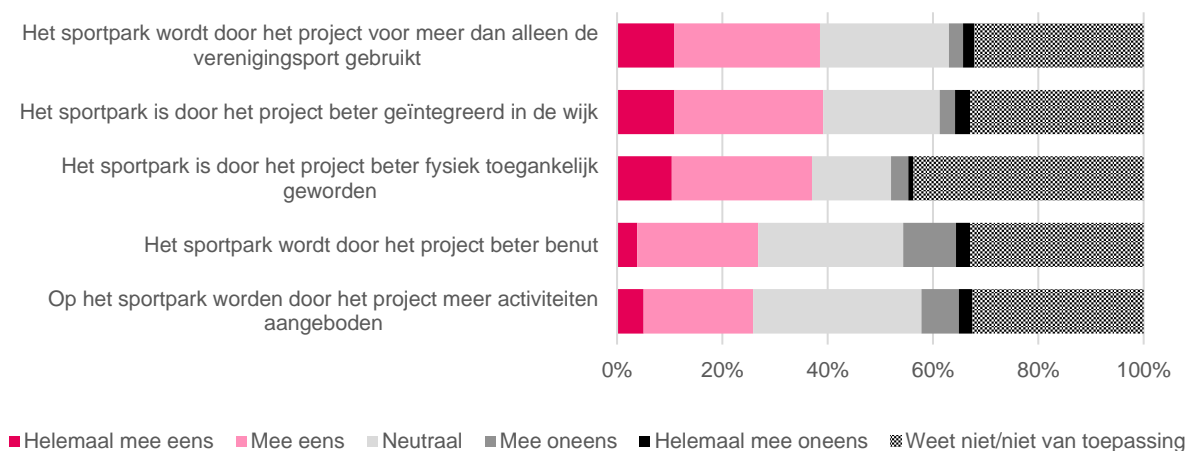
Gevraagd naar welke veranderingen zijn opgemerkt, geven de leden vooral aan dat het sportpark voor meer dan alleen eigen verenigingssport wordt gebruikt en dat er meer activiteiten worden aangeboden (zie figuur 4.3). Dit komt mogelijk deels door de manier waarop de vragenlijst is opgesteld, waarbij duidelijk aan de respondenten wordt aangegeven welke activiteiten binnen het project vielen (zie methode). Gemiddeld vindt meer dan de helft van gevraagde leden dat het sportpark beter wordt benut en beter fysiek toegankelijk is geworden. Het minst vaak vinden leden dat er goed naar hun wensen is geluisterd of dat het sportpark beter is geïntegreerd in de wijk, al geldt dit nog wel voor ongeveer 40 procent van de respondenten.

Figuur 4.3 Stellingen met betrekking tot de veranderingen op het sportpark of bij de vereniging door het project, in procenten, volgens leden (n=447)

Respondenten uit de buurt geven aan dat ze vinden dat het sportpark beter wordt benut (zie figuur 4.4). Net als de leden vindt een groot deel van de buurt dat het sportpark nu voor meer dan alleen de vereniging(en) wordt benut en dat meer activiteiten worden aangeboden. De fysieke toegankelijkheid en de integratie in de wijk worden het minst vaak opgemerkt. Vragen over veranderingen binnen de verenigingen hebben de buurtbewoners niet gekregen.

Figuur 4.4 Stellingen met betrekking tot de veranderingen op het sportpark door het project, in percentages, volgens buurtbewoners (n=444)

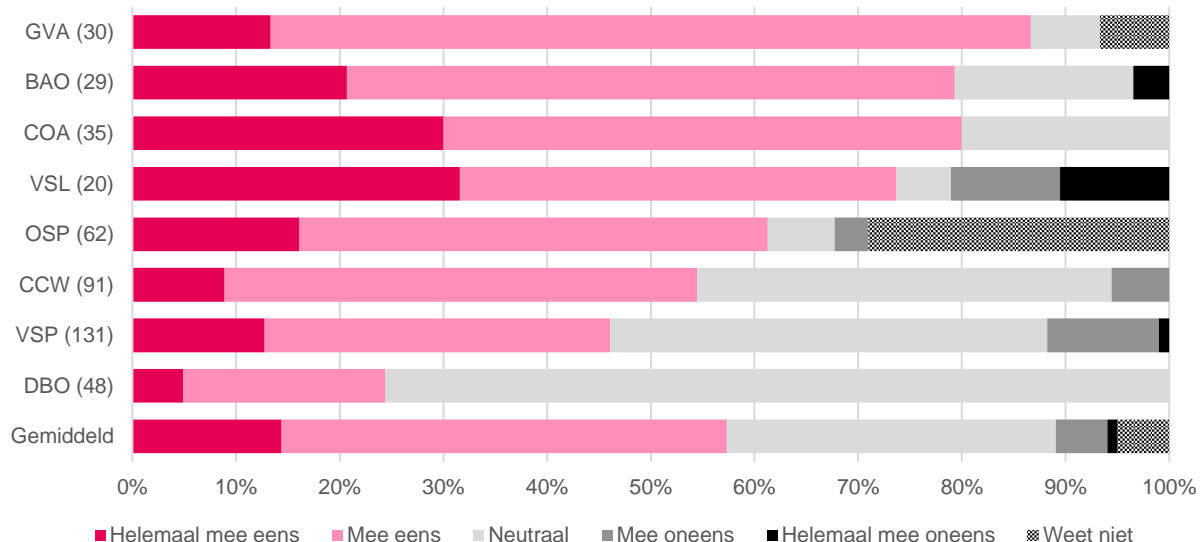

4.2 Samenwerken

De mate waarin leden gemerkt hebben dat de vereniging meer is gaan samenwerken met andere organisaties verschilt. Bij het project de Open Club GVA (GVA) geeft meer dan 85 procent aan dat ze vinden dat de verenigingen meer zijn gaan samenwerken. Gemiddeld over alle leden is de helft het ermee eens dat de vereniging(en) meer zijn gaan samenwerken. Iets meer dan 5 procent is het daar (helemaal) mee oneens (zie figuur 4.5).

Uit een verdere analyse blijkt dat er een duidelijke relatie bestaat tussen de mening dat de vereniging meer is gaan samenwerken en de mening dat het sportpark voor meer dan alleen de verenigingsport wordt gebruikt, en vice versa ($r=,5$ $p<,05$). Met andere woorden, dit laat zien dat de samenwerkingen met andere organisaties zichtbaar worden voor de leden in de activiteiten op het sportpark, maar ook in het ontbreken daarvan. Verder is er een significante relatie tussen de mening dat de vereniging meer is gaan samenwerken en de mening dat de vereniging door het project beter is staat is om met de coronacrisis om te gaan, en vice versa ($r=,38$ $p<,05$). Dit kan erop duiden dat nieuwe samenwerkingen samengaan met meer vertrouwen in de vereniging en dat het ontbreken van zichtbare samenwerkingen samengaat met minder vertrouwen in de toekomst van de vereniging.

Figuur 4.5 Stelling: de vereniging(en) is/zijn door het project meer gaan samenwerken met andere (maatschappelijke) organisaties, in percentages, volgens leden (responsaantal in as)

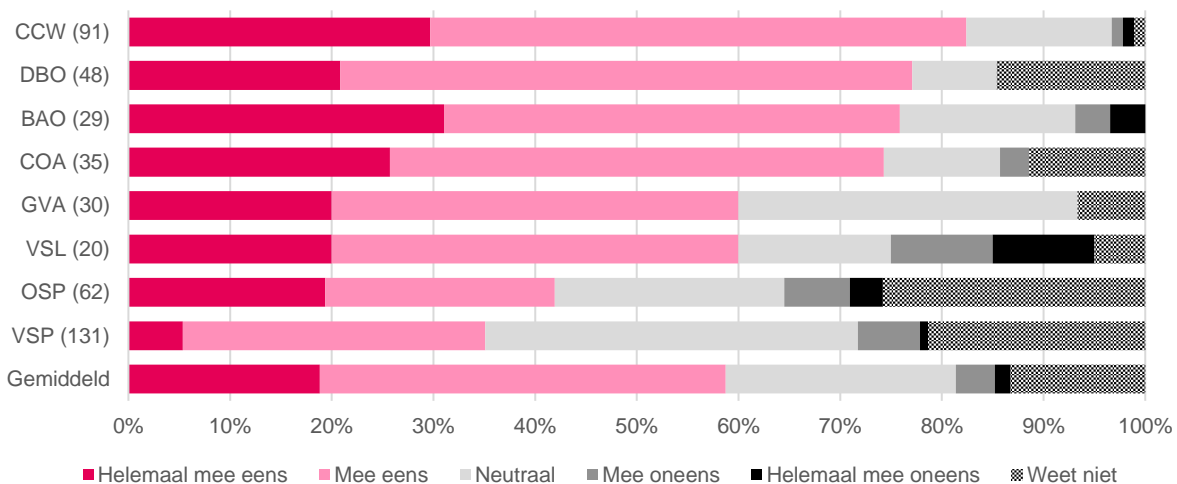
4.3 Toekomstbestendigheid

Voor de leden van CCW'16 geven aan dat ze vinden dat het project heeft bijgedragen aan de toekomstbestendigheid van de vereniging (zie figuur 4.6). Ook bij Dukenburg Open (DBO), Buitensport Accommodatie Oldebroek (BAO) en Clubhuis van de buurt Oost-Arnhem (COA) is drie kwart van de

respondenten het daar (helemaal) mee eens. Gemiddeld vindt iets meer dan de helft van alle leden dat de projecten hebben bijgedragen aan de toekomstbestendigheid.

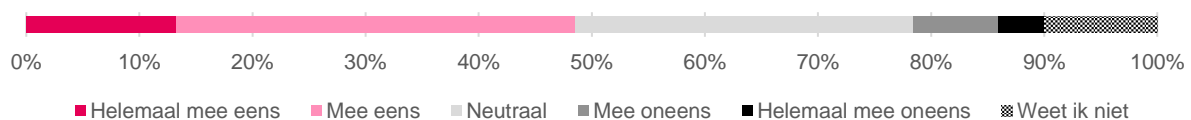
Er is een duidelijke en significante relatie tussen de mate waarin leden de vereniging door het project toekomstbestendig zijn gaan vinden en de mate waarin zij aangeven dat de club door het project beter is gaan luisteren naar de wensen van de leden of de buurt ($r=0,65$ $p<0,05$). Dit betekent dat leden die vinden dat er goed naar ze geluisterd is, meer vertrouwen hebben in de toekomst van de vereniging, maar ook andersom. Bij verenigingen die (nog) niet goed luisteren naar de wensen van de leden of buurt gaat dit samen met minder vertrouwen in de toekomst.

Figuur 4.6 Stelling: De vereniging(en) is/zijn door het project zich beter gaan voorbereiden op de toekomst, in percentages, volgens leden (responsaantal in as)

De leden die in de zomer van 2021 gevraagd zijn naar hun mening over de opbrengsten van het project, kregen een stelling voorgelegd over de omgang van de vereniging met de coronacrisis. Bijna de helft van de leden vond dat het project daar positief aan heeft bijgedragen (zie figuur 4.7). Bij samenwerken (zie paragraaf 4.2) bleek al dat deze stelling over de invloed van coronacrisis op de vereniging samenhangt met de mate waarin de leden hebben gemerkt dat de vereniging meer is gaan samenwerken. Er blijkt bovendien sprake te zijn van een significant verband tussen de antwoorden op deze stelling en de mate waarin men vindt dat de vereniging toekomstbestendiger is geworden door het project ($r=,4$ $p<,5$). Dit betekent dat beide stellingen het vertrouwen in de toekomst van de vereniging op een vergelijkbare manier meten, wat de validiteit van de vragenlijst vergroot.

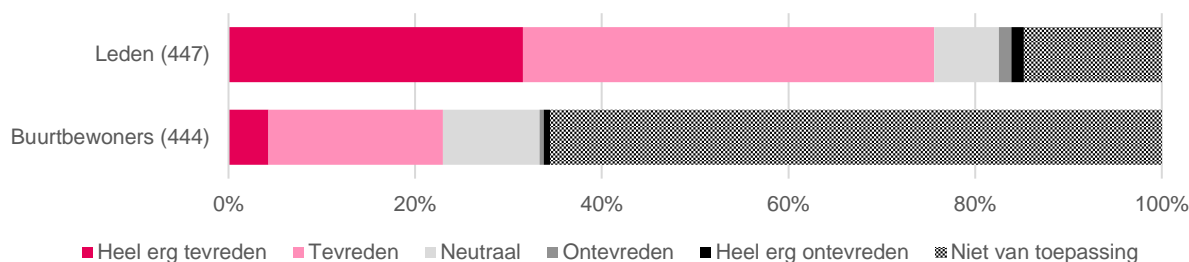
Figuur 4.7 Stelling: Door het project is de vereniging beter in staat om met de coronacrisis om te gaan, in percentages, volgens leden (n=239)

4.4 (Sport)participatie

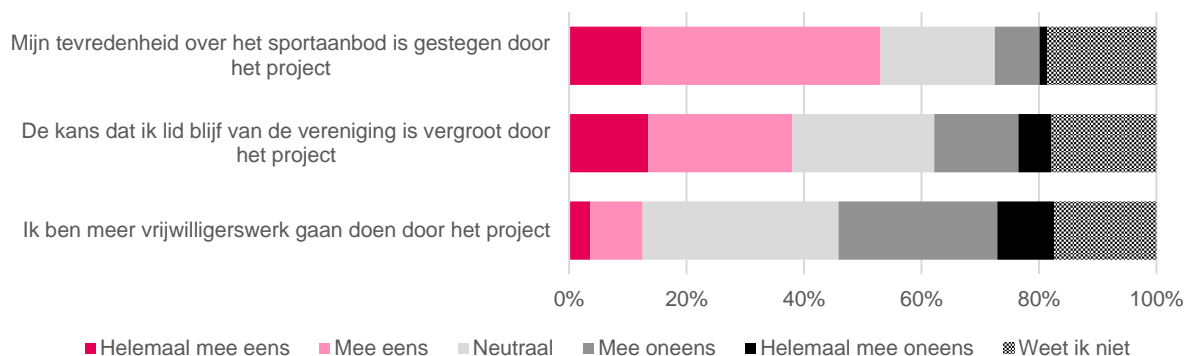
De leden zijn over het algemeen (heel erg) tevreden over het huidige sportaanbod (zie figuur 4.8). Gemiddeld waarderen zij het sportaanbod met een 4,2 (op een schaal van 1 t/m 5). Voor het deel van de buurtbewoners die wel eens op het sportpark kwamen geldt dit in iets mindere mate. Zij waarderen het sportaanbod met een 3,7 (op een schaal van 1 t/m 5). Voor een groter deel is deze vraag echter niet van toepassing, omdat ze niet sporten op het sportpark.

Figuur 4.8 Tevredenheid huidig sportaanbod, in percentages, volgens leden en buurtbewoners (responsaantal in as)

Iets meer dan de helft van de leden geeft aan dat het project heeft bijgedragen aan hun tevredenheid over het sportaanbod (zie figuur 4.9). Ruim een derde geeft aan dat het de kans vergroot dat ze lid blijven van de vereniging. Slechts een klein deel (13%) geeft aan dat ze door het project meer vrijwilligerswerk zijn gaan doen.

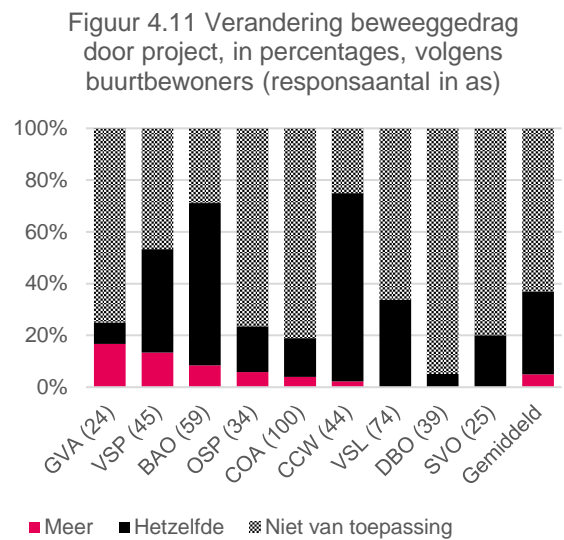
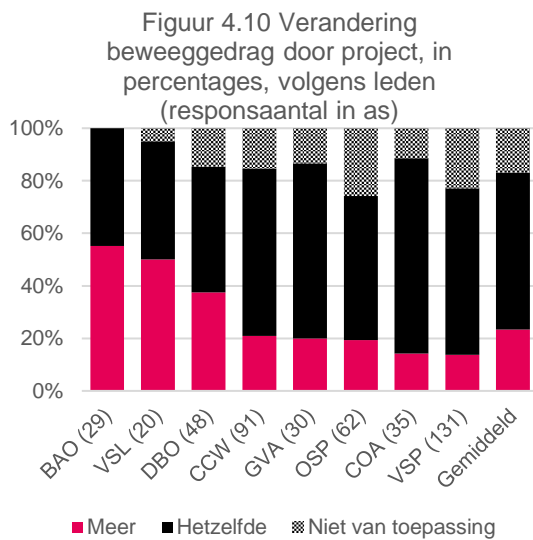
Figuur 4.9 Stellingen met betrekking tot sportaanbod, in percentages, volgens leden (n=447)

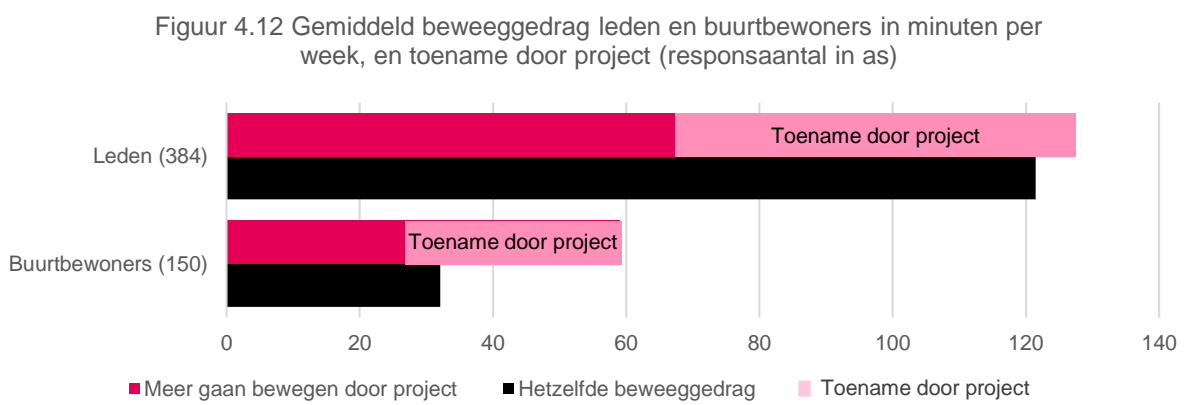
Sommige projecten hebben geleid tot meer veranderingen in het beweeggedrag dan andere (zie figuur 4.10 en 4.11). Dit is te verklaren doordat sommige projecten dit niet expliciet als doel hebben. Bij Buitensport Accommodatie Oldebroek (BAO) geeft iets meer dan de helft van de leden aan dat ze meer zijn gaan bewegen door het project. Ook bij Vitaal Sportpark de Liemers (VSL) en Dukenburg Open (DBO) is een grote groep leden meer gaan bewegen. In alle drie de projecten zijn naast nieuw beweegaanbod voor specifieke groepen grote fysieke aanpassingen gedaan in sportspecifieke

infrastructuur, zoals de aanleg van een nieuwe skeelerbaan, sprintbaan en padelbanen. Gemiddeld, over alle ondervraagde leden, geeft bijna 23 procent aan meer te zijn gaan bewegen.

Opvallend genoeg zijn er weer andere projecten (GVA, VSP) die vooral buurtbewoners aangezet hebben tot meer bewegen. Bij Open Club GVA is vooral ingezet op nieuw beweegaanbod en bij Vitaal Sportpark de Pas zijn aantrekkelijke looproutes en groenvoorzieningen aangelegd. Het percentage dat meer is gaan bewegen is wel beduidend lager. Gemiddeld, over alle ondervraagde buurtbewoners, geeft bijna 5 procent aan meer te zijn gaan bewegen.

Leden die aangegeven meer te zijn gaan bewegen, doen dat gemiddeld 60 minuten per week extra. In vergelijking met andere leden die hun beweeggedrag niet hebben aangepast hebben ze nu een vergelijkbaar aantal beweegminuten per week. Bij buurtbewoners ligt het gemiddelde op 33 minuten per week extra. Zij zijn, in vergelijking met andere buurtbewoners, beduidend meer gaan bewegen (zie figuur 4.12). Gemiddeld beweegt men wel minder dan de aanbevolen 150 minuten per week. Alle buurtbewoners en 90 procent van de leden die meer zijn gaan bewegen, geven aan zonder het project minder dan 150 minuten per week te bewegen.

De respondenten die meededen aan het onderzoek vertegenwoordigen een grotere groep leden en buurtbewoners. Op basis van de resultaten kunnen we een schatting doen voor deze groep. Daarbij moet wel worden opgemerkt dat het aannemelijk is dat respondenten die meegedaan hebben aan het onderzoek meer in aanraking zijn geweest met het project. Dit kan zowel op een positieve als op een negatieve manier zijn geweest. Daarnaast beperken we ons tot de driehonderd dichtstbijzijnde buurtbewoners, maar is het mogelijk dat het beweeggedrag in een groter gebied is veranderd door het project.⁴

Op basis van de resultaten zou het project hebben gezorgd voor ongeveer 1.100 leden en 134 buurtbewoners die meer zijn gaan bewegen. In totaal worden dan door deze negen onderzochte projecten bijna 71.000 beweegminuten per week toegevoegd (zie tabel 4.1). Via het Urban Streethockey-project in Arnhem komen daar nog eens 4.000 beweegminuten per week bij. Deze extra beweegminuten dragen bij aan de gezondheid van de sporters en zijn daarom goed voor 0,5 extra jaren in goede gezondheid (QALY's) die per week gerealiseerd zijn voor de hele onderzoekspopulatie.⁵ Met andere woorden, de extra beweegminuten leiden gemiddeld voor iedereen die meer is gaan bewegen en nog geen 150 minuten per week beweegt, elke week tot een weliswaar kleine, maar niet verwaarloosbare toename in kwaliteit van leven.

Tabel 4.1 Beweegopbrengsten projecten

	Leden	Buurtbewoners
Onderzoekspopulatie	5.250	2.700
Deel dat meer is gaan bewegen	23%	5%
Deel dat minder dan 150 minuten per week beweegt	91%	100%
Aantal mensen dat minder dan 150 minuten beweegt en door project meer is gaan bewegen	1.118	134
Gemiddeld aantal minuten per week extra	60	33
Aantal minuten extra onderzoeksgroep, per week	66.500	4.400
Toegevoegde jaren in goede gezondheid (QALY's) per week	0,49	0,03

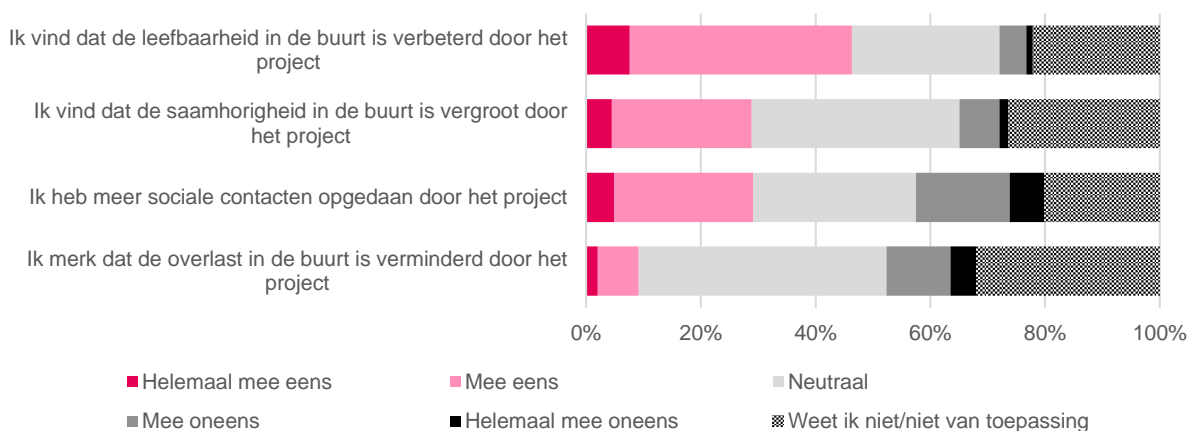
⁴ Zie paragraaf 2.3.2 over de representativiteit van de steekproef.

⁵ Het is meermaals aangetoond dat 150 minuten per week sporten en bewegen bijdraagt aan het voorkomen van ziekten en het verhogen van onze kwaliteit van leven. De gebruikte berekening in deze studie is afkomstig van Schoemaker et al. (2017), waarbij een extra beweegminuut voor iemand die onder de 150 minuten beweegt, zorgt voor 0,0000074 QALY. Deze maateenheid is afkomstig uit de gezondheidseconomie en drukt uit hoeveel jaren in goede gezondheid zijn toegevoegd aan het leven van de onderzoeksgroep.

4.5 Leefbaarheid

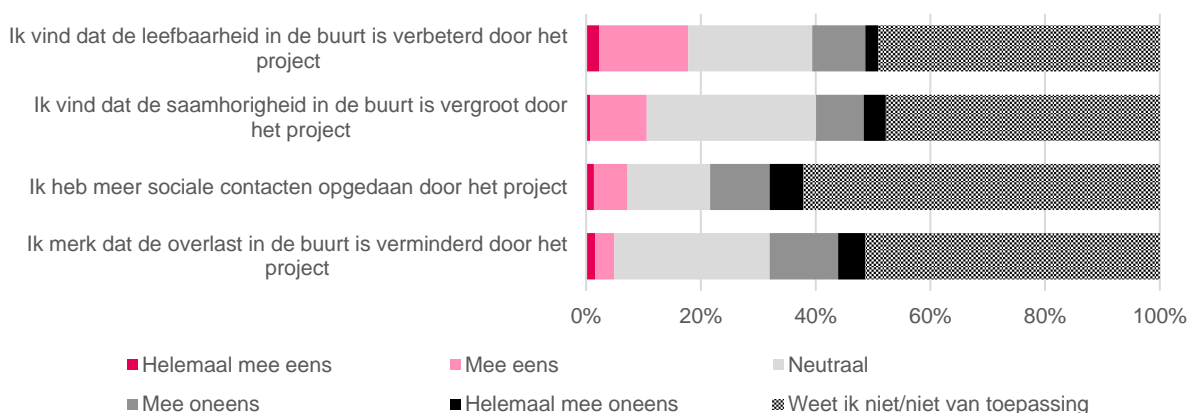
Over het algemeen zijn leden en buurtbewoners tevreden over de leefbaarheid in hun buurt. Gemiddeld komt dit neer op een 3,9 (op een schaal van 1 t/m 5). Slechts 4 procent is (heel erg) ontevreden. Bijna de helft van de leden vindt dat de leefbaarheid in de buurt is verbeterd door het project (zie figuur 4.13). Een derde vindt dat de saamhorigheid in de buurt is vergroot en dat ze meer sociale contacten hebben opgedaan op het sportpark door het project.

Figuur 4.13 Stellingen over veranderingen in leefbaarheid door het project, in percentages, volgens leden (n=447)

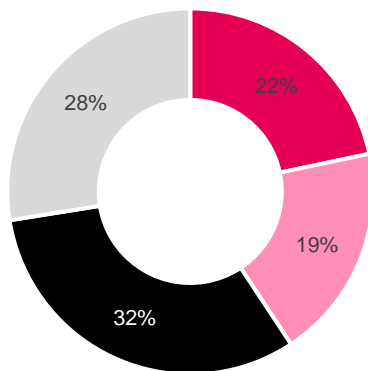
Onder buurtbewoners zie je dezelfde volgorde van ondervonden effecten, maar is de orde-grootte ruim twee keer zo klein (zie figuur 4.14). Bijna één op de vijf vindt dat de leefbaarheid is verbeterd en ruim 10 procent dat de saamhorigheid is vergroot. Een minderheid geeft aan dat ze meer sociale contacten hebben opgedaan door het project en dat de overlast is verminderd. Dit is een klein, maar niet verwaarloosbaar resultaat.

Figuur 4.14 Stellingen over veranderingen in leefbaarheid door het project, in percentages, volgens buurtbewoners (n=444)

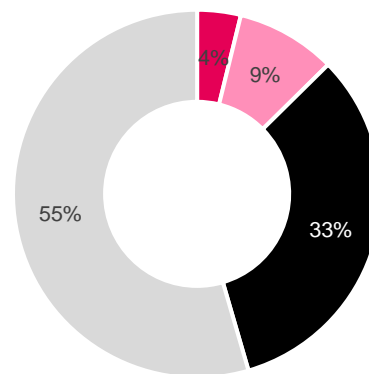

Aan de respondenten is gevraagd of ze bereid zijn tot een eenmalige financiële bijdrage voor het in stand houden van het project (o.b.v. De Boer et al., 2019). 22 procent van de leden geeft aan dat ze hiertoe bereid zijn en 19 procent misschien (zie figuur 4.15). Bij buurtbewoners ligt dit wat lager: 4 procent geeft aan hiertoe bereid te zijn en 9 procent misschien (zie figuur 4.16).

Figuur 4.15 Bereidheid eenmalige financiële bijdrage, in percentages, volgens leden (n=447)

Figuur 4.16 Bereidheid eenmalige financiële bijdrage, in percentages, volgens buurtbewoners (n=444)

■ Ja ■ Misschien ■ Nee ■ Weet ik niet/Niet van toepassing ■ Ja ■ Misschien ■ Nee ■ Weet ik niet/Niet van toepassing

Het gemiddelde bedrag dat leden bereid zijn eenmalig bij te dragen ligt net iets boven de 23 euro. Voor buurtbewoners is dit bijna 14 euro. Als hierbij de mensen die niet bereid zijn tot een financiële bijdrage worden meegenomen, komen we uit op een gemiddelde van 9 euro voor de verenigingsleden en 1,35 euro voor buurtbewoners. Als deze resultaten gelden voor alle leden en buurtbewoners die uitgenodigd zijn om deel te nemen aan deze vragenlijst⁶, komen we uit op een waarde van 27.800 euro. Dit bedrag laat zien hoeveel waarde het project volgens de leden en buurtbewoners voor hen heeft toegevoegd.

Tabel 4.2 Bereidheid tot eenmalige financiële bijdrage volgens gebruikers

	Leden	Buurtbewoners
Onderzoeksgroep	5.240	2.700
Deel dat bereid is financiële bijdrage te doen	22%	4%
Gemiddeld bedrag dat men bereid is eenmalig bij te dragen	€ 23,13	€ 13,75
Totale toegevoegde waarde project (eenmalig)	€ 26.400	€ 1.400

⁶ Het is aannemelijk dat vooral de leden en buurtbewoners die veel in aanraking zijn geweest met het project deel hebben genomen aan de vragenlijst. Dit kan echter zowel positief als negatief zijn. Daarnaast is het aannemelijk dat de resultaten zich niet beperken tot deze onderzoeksgroep, maar dat een groter deel van de buurt effect heeft ondervonden. Zie ook de toelichting over representativiteit in paragraaf 2.3.2.

5 CONCLUSIE

De provincie Gelderland heeft de afgelopen jaren meer dan vijftig projecten van sportverenigingen en sportparken ondersteund. Bij elf van deze projecten heeft de HAN samen met het Mulier Instituut meegekeken om antwoord te geven op de onderzoeksvraag: *Hoe hebben de samenwerking, toekomstbestendigheid, sportparticipatie en leefbaarheid zich ontwikkeld door de Open Club-/Vitaal Sportpark-projecten en wat zijn daarbij de belangrijkste succes- en verbeterfactoren?*

Het korte antwoord is dat de samenwerking, toekomstbestendigheid, sportparticipatie en leefbaarheid zich op hele verschillende manieren hebben ontwikkeld. Dit komt voor een deel doordat de aanleiding om open club of vitaal sportpark te worden verschilde per project, net als de beginsituatie en de lokale omstandigheden.

In alle gevallen tonen vrijwilligers, bestuurders en/of professionals grote inzet om nieuwe samenwerkingen aan te gaan en de blik buiten de eigen organisatie te richten. Deze energie en dit enthousiasme zorgen voor voortgang in alle projecten, maar doorzettingsvermogen en een lange adem blijken net zo onmisbaar. De kartrekkers merken dat een goede voorbereiding en het creëren van draagvlak belangrijk zijn en zeker helpen om het project te borgen, maar dat het proces ook bij goede voorbereiding niet vanzelf gaat. Het blijft nodig om steeds weer opnieuw mensen te betrekken, alert te blijven en een trekkersrol te vervullen.

De zichtbare opbrengsten na afloop van de projecten zijn voornamelijk op het gebied van gerealiseerde fysieke aanpassingen, nieuwe samenwerkingen en een duidelijke toename van de sportparticipatie. In de volgende paragrafen wordt beschreven welke succes- en verbeterfactoren en opbrengsten op het gebied van samenwerking, toekomstbestendigheid, (sport)participatie en leefbaarheid kunnen worden geïdentificeerd.

5.1 Samenwerking

In het merendeel van de projecten is een grote toename zichtbaar van het onderlinge contact tussen de betrokken partijen. Bij de start van het project was vaak nog weinig of geen contact tussen betrokken partijen. Als men elkaar beter leert kennen gedurende het project, intensificeert het contact en leidt dit tot een duurzame samenwerking. De leden hebben deze nieuwe samenwerkingen opgemerkt en zien deze ook terug in de activiteiten op het sportpark.

Verder blijkt uit de analyse dat nieuwe samenwerkingen samengaan met meer vertrouwen van de leden in de toekomst van de vereniging en dat het ontbreken van zichtbare samenwerkingen samengaat met minder vertrouwen van de leden in de toekomst. Hieruit kunnen we opmaken dat nieuwe samenwerkingen belangrijk zijn, in ieder geval vanuit het perspectief van de leden.

Bij een deel van de projecten is het doel om met de betrokken partijen tot een meer vastgelegde samenwerking te komen. Bijvoorbeeld in de vorm van een platform (meer informeel) of een (beheer)stichting (meer formeel). Dit lukt in wisselende mate. Bij het project Open Club GVA is het label Sportdorp Doornenburg opgericht, een samenwerkingsverband met afvaardiging van elke betrokken club. Het verband werkt goed, met name omdat de naamsbekendheid is gegroeid, maar blijft in de uitvoering wel sterk afhankelijk van GVA als sterkste partij. Bij Oldebroek is het de ambitie om een beheerstichting op te richten, maar dit blijkt lastig. Het maken van goede afspraken en het aangaan van contracten vragen veel tijd en aandacht.

De samenwerking tussen sportorganisaties en niet-sportorganisaties is op veel plekken tot stand gekomen. Toch blijkt dit vaak een lastig proces en lukt het aangaan van dit type samenwerkingen niet altijd. Met name samenwerkingen met zorg- en welzijnspartijen zijn moeizamer verlopen en hebben tot minder resultaat geleid. Samenwerkingen met bijvoorbeeld onderwijspartijen zijn vaker goed verlopen en hebben vaker tot activiteiten geleid, zoals het gebruik van sportvelden door schoolklassen of verhuur van een sportkantine aan een bso, zoals bij het clubhuis van de buurt Oost-Arnhem.

5.1.1 Succesfactoren en aandachtspunten

Bij veel projecten is zichtbaar dat een aanjager of kartrekker een grote rol speelt bij het aangaan van of intensiveren en vervolgens het onderhouden of uitbreiden van samenwerkingen. In de nieuwe samenwerkingen is het belangrijk om te spreken over een gedeeld belang en niet over het belang van de vereniging alleen. We zien dat in projecten waar de gemeente één van de projectpartners is, dit vaak bevorderend lijkt te werken. De beschikbare tijd en middelen van een beleidsmedewerker bij de gemeente kunnen tot extra mogelijkheden en extra inzet leiden.

In enkele projecten is een belangrijke rol weggelegd voor een *procesbegeleider* die met behulp van de subsidie is aangesteld. Deze persoon is vaak een neutrale coördinator die knopen kan doorhakken en ervoor zorgt dat concrete afspraken worden gemaakt. Dit is nuttig, omdat vrijwilligers van verenigingen niet altijd tijd hebben om vaart te zetten achter gemaakte afspraken.

Tot slot is het belangrijk om vertrouwen te geven en te tonen. Bij enkele projecten vonden de betrokken partijen het in de beginfase best spannend om bijvoorbeeld de accommodatie ter beschikking te stellen of nieuwe doelgroepen te ontvangen.

De succesfactor van de kartrekker of aanjager brengt het risico met zich mee dat de voortgang van het project sterk afhangt van de (grote) tijdsinvestering van één of enkele personen. Dit zorgt voor een risico wanneer deze persoon wegvalt of een stap terug doet. Ook bestaat het gevaar dat het draagvlak niet even groot is bij alle partijen, wanneer de kartrekkers voornamelijk één of enkele partijen vertegenwoordigen.

De betrokkenen merken dat het uitvoeren van een groot project bij een vereniging veel energie en tijd kost, maar dat vervolgens het draaiende houden nog meer vergt. De kartrekkers zijn bereid (buitengewoon) veel tijd in het project te steken. Bij een aantal projecten blijkt dat de kartrekker vaak nog steeds hard nodig is, ook wanneer dit niet was voorzien. Het overdragen van taken en verantwoordelijkheden van de kartrekker (of kartrekkende organisatie) naar een breder netwerk blijkt moeilijk.

In bijna alle projecten blijkt het belangrijk om genoeg tijd te nemen. Samenwerkingen en werkgroepen tussen verschillende maatschappelijke organisaties verlopen niet altijd soepel en efficiënt. Samenwerking gaat niet vanzelf; met name met niet-sportorganisaties is het een uitdaging, bijvoorbeeld door afwijkende 'werktijden' of werkprincipes. Daarbij zorgen reorganisaties, personeelwisselingen en nieuwe beleidskoersen vaak voor extra vertragingen.

5.2 Toekomstbestendigheid

Veel projectleiders/uitvoerders hebben het gevoel dat door het project de activiteit op het sportpark is verhoogd en dat de club 'er beter voor staat dan voor aanvang van het project', bijvoorbeeld wat betreft aantal leden, financiële situatie, vrijwilligersbestand of ervaren sfeer. Het merendeel van de ondervraagde leden deelt dit standpunt. Dit vertrouwen in de toekomst van de vereniging lijkt voor de leden, naast nieuwe samenwerkingen (zie 5.1), samen te hangen met beter luisteren naar de wensen van de leden of de buurt.

De nieuwe contacten en samenwerkingen die in alle projecten zijn opgedaan, worden door veel kartrekkers als belangrijke opbrengst voor de toekomstbestendigheid van de vereniging gezien. Bijvoorbeeld omdat de samenwerking leidt tot extra/nieuwe inkomstenbronnen, nieuwe leden (en contributie-inkomsten) of een meer maatschappelijke functie of functie in de wijk/buurt voor de vereniging.

Bij een aantal projecten is zichtbaar dat het gebruik van het sportpark of de accommodatie in de avonden groot is, maar dat de bezetting overdag nog een uitdaging is. Juist daar liggen voor sportverenigingen mogelijkheden om extra inkomsten te genereren, bijvoorbeeld door verhuur van de accommodatie in de daluren overdag aan het onderwijs, zoals bij SV Orderbos gebeurt.

Wat dit alles precies betekent voor de toekomstbestendigheid van de vereniging of het sportpark op de wat langere termijn, zal moeten blijken. Dit is sterk afhankelijk van de structurele inbedding van de activiteiten en gestarte samenwerkingen, en van externe factoren (zoals de coronamaatregelen of gemeentelijke besluiten).

5.2.1 Succesfactoren & aandachtspunten

Het realiseren van een fysieke aanpassing kan veel betekenen voor de vervolgmogelijkheden van een vereniging. Bij een deel van de projecten blijkt dat de fysieke aanpassing een belangrijke randvoorwaarde is voor het bereiken van de andere doelstellingen. Deze kan voor meer energie bij de vereniging zorgen en het draagvlak onder leden vergroten. Ditzelfde kan gelden voor het ontwikkelen van een concreet product (niet per se fysiek), zoals de organisatie van een internationaal toernooi (Padel Nations Cup bij Dukenburg Open), dat de mogelijkheid om padel te spelen op de kaart zet. Zo worden meer leden geworven voor de benodigde inkomsten voor de vereniging.

Het lijkt voor een ingezette verandering richting open club of vitaal sportpark, belangrijk dat het bestuur van de vereniging (of een projectgroep) zelf de keuze voor nieuw beleid heeft gemaakt. Als het bestuur hier steeds op kan terugrijpen, vanuit de overtuiging dat dit de juiste weg voor de vereniging is en dat hiervoor draagvlak is, wordt het makkelijker om de benodigde acties voor het vitale sportpark of de open club te blijven uitvoeren.

Er was niet bij alle projecten sprake van draagvlak voor het project onder de eigen leden of onder alle bewoners/gebruikers van een sportpark. Verenigingsleden zijn vaak positief over de ideeën, maar stellen vraagtekens bij de consequenties voor het eigen lidmaatschap en eventuele extra taken (bijvoorbeeld Sportpark de Pas in Elst, Overbetuwe). Bij deze projecten blijkt dat het (blijven) uitleggen van de gedachte en de praktische uitwerking belangrijk zijn. Enkele projectleiders geven aan dat informeel informeren een succesfactor is. Bij alle projecten groeit het enthousiasme onder de eigen leden naarmate het project vordert. Dit komt onder meer doordat bijvoorbeeld een fysieke aanpassing concreet laat zien wat het project opbrengt.

In veel gevallen is het bereiken van (specifieke groepen) nieuwe leden een van de doelstellingen, en in sommige projecten is dit goed gelukt. Een aandachtspunt met het oog op de toekomstbestendigheid is het behouden van deze nieuwe leden, waar soms andere acties voor nodig zijn dan voor het werven. Bijvoorbeeld bij Dukenburg Open, waar een grote aanwas van leden zichtbaar is door het goed op de kaart zetten van de padelsport, maar juist de aantrekkelijke flexibiliteit van de sportvorm de uitdaging meebrengt dat voor de nieuwe leden betrokkenheid bij de vereniging, het uitvoeren van vrijwilligerswerk en het langere tijd lid blijven minder vanzelfsprekend is.

Tot slot is de ontwikkeling van een club of sportpark richting de toekomst in sterke mate afhankelijk van veel andere factoren buiten het Open Club/Vitaal Sportpark-project. Hierbij valt te denken aan de populariteitsontwikkeling van een sport (bijvoorbeeld padel bij Dukenburg Open), de coronacrisis of de betrokkenheid van bepaalde specifieke personen bij een club. De manier waarop verenigingen omgaan met deze factoren, en er wellicht op kunnen inspelen, is mede bepalend voor het verloop van een project.

5.3 (Sport)participatie

Het is op veel plekken gelukt om door de projectactiviteiten nieuwe leden te werven voor de sport en/of het activiteitsaanbod op de club of het sportpark te vergroten of te verbreden. Hierdoor zijn in veel gevallen meer mensen gaan sporten of bewegen. Bovendien gaat het in bijna alle gevallen om mensen die zonder het project minder dan 150 minuten per week zouden bewegen. Het extra bewegen betreft soms *meer* mensen die gebruik maken van het bestaande type aanbod, zoals bij Dukenburg Open, waar het aantal padelers is gegroeid. Maar vooral bij buurtbewoners is het een kleine groep mensen die duidelijk meer is gaan bewegen, zoals bij Vitaal Sportpark de Pas, waar het hele sportpark is aangepakt en aantrekkelijk is gemaakt voor een rondje hardlopen.

Het bereiken van specifieke doelgroepen (vaak kwetsbare groepen die belemmeringen voor sport en bewegen ervaren) blijkt lastiger en is slechts in enkele gevallen gelukt. Veel projecten hebben in hun projectplannen de ambitie staan om specifieke groepen te bereiken. Bijvoorbeeld door specifiek aanbod te ontwikkelen of door samen te werken met maatschappelijke partners. In de meeste projecten is het bereiken van deze doelgroepen, vaak kwetsbare groepen, moeilijk gebleken.

Door de coronacrisis hebben in 2020 veel voorgenomen activiteiten bij de verenigingen geen doorgang gevonden. Enkele projecten geven aan dat dit hun project flink heeft vertraagd, bijvoorbeeld omdat ze nieuwe activiteiten wilden lanceren of evenementen gepland hadden. In sommige gevallen merken de kartrekkers dat het gebrek aan activiteit op een vereniging of sportpark in het coronajaar zorgt voor een terugval in de (kwaliteit van de) samenwerking. Bij andere projecten ontstonden in de coronaperiode juist nieuwe mogelijkheden voor sportactiviteiten. Bijvoorbeeld bij SV Orderbos, waar (zaal)volleybalverenigingen van de aangelegde beachvelden gebruik gingen maken. Een groot deel van de leden geeft aan dat de kans dat ze lid blijven van de vereniging is vergroot door het project.

5.3.1 Succesfactoren & aandachtspunten

In enkele projecten is onderzoek gedaan naar de behoeften in de omgeving. Dit kan resulteren in nieuw sportaanbod dat goed aansluit bij de wensen van nieuwe doelgroepen. GVA in Doornenburg werkt bijvoorbeeld met pilots waardoor hierin beter inzicht wordt verkregen, en in Harderwijk voeren studenten behoefteonderzoek onder buurtbewoners uit. Deze manier van werken vergroot de kans op duurzame (sport)participatie.

Het opzetten van sport- of beweegactiviteit in pilotvorm kan een goede manier zijn om te onderzoeken of de activiteit geschikt is en om anderen te overtuigen van de mogelijkheden en opbrengsten. Bij het project Open Club GVA heeft de vereniging die kartrekker is in de eerste fase van het project meerdere pilots in gang gezet. Doordat deze goed liepen, zijn andere sportaanbieders in het dorp enthousiast mee gaan doen.

Bij veel projecten blijkt het moeilijk om specifieke doelgroepen te bereiken. Bijvoorbeeld omdat de vindplaats moeilijk of onbekend is (zoals bij het opzetten van de werkplaats bij sportpark de Pas in Elst) of omdat een activiteit begeleiding vergt die moeilijk is te organiseren (bijvoorbeeld professionele begeleiding van jongeren met een verstandelijke beperking bij het project Op de Fiets). Een kleine, specifieke doelgroep, de reisafstand, vervoer en de benodigde expertise van trainers zijn andere ervaren belemmeringen. Dit ervaart stichting De Liemers Breedtesport bij het opzetten van activiteiten voor kinderen met een beperking. Met name het behouden van specifieke doelgroepen bij de vereniging blijkt niet zo gemakkelijk als soms vooraf door verenigingen of projectgroepen werd gedacht. Het geven van eigenaarschap aan de doelgroep voor een bepaalde activiteit, bijvoorbeeld bij het 'walking voetbal' in Doornenburg (GVA), lijkt een manier om de kans op een structurele activiteit te vergroten.

Wanneer met organisaties uit de gezondheidszorg wordt samengewerkt, is het wenselijk dat hier middelen voor beschikbaar worden gesteld, zodat professionals kunnen worden ingezet. De begeleiding van cliënten bij sportaanbod voor speciale doelgroepen vraagt meer begeleiding dan vrijwilligers aankunnen. Verenigingen achten zichzelf vaak niet in staat deze begeleiding te bieden. Het beschikbaar stellen van professionals zorgt er vaak voor dat deze maatschappelijke organisaties meer betrokken zijn bij het project. Dit geeft wel uitdagingen voor de toekomstbestendigheid. Als de financiering na tweeënhalf jaar wegvalt, moeten de betrokken instellingen dit zelf financieren. Daar worden zorgen over uitgesproken.

5.4 Leefbaarheid

De aandacht voor de rol van de open club/het vitale sportpark in het verbeteren van de leefbaarheid verschilt sterk per project. Leefbaarheid is bij veel projecten geen groot aandachtspunt en de uitwerkingen en opbrengsten blijven op dit gebied achter. Bij enkele projecten is de leefbaarheid op geen enkele manier onderdeel van het project geweest. Toch geeft ongeveer de helft van de leden en bijna één op de vijf buurtbewoners aan dat het project positief heeft bijgedragen aan de leefbaarheid, sociale contacten en het verminderen van overlast. De toegevoegde waarde voor hen blijft in financiële termen echter beperkt, want de bereidheid tot een eenmalige bijdrage is gemiddeld laag.

Enkele projecten die te maken hebben met overlast en hangjeugd lijken de meeste resultaten op dit gebied te hebben geboekt. Het sportpark in Oldebroek had bijvoorbeeld veel problemen met overlast door hangjeugd. Door fysieke aanpassingen (weghalen van heggen en donkere plekken op het terrein, opknappen van de faciliteiten) en sociale aanpassingen (ontwikkeling van nieuw sportaanbod voor meerdere doelgroepen) is de overlast sterk verminderd. Aan de andere kant is bij enkele projecten gebleken dat het geheel fysiek openstellen van een sportpark niet mogelijk is (terwijl dit soms wel de ambitie van het project is), voornamelijk vanwege vandalisme, schade of de verantwoordelijkheid voor beheer (openen en sluiten).

Een aantal kartrekkers benoemt wel dat ze de wens hebben of de potentie zien om meer een ontmoetingsplek voor de buurt of wijk te worden. Het realiseren hiervan wordt als doel voor de langere termijn gezien, al zien sommige kartrekkers signalen dat buurtbewoners meer betrokken raken. Bij CCW '16 in Wilp ervaren de kartrekkers bijvoorbeeld dat het sportpark 'een centrale plek in het dorp' is geworden. Waar het eerst in het weekend stil was op het park, staat het er nu vol, omdat buurtbewoners langskomen om een wedstrijd te kijken.

5.4.1 Succesfactoren & aandachtspunten

Bij Open Club GVA en Vitaal Sportpark de Pas zien we een grotere groep buurtbewoners die aangeeft dat het project heeft geleid tot een betere leefbaarheid in de wijk. In beide projecten is ervoor gekozen om ondanks vandalisme en vernielingen de hekken (voorlopig) weg te halen. Mogelijk maken de positieve effecten daarvan de negatieve (voor een deel) goed. Mogelijk helpt het als een gemeente een van de kartrekkers van het project is en daarmee de belangen van de buurtbewoners afweegt. Bij een aantal projecten voelt deze groep zich niet gehoord.

Een groot aantal buurtbewoners geeft aan dat de extra activiteiten zorgen voor meer overlast. Met name geluidsoverlast wordt vaak genoemd, doordat muziek hard staat of meer mensen zich op het sportpark bevinden. In veel gevallen voelen bewoners zich niet echt betrokken bij het project en zou het goed zijn om deze belanghebbenden ook een stem te laten geven in de ontwikkeling van open clubs en vitale sportparken.

LITERATUUR

Beale, S., Bending, M., & Trueman, P. (2007). *An Economic Analysis of Environmental Interventions that Promote Physical Activity*. PDG Report.

Bize, R., Johnson, J., & Plotnikoff, R. (2007). Physical activity level and health-related quality of life in the general adult population: a systematic review. *Preventive medicine*, 45(6), 401-415.
<https://doi.org/10.1016/j.ypmed.2007.07.017>

De Boer, W. I., Koning, R. H., & Mierau, J. O. (2019). Ex ante and ex post willingness to pay for hosting a large international sport event. *Journal of Sports Economics*, 20(2), 159-176.
<https://doi.org/10.1177%2F1527002518771445>

CBS/RIVM (2021). *Gezondheidsenquête/Leefstijlmonitor 2019*.
<https://www.sportenbewegenincijfers.nl/kernindicatoren/beweegrichtlijnen>

Gezondheidsraad. (2017). *Beweegrichtlijnen 2017*.

NOC*NSF (2020). *Open club: de filosofie*. <https://clubbase.sport.nl/kennisbank/samenwerking/open-club/open-club-de-filosofie>

Van der Poel, H., & Pulles, I. (2020). *Monitor Sport en Corona: de gevolgen van coronamaatregelen voor de sportsector*. Mulier Instituut.

Provincie Gelderland (2016). *Uitvoeringsprogramma Gelderland Sport! 2016-2019*.
<https://www.kennisbanksportenbewegen.nl/?file=9384&m=1550495164&action=file.download>

Provincie Gelderland (2018). *Op weg naar de toekomst; Open Clubs & Vitale Sportparken*.
https://www.gelderland.nl/bestanden/Documenten/Gelderland/01Cultuur-sport-en-vrijetijd/190320_OpenClubs_en_VitaleSportparken_190319.pdf

Schoemaker, J., Van Genderen, S., & De Boer, W. (2020). Increased Physical Activity in Preparation for a Women-Only Mass Participation Sport Event: A Framework for Estimating the Health Impact. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 17(1), 98.
<https://doi.org/10.3390/ijerph17010098>

Sport en Ruimte (2017). *GELDERLAND – VITAAL SPORTPARK*.
<https://www.sportenruimte.nl/gelderland-vitaal-sportpark/>

A photograph of two young boys playing soccer on a grassy field. One boy is in the foreground, kicking a soccer ball. Another boy is in the background, standing in front of a soccer goal. The background features a line of trees and a blue sky with scattered clouds. A white rectangular box is overlaid on the center of the image, containing text.

**OPEN UP
NEW HAN_ UNIVERSITY
OF APPLIED SCIENCES
HORIZONS.**

BIJLAGE I

Voorbeeld introductie vragenlijst

Sinds 2018 is TPV Dukenburg Smash bezig met het project Open Club. Daarbinnen zijn er nieuwe padel-, biljart en jeu de boules banen gerealiseerd, werd de Padel Nations Cup georganiseerd, starten wandelgroepen vanaf de vereniging, mogen ook niet-leden gebruik maken van sommige faciliteiten en wordt er samengewerkt met verschillende organisaties om meer doelgroepen te bereiken.

Deze vragenlijst gaat over dit project, wat u ervan heeft gemerkt en wat u daarvan vindt. Hiermee krijgen we beter inzicht in de wensen en behoeften van leden en buurtbewoners. We vragen u daarom vaak een situatie voor te stellen zonder corona zodat we beter begrijpen wat bovenstaande veranderingen hebben betekend.

Q1 In welke hoedanigheid bent u het afgelopen jaar in aanraking met het sportpark geweest?

- Ik ben een verenigingslid
- Ik ben geen verenigingslid maar ik kwam wel eens op het sportpark
- Ik kwam niet op het sportpark maar hoor en lees wel eens wat hierover
- Ik ben de afgelopen drie jaar helemaal niet in aanraking met het sportpark geweest

Q2 In welke mate heeft u het beschreven project op het sportpark opgemerkt?

- Helemaal niet opgemerkt
- Een klein beetje opgemerkt
- Heel erg opgemerkt

Skip To: Q21 If In welke mate heeft u het beschreven project op het sportpark opgemerkt? = Helemaal niet opgemerkt

Q3 Kunt u aangeven in welke mate u het eens bent met de volgende stellingen

Deze staan los van de coronacrisis en gaan over invloed van het open club project op het sportpark.

	Helemaal mee eens	Mee eens	Neutraal/ Weet niet	Mee oneens	Helemaal mee oneens
Op het sportpark werden door het project meer activiteiten aangeboden	☐	☐	☐	☐	☐
Het sportpark werd door het project beter benut	☐	☐	☐	☐	☐
Het sportpark werd door het project beter fysiek toegankelijk	☐	☐	☐	☐	☐
Het sportpark werd door het project beter is geïntegreerd in de wijk	☐	☐	☐	☐	☐
Het sportpark werd door het project voor meer dan alleen de verenigingen gebruikt	☐	☐	☐	☐	☐

Display This Question:
If n welke hoedanigheid bent u het afgelopen jaar in aanraking met het sportpark geweest? = Ik ben een verenigingslid
Q4 Kunt u aangeven in welke mate u het eens bent met de volgende stellingen

Deze staan los van de coronacrisis en gaan over invloed van het open club project op het sportpark.

	Helemaal mee eens	Mee eens	Neutraal/ Weet niet	Mee oneens	Helemaal mee oneens
De vereniging is door het project erg veranderd	☐	☐	☐	☐	☐
De vereniging is door het project beter gaan luisteren naar de wensen van de leden / uit de buurt	☐	☐	☐	☐	☐
De vereniging is door het project zich beter gaan voorbereiden op de toekomst	☐	☐	☐	☐	☐
De vereniging is door het project meer gaan samenwerken met andere (maatschappelijke) organisaties	☐	☐	☐	☐	☐

Display This Question:

If In welke hoedanigheid bent u het afgelopen jaar in aanraking met het sportpark geweest? != Ik kwam niet op het sportpark maar hoor en lees wel eens wat hierover

Q5 Van welk aanbod heeft u op het sportpark wel eens gebruik gemaakt? (Meerdere antwoorden mogelijk)

Q6 Hoe tevreden bent u over het sport- en beweegaanbod op het sportpark?

- Heel erg tevreden
- Tevreden
- Neutraal
- Ontevreden
- Heel erg ontevreden
- Weet ik niet

Display This Question:

If In welke hoedanigheid bent u het afgelopen jaar in aanraking met het sportpark geweest? != Ik kwam niet op het sportpark maar hoor en lees wel eens wat hierover

Q7. Dankzij het open club project, ben ik zelf ook meer gaan trainen/sporten op het sportpark

Dit staan los van de coronacrisis en gaan over invloed van het open club project op het sportpark

- Helemaal mee eens
- Mee eens
- Neutraal
- Mee oneens
- Helemaal mee oneens
- Weet ik niet

Display This Question:

If In welke hoedanigheid bent u het afgelopen jaar in aanraking met het sportpark geweest? != Ik kwam niet op het sportpark maar hoor en lees wel eens wat hierover

Q8 Hoeveel minuten trainde/sportte* je gemiddeld per week op het sportpark?

Deze staan los van de coronacrisis en gaan over invloed van het open club project op het sportpark

- 0-30 minuten per week
- 30-60 minuten per week
- 60-90 minuten per week
- 90-120 minuten per week
- 120-150 minuten per week
- 150-180 minuten per week
- 180-210 minuten per week
- Meer dan 210 minuten (3,5 uur) per week

Display This Question:

If Dankzij het open club project, ben ik zelf ook meer gaan trainen/sporten op het sportpark = Helemaal mee eens

Or Dankzij het open club project, ben ik zelf ook meer gaan trainen/sporten op het sportpark = Mee eens

Q9 Hoeveel minuten train/sport* je gemiddeld per week op het sportpark als het open club project niet zouden zijn opgezet?

Deze staan los van de coronacrisis en gaan over invloed van het open club project op het sportpark

- 0-30 minuten per week
- 30-60 minuten per week
- 60-90 minuten per week
- 90-120 minuten per week
- 120-150 minuten per week
- 150-180 minuten per week
- 180-210 minuten per week
- Meer dan 210 minuten (3,5 uur) per week

Display This Question:

If In welke hoedanigheid bent u het afgelopen jaar in aanraking met het sportpark geweest? != Ik ben de afgelopen drie jaar helemaal niet in aanraking met het sportpark geweest

Q10 Mijn tevredenheid over het sportaanbod is gestegen door het open club project op het sportpart

- Helemaal mee eens
- Mee eens
- Neutraal
- Mee oneens
- Helemaal mee oneens
- Weet ik niet

Display This Question:

If In welke hoedanigheid bent u het afgelopen jaar in aanraking met het sportpark geweest? = Ik ben een verenigingslid

Q11 Door het open club project is de vereniging beter in staat om met de coronacrisis om te gaan.

- Helemaal mee eens
- Mee eens
- Neutraal
- Mee oneens
- Helemaal mee oneens
- Weet ik niet

Display This Question:

If In welke hoedanigheid bent u het afgelopen jaar in aanraking met het sportpark geweest? = Ik ben een verenigingslid

Q12 De kans dat ik lid blijf van de vereniging is vergroot door het open club project op het sportpark

- Helemaal mee eens
- Mee eens
- Neutraal
- Mee oneens
- Helemaal mee oneens
- Weet ik niet

Display This Question:

If In welke hoedanigheid bent u het afgelopen jaar in aanraking met het sportpark geweest? = Ik ben een verenigingslid

Q13 Ik ben meer vrijwilligerswerk gaan doen door het open club project op het sportpark

- Helemaal mee eens
- Mee eens
- Neutraal
- Mee oneens
- Helemaal mee oneens
- Weet ik niet

Q14 Hoe tevreden was u over de leefbaarheid in de wijk? (in een situatie zonder corona)

- Heel tevreden
- Tevreden
- Neutraal
- Ontevreden
- Heel ontevreden

Q15. Ik vind dat de leefbaarheid in de wijk is verbeterd door het open club project op het sportpark

- Helemaal mee eens
- Mee eens
- Neutraal
- Mee oneens
- Helemaal mee oneens
- Weet ik niet

Q16 Ik vind dat de saamhorigheid in de wijk is vergroot door het open club project op het sportpark

- Helemaal mee eens
- Mee eens
- Neutraal
- Mee oneens
- Helemaal mee oneens
- Weet ik niet

Display This Question:

If In welke hoedanigheid bent u het afgelopen jaar in aanraking met het sportpark geweest? != Ik kwam niet op het sportpark maar hoor en lees wel eens wat hierover

Q17 Ik heb meer sociale contacten opgedaan door het open club project op het sportpark

- Helemaal mee eens
- Mee eens
- Neutraal
- Mee oneens
- Helemaal mee oneens
- Weet ik niet

Q18 Ik merk dat de overlast in de wijk is verminderd door het open club project op het sportpark

- Helemaal mee eens
- Mee eens
- Neutraal
- Mee oneens
- Helemaal mee oneens
- Weet ik niet

Q19 Om het open club project in stand te houden zou ik bereid zijn om eenmalig een financiële bijdrage te doen

- Ja
- Nee
- Misschien
- Weet ik niet

Display This Question:

*If Om het open club project te ondersteunen zou ik bereid zijn om eenmalig een financiële bijdrage te doen =
Ja*

Q20 Wat bent u bereid eenmalig bij te dragen voor het in stand houden van het open club project?

- 1 euro
- 2 euro
- 5 euro
- 10 euro
- 20 euro
- 40 euro
- 80 euro
- Anders

Tot slot willen we graag nog wat over u weten om uw antwoorden wat beter te kunnen begrijpen.

Q21 Wat is uw geslacht?

- Man
- Vrouw
- Anders

Q22 Wat is uw geboortejaar?

- Geboortejaar (4 cijfers) _____

Q23 Hieronder kunt u nog een toelichting geven op de antwoorden die u hebt gegeven of opmerkingen meegeven aan de onderzoekers van dit onderzoek.
